

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Kateřina Dvořáková

**PRÁVNÍ ÚPRAVA NÁHRADY ŠKODY
ZPŮSOBENÉ VYBRANÝMI ZVLÁŠTĚ
CHRÁNĚNÝMI ŽIVOČICHY**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Katedra: Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce: srpen 2012

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 25. srpna 2012

.....

Kateřina Dvořáková

Poděkování

Na tomto místě bych především chtěla poděkovat panu doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D. za jeho podporu, cenné rady, inspiraci, konzultace a věcné připomínky při vedení mé diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala za ochotu a cenné informace paní Mgr. Lucii Pokorné z Ministerstva životního prostředí České republiky, paní JUDr. Janě Hůlkové z Agentury ochrany krajiny a přírody České republiky, panu Mgr. Zdeňku Vermouzkovi a panu Ing. Kamilu Čihákovi Čihákovi z České společnosti ornitologické, paní Mgr. Marii Kameníkové a paní Mgr. Zuzaně Kadlečíkové z Českého nadačního fondu pro vydru, paní Ing. Ditě Kunclové z Krajského úřadu Ústeckého kraje, paní Ing. Martině Kratochvílové z Krajského úřadu kraje Vysočina a paní Ing. Dagmar Synkové, Ph.D. z Krajského úřadu Jihočeského kraje a územním organizacím Českého rybářského svazu.

V Praze dne 25. srpna 2012

.....

Kateřina Dvořáková

Obsah

Úvod	7
I. Ochrana biodiverzity v právu.....	9
I. 1. Ochrana biodiverzity v mezinárodním právu	9
I. 2. Ochrana biodiverzity v evropském právu.....	10
I. 3. Ochrana biodiverzity v českém právu.....	11
I. 4. Shrnutí	12
II. Právní status živočichů	13
II. 1. Pluralita pojmů	13
II. 2. Zvíře jako objekt práva <i>sui generis</i>	15
II. 3. Právní povaha volně žijících živočichů	19
II. 3. 1. Zvláště chránění živočichové	24
II. 3. 2. Volně žijící evropští ptáci	27
II. 4. Shrnutí	29
III. Zákon č. 115/2000 Sb.	30
III. 1. Vývoj právní úpravy náhrad škod způsobených zvláště chráněnými živočichy.....	32
III. 2. Vybraní zvláště chránění živočichové podle zákona č. 115/2000 Sb.....	37
III. 3. Škoda a podmínky náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.	37
III. 4. Předmět a rozsah náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.....	38
III. 4. 1. Škoda na životě fyzické osoby.....	38
III. 4. 2. Škoda na zdraví fyzické osoby	39
III. 4. 3. Škoda způsobená na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, včelstvech a včelařském zařízení.....	40
III. 4. 4. Škoda způsobená na nesklizených polních plodinách a na trvalých porostech	42
III. 4. 5. Škoda na uzavřených objektech a movitých věcech v uzavřených objektech	43
III. 4. 6. Náhrada škody na rybách	44
III. 4. 6. 1. Rybářství	45
III. 4. 6. 2. Ryby chované v rybářských revírech	46
III. 4. 6. 3. Náhrada sekundárních škod	52
III. 5. Uplatnění náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.	53
III. 5. 1. Ohlášení vzniklé škody místně příslušnému orgánu ochrany přírody.....	53

III. 5. 2.	Lhůty pro podání žádosti o poskytnutí náhrady škody	54
III. 5. 3.	Náležitosti žádosti o poskytnutí náhrady škody	57
III. 5. 4.	Poskytnutí náhrady škody příslušným orgánem	57
III. 5. 5.	Domáhání se náhrady škody v soudním řízení	59
III. 6.	Ekonomický dopad zákona č. 115/2000 Sb.	62
III. 7.	Shrnutí	63
IV.	Alternativní řešení náhrady škody	65
IV. 1.	Výjimky ze zákazů u zvláště chráněných živočichů	65
IV. 1. 1.	Výjimka ve formě individuálního správního aktu	66
IV. 1. 2.	Výjimka ve formě opatření obecné povahy	67
IV. 1. 2. 1.	Opatření obecné povahy v případě kormorána velkého	68
IV. 1. 2. 2.	Opatření obecné povahy v případě bobra evropského ..	71
IV. 2.	Náhrada újmy za ztížení hospodaření z důvodů ochrany přírody	74
IV. 3.	Náhrada škody podle zákona o myslivosti	79
IV. 4.	Navrhovaná řešení předcházení škod způsobených rybožravými predátory	83
IV. 5.	Shrnutí	84
V.	Právní úprava <i>de lege ferenda</i>	86
V. 1.	Vyloučení kormorána velkého z režimu vyhlášky č. 395/1992 Sb.	86
V. 2.	Škoda způsobená jinými volně žijícími živočichy	90
V. 3.	Návrhy změn k zákonu č. 115/2000 Sb.	91
V. 4.	Shrnutí	92
VI.	Komparace s právní úpravou Spolkové republiky Německo	94
VI. 1.	Německá právní úprava ochrany přírody a krajiny	94
VI. 1. 1.	Ochrana volně žijících živočichů	96
VI. 1. 2.	Ochrana zvláště chráněných druhů živočichů	96
VI. 1. 3.	Srovnání s českou právní úpravou	98
VI. 2.	Náhrada škody způsobené volně žijícími živočichy	99
VI. 2. 1.	Náhrada škody způsobené chráněnými druhy živočichů	100
VI. 2. 2.	Škody způsobené zvěří	102
VI. 2. 3.	Stručný exkurz do německé judikatury	105
VI. 2. 4.	Srovnání s českou právní úpravou	105
VI. 3.	Shrnutí	106
Závěr	107
Seznam použitých zkratk	113
Seznam použité literatury a judikatury	114

Přílohy	133
Příloha I.....	134
Příloha II	138
Summary	148

Úvod

Ať už je snaha člověka o výjimečnost jakákoliv, nikdy se neubráníme holému faktu, že tak jako ostatní organismy i my jsme součástí přírody a jako takoví musíme přijmout určitou odpovědnost za následky s tím spojené.

Životní prostředí definuje zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (dále jen „zákon o životním prostředí“) v § 2 jako vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie. V jednom člověk jako živočišný druh výjimečnosti opravdu docílil – v krátké době dokázal životní prostředí přetvořit natolik, že ohrozil mimo sebe také ostatní živočišné i rostlinné druhy.

Vymírání organismů je naprosto přirozeným jevem v rámci procesu evoluce, kdy přežívá druh, který se nejlépe dokáže přizpůsobit změně životních podmínek. Problém nastává, když takové změny nastávají příliš rychle a organismy na ně nestačí dostatečně rychle reagovat. Tak dochází k jejich hromadnému vymírání, které má za následek nevratné změny a hroucení celých ekosystémů.

Biodiverzita (biologická rozmanitost) byla definována Světovým fondem na ochranu přírody (*World Wide Fund For Nature*) v roce 1989 jako bohatství života na Zemi, zahrnující miliony rostlin, živočichů a mikroorganismů, včetně genů, které obsahují, a složité ekosystémy, které vytvářejí životní prostředí¹.

Z důvodu zájmu na zachování biodiverzity je její ochrana začleněna také do právních norem. Právní ochrana je v různé míře poskytována ohroženým rostlinám a živočichům se snahou zabránit jejich nenávratnému vyhubení na Zemi.

Člověku při jeho hospodaření vždy někteří živočichové sloužili a jiní působili různé škody. K zabránění škod docházelo často pomocí svépomocného hubení

¹ Srov. DAMOHORSKÝ, Milan; DROBNÍK, Jaroslav; SMOLEK, Martin; SOBOTKA, Michal; STEJSKAL, Vojtěch. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-338-7. Str. 338.

konfliktních druhů, což vedlo k významným změnám v počtu jejich populací. Některé druhy živočichů tak skoro vymizely.

K takovým konfliktům dochází i v současnosti. Právní normy však podstatně omezují svévolné zásahy do života některých konfliktních druhů, čímž dochází k omezení vlastnického práva hospodařících subjektů. Z tohoto důvodu se v některých státech přikročilo ke kompenzaci ekonomických ztrát způsobených chráněnými konfliktními druhy živočichů.

Předmětem této práce je ochrana biodiverzity v České republice, a to z hlediska náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy. Úvod práce je věnován stručnému přehledu právních norem, které se týkají ochrany biodiverzity, a právnímu postavení živočichů. Jádrem práce je věnováno právní úpravě náhrady škody způsobené zvláště chráněnými živočichy a jejím užitím v praxi podle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, a také možným alternativním řešením této škody. Závěr práce je věnován navrhované právní úpravě a stručné komparaci s právní úpravou Spolkové republiky Německo.

Při zpracování práce byly zohledněny zejména informace poskytnuté od krajských úřadů České republiky, Magistrátu hlavního města Prahy, Ministerstva životního prostředí České republiky, Agentury ochrany krajiny a přírody České republiky, Ministerstva zemědělství České republiky, Ministerstva financí České republiky a okresních soudů České republiky zejména na základě žádosti o informace podle zákona č. 123/1998, o právu na informace o životním prostředí, a dále informace poskytnuté Českou společností ornitologickou, Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy v Praze, Českým nadačním fondem pro vydru a územními organizacemi Českého rybářského svazu.

Diplomová práce je ukončena k právnímu stavu ke dni 25. 8. 2012.

I. Ochrana biodiverzity v právu

Velmi důležitou roli nejen v ochraně biologické rozmanitosti hraje právo životního prostředí. Jde o relativně mladý právní obor, který je v současné době jedním z nejdůležitějších a nejúčinnějších nástrojů ochrany životního prostředí, mimo jiné z důvodu povahy právních norem jako obecně závazných pravidel chování, jejichž dodržování je zabezpečeno státem².

I. 1. Ochrana biodiverzity v mezinárodním právu

Česká republika se poměrně aktivně zapojuje do řešení problematiky životního prostředí, a to jak vlastní legislativou, tak i mezinárodní spoluprací, která je z hlediska povahy životního prostředí nezbytná. Mezi nejdůležitější mezinárodní úmluvy zabývajícími se problematikou ochrany biodiverzity, kterými je Česká republika vázána, patří například Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*, Washington, 1973), Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (*Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*, Bonn, 1979), Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*, Bern, 1979), Úmluva o biologické rozmanitosti (*Convention on Biological Diversity*, Rio de Janeiro, 1992) a provádějící Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti (*Cartagena Protocol on Biosafety*, Montreal, 2000).

² Srov. BOGUSZAK, Jiří; ČAPEK Jiří; GERLOCH Aleš. *Teorie práva*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, ISBN 80-85963-38-8x. Str. 81.

I. 2. Ochrana biodiverzity v evropském právu

Základem úpravy práva životního prostředí v Evropské unii je článek 191 Smlouvy o fungování Evropské unie, který stanoví, že politika Unie v oblasti životního prostředí přispívá ke sledování vymezených cílů, mezi nimiž je také zachování, ochrana a zlepšování kvality životního prostředí. K nejdůležitějším sekundárním pramenům evropského práva patří směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen „habitatová směrnice“), směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 147/2009/ES, o ochraně volně žijících ptáků (dále jen „směrnice o ochraně volně žijících ptáků“), nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (dále jen „nařízení Rady (ES) č. 338/97“) a prováděcí nařízení Komise (ES) č. 865/2006. Mezi další prameny bývají dále řazeny také jiné právní předpisy jako například směrnice Rady č. 1999/22/ES, o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách, či předpisy zabývající se ochranou určitých druhů živočichů, například směrnice Rady č. 83/129/EHS o dovozu kůží z některých tuleních mláďat a výrobků z nich do členských států.

Biodiverzita je také jednou z oblastí, kterou se zabýval Šestý akční program Evropského společenství pro ochranu životního prostředí (2002 až 2012). Jedním z jeho cílů bylo mimo jiné zastavit do roku 2010 úbytek biologické rozmanitosti. Tohoto cíle se však v tak krátkém časovém horizontu nepodařilo dosáhnout, a tak je nyní konečným rokem stanoven rok 2020³.

Dne 3. 5. 2011 představil evropský komisař pro životní prostředí Janez Potočnik Strategii Evropské unie v oblasti biologické rozmanitosti⁴. Vizí této strategie do roku 2050 je chránit, oceňovat a odpovídajícím způsobem obnovovat biologickou rozmanitost Evropské unie i ekosystémové služby, které biologická rozmanitost poskytuje, aby se tak zároveň zabránilo katastrofickým změnám způsobeným ubýváním

³ Srov. DAMOHORSKÝ, Milan et al. *Právo životního prostředí*. Opak. citace. Str. 358.

⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro biologickou rozmanitost na období do roku 2020 [online]. [cit. 2012-5-31]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/1_EN_ACT_part1_v7%5B1%5D.pdf

biologické rozmanitosti. Cílem pro rok 2020 je zastavit ubývání biologické rozmanitosti a degradaci ekosystémových služeb, v maximálním proveditelném rozsahu je obnovit a současně zvýšit příspěvek Evropské unie k odvrácení ubývání biologické rozmanitosti v celosvětovém měřítku. Strategie zahrnuje šest cílů, které by měly přispět k zastavení ubývání biodiverzity a degradaci ekosystémových služeb. Každý z cílů se zabývá určitým specifickým tématem: ochranou a obnovou biodiverzity a souvisejících ekosystémových služeb, posílením pozitivního příspěvku zemědělství a lesnictví, snižováním hlavních tlaků na biologickou rozmanitost v Evropské unii a zvýšením příspěvku Evropské unie k celosvětové ochraně biodiverzity.

I. 3. Ochrana biodiverzity v českém právu

V právním řádu České republiky jsou základy ochrany biodiverzity zakotveny již na ústavní úrovni. V ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústavě České republiky (dále jen „Ústava“), je v preambuli vyjádřeno odhodlání střežit a rozvíjet zděděné přírodní bohatství. Na toto ustanovení navazuje závazek státu dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství obsažený v článku 7 Ústavy. Konkrétním ústavním základem je ale článek 35 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“), kde je zakotveno jednak právo každého na příznivé životní prostředí, dále právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů a v neposlední řadě také zákaz ohrožování a poškozování životního prostředí, přírodních zdrojů, druhového bohatství přírody a kulturních památek nad míru stanovenou zákonem.

Základním právním předpisem zabývajícím se ochranou biodiverzity v České republice je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „ZOPAK“). Ten nahradil dřívější zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Předmětem jeho úpravy je obecná a zvláštní část ochrany přírody a krajiny, zahrnující ochranu územní a druhovou, dále například některá omezení vlastnických práv nebo odpovědnost

v oblasti ochrany přírody a krajiny a v neposlední řadě také ochrana přírody a krajiny vyplývající z požadavků evropského práva⁵.

Nezastupitelnou úlohu při ochraně životního prostředí hraje osvěta. Rok 2010 byl Valným shromážděním Organizace spojených národů vyhlášen Mezinárodním rokem biodiverzity. V členských státech OSN proběhlo mnoho informačních a osvětových akcí, jejichž cílem bylo informovat veřejnost o významu biologické rozmanitosti pro kvalitu a udržitelnost života na Zemi⁶.

Mezi organizace věnující se osvětě v oblasti ochrany životního prostředí, které působí v České republice, patří například Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (dále jen „AOPK“)⁷, z nestátních neziskových organizací pak například Český svaz ochránců přírody, Česká společnost ornitologická, Nadace Veronica, Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina či Calla - Sdružení pro záchranu prostředí.

I. 4. Shrnutí

Účinným nástrojem ochrany biodiverzity jsou pro svou povahu právní normy, tedy obecně závazná pravidla chování, jejichž dodržování je zabezpečováno státem. Ochrana biodiverzity je věnována velká pozornost v právu mezinárodním, v právu Evropské unie a také v právu národním. Nejvýznamnější právní normou v oblasti ochrany biodiverzity v České republice je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Nezastupitelnou roli v ochraně životního prostředí však hraje také osvěta.

⁵ Srov. DAMOHORSKÝ, Milan et al. *Právo životního prostředí*. Opak citace. Str. 364.

⁶ KOZUBKOVÁ, Jitka. Ohlédnutí za rokem biodiverzity. *Ochrana přírody*. 2011, č. 1, s. 24-25.

⁷ AOPK je organizační složka státu, zřízená Ministerstvem životního prostředí České republiky – viz Opatření č. 2/12 Ministerstva životního prostředí České republiky o vydání úplného znění zřizovací listiny organizační složky státu Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, ze dne 19. 1. 2012 [online]. [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW: http://www.ochranaprirody.cz/wps/wcm/connect/5f6c36004af05f179615de013badf393/opatreni+MZP+22_uplna+nova+zrizovacka.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=5f6c36004af05f179615de013badf393

II. Právní status živočichů

II. 1. Pluralita pojmů

V právních předpisech se můžeme setkat s pojmy „zvíře“, „zvěř“, „volně žijící živočich“, „živočich odchovaný v lidské péči“ a podobně. Uvedené pojmy však nemají v právních normách, jak bude uvedeno níže, vždy stejný význam.

Nejširším z výše uvedených je pojem živočich, vycházející z biologických definic a nazírání⁸. V právních předpisech jeho definici nenalezneme. Za živočicha je všeobecně považován jedinec jakéhokoliv živočišného druhu vyjma člověka⁹. Živočichové jako organismy jsou považováni za jednu ze složek životního prostředí podle § 2 zákona o životním prostředí.

Volně žijícím živočichem je podle § 3 odst. 1 písm. d) ZOPAK jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. Živočichem se rozumí všechna vývojová stadia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepovažuje. Definici volně žijícího živočicha vymezuje také například zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů (dále jen „zákon o obchodování s ohroženými druhy“) v § 2 písm. a), kde se tímto rozumí jedinec živočišného druhu, jestliže se populace tohoto druhu v přírodě udržují anebo udržovaly samovolně, včetně druhu v přírodě nezcitlivělého nebo v přírodě vyhynulého, a to i v případě chovu jedince

⁸ HENDRYCH, Dušan; BĚLINA, Miroslav; FIALA, Josef; ŠÁMAL, Pavel; ŠTENGLOVÁ, Ivana; ŠTURMA Pavel. *Právní slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1. Str. 1445.

⁹ Srov. MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. In *Dny práva 2010* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 1. vydání, 2010 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z WWW: [http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_\(4342\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_(4342).pdf)

v lidské péči nebo jiného ovlivňování jeho vývoje člověkem. Podobně definuje volně žijícího živočicha také § 2 zákona č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad (dále jen „zákon o zoologických zahradách“), a to jako jedince takového živočišného druhu, jehož populace se udržuje anebo udržovala, v případě druhů v přírodě nezvěstných nebo vyhynulých, v přírodě samovolně; může jít i o jedince chovaného v lidské péči anebo závislého na péči člověka

Často používaným pojmem je také „jedinec odchovaný v lidské péči“. Živočichem odchovaným v lidské péči je dle § 3 odst. 1 písm. e) ZOPAK jedinec živočišného druhu narozený a odchovaný v kontrolovaném prostředí jako potomek rodičů získaných v souladu s tímto zákonem a právními předpisy v oblasti obchodování s ohroženými druhy. Chovem je pak dle § 3 odst. 1 písm. v) ZOPAK jakékoliv držení živočicha v zajetí. V ZOPAK jsou však nekoncepčně používány i jiné pojmy – například „chov v lidské péči“ v § 5b odst. 1 nebo „chov v zajetí“ v § 50 a § 56. Zákon o zoologických zahradách pak jednotně v § 2 používá pojem „jedince chovaného v lidské péči“. Zákon o obchodování s ohroženými druhy tento pojem používá nesourodě, neboť v § 2 písm. a) sice hovoří o „jedinci v lidské péči“, nicméně v § 8 odst. 2 písm. g) a § 11 odst. 2 písm. f) je uveden pojem „exemplář narozený a odchovaný v zajetí“.¹⁰

Zvíře je definováno v § 3 písm. a) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání jako každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod a embryo. Další legální definici zvířete je možno nalézt například v § 2 písm. a) vyhlášky Ministerstva zemědělství České republiky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, kde se zvířetem rozumí každé hospodářské zvíře a zvíře v zájmovém chovu toho druhu, který může být přímo postižen příslušnou nákazou, a každý volně žijící obratlovec, který by se mohl podílet na vzniku nebo šíření příslušné nákazy jako nositel nebo rezervoár jejího původce. Podle zákona o zoologických zahradách je zvířetem domácím živočich, který patří k biologickému druhu, jenž vznikl činností člověka domestikací a žije převážně v přímé závislosti na

¹⁰ STEJSKAL, Vojtěch. Recentní právní úprava nakládání se zvířaty v rámci lidské péče. In STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN, Martin. *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0. Str. 8-9.

péči člověka, případně druhotně zdivočelý živočich původně domestikovaného druhu nebo poddruhu. Dále právní předpisy definují různé dílčí kategorie zvířat – například zvířata hospodářská či zvířata jateční podle zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči.

Pojem zvěř definuje zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti (dále jen „zákon o myslivosti“) v § 2 písm. b) jako obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů. Za zvěř jsou považováni savci a ptáci, kteří jsou dále rozděleni do dvou kategorií - na druhy, které lovit nelze, a druhy, které lze obhospodařovat lovem.

II. 2. Zvíře jako objekt práva *sui generis*

Podle převažujícího názoru jsou zvířata považována za věci v právním smyslu¹¹. Pojetí zvířete jako věci v právním smyslu vychází z římského práva, které za věc

¹¹ Srov. např.

DAMOHOŘSKÝ, Milan. Vlastnické právo a ochrana životního prostředí. In *Pocita Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI Publishing, 2005., s. 31-38. ISSN 8073571331.

KINDL, Milan; DAVID, Ondřej. *Úvod do práva životního prostředí: soukromoprávní aspekty ochrany životního prostředí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-11-3. Str. 60.

MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. Opak. citace.

RYDVAL, Tomáš. Co je (živé) zvíře?. *Právník*. 2009, č. 3, s. 331-338.

STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy*., 2011, č. 10, s. 366-373.

Zajímavým postřehem v tomto směru je názor S. Komárka: „Je dobré vědět, že právo v evropském středověku, ovlivněném ještě silně germánskými a slovanskými původními představami, vidělo – na rozdíl od práva římského – ve zvířatech i právní subjekty, nadané jak právy, tak odpovědností. Známé procesy s kobyilkami či myšmi nejsou jen ukázkou středověkého tmářství, ale i posledním pokusem Evropy vzít mimolidské živé tvory vážně, jako sobě rovné, a korektně s nimi jednat. V jednom z těchto procesů byly myši regulérně souzeny, byť v nepřítomnosti, měly svého obhájce, rozsudek jim byl oznamován způsobem tehdy obvyklým u nepřítomných osob – byl vyvěšen na „černém prkně“ soudu. Zněl, že do 14 dnů mají myši opustit pole a louky určitého panství, přičemž zvířata příliš mladá, přestárlá a gravidní mohou zůstat. Často byli souzeni i zvířecí jednotlivci zapříčinivší lidskou smrt či nějak se protivící řádu světa (kohout, který snesl vejce). Svatý František z Assisi, který chápal paralelně k buddhistické tradici zvířata jako bratry (ostatně takto chápal i stromy či abiotické jevy – slunce, vítr aj.), neváhal kázat ptákům, rybám, ale zpupná a zlomyslná zvířata trestal.“

považovalo určitý hmotný celek, který má samostatnou existenci, ať už je živý (zvíře, otrok) nebo neživý (ostatní věci)¹². Věci v právním smyslu jsou dle dosud převažující právní teorie hmotné předměty za předpokladu, že jsou ovladatelné a užitečné. Oba tyto předpoklady musí být splněny kumulativně. Ovladatelnost i užitečnost je třeba posuzovat objektivně – záleží na tom, zda je v mezích lidských možností věc ovládat a zda může sloužit potřebám lidí.¹³

Výslovné ustanovení, že zvíře je věcí, český právní řád neobsahuje, pouze § 134 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“) stanoví, že ustanovení o věcech se vztahují na živá zvířata, nevyplývá-li z jednotlivých ustanovení trestního zákona něco jiného.

Všeobecně je zastáván názor, že na zvíře je třeba přiměřeně použít ustanovení o věcech, neodporuje-li to povaze zvířete jako živého tvora a ustanovením zvláštních zákonů vydaných k jeho ochraně¹⁴. Tato praxe byla vyvinuta zejména s ohledem na praktické použití ustanovení o věcných právech na zvířata, zejména práva vlastnického.

V poslední době dochází v celé řadě právních řádů zahraničních států¹⁵ k takzvané *dereifikaci*¹⁶ zvířat. Například novelou německého občanského zákoníku (*Bürgerliches Gesetzbuch*, dále jen „BGB“) ¹⁷ s účinností od 1. 9. 1990 byl do obecné části přidán § 90a, který stanoví: „Zvířata nejsou věci. Jsou chráněna zvláštními zákony. Ustanovení o věcech se použijí na zvířata obdobně, není-li stanoveno jinak.“¹⁸

In KOMÁREK, Stanislav. Němé tváře : Ochrana podle stupně podobnosti s člověkem. *Vesmír*. 2003, roč. 82, č. 2, s. 89-93.

¹² URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal; KINCL, Jaromír. *Římské právo*. 2. dopl. a přeprac. vyd., 1. v nakl. Beck. Praha: Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1. Str. 83.

¹³ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2005. ISBN 80-7357-127-7. Str. 272 – 273.

¹⁴ KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. Opat. citace. Str. 273.

¹⁵ Např. § 614a ZBG (Švýcarsko), § 90a BGB (Německo), § 285a ABGB (Rakousko), čl. 1 odst. 1 zákona na ochranu zvířat (Polsko).

¹⁶ Opuštění dosavadního pojetí zvířete jako věci. Z lat. *res* (věc), 2. a 3. pád *rei*.

¹⁷ BGBI. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738

¹⁸ Srov. Bürgerliches Gesetzbuch, § 90a: „Tiere sind keine Sachen. Sie werden durch besondere Gesetze geschützt. Auf sie sind die für Sachen geltenden Vorschriften entsprechend anzuwenden, soweit nicht etwas anderes bestimmt ist.“

K tomuto trendu se v současné době připojuje také Česká republika. Podle § 494 nového občanského zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb.¹⁹ (dále jen „NOZ“): „Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na zvíře použijí obdobně²⁰ jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze“. Podle důvodové zprávy k NOZ²¹ se za zvíře považují nejen obratlovci, ale i bezobratlí, pokud jsou schopni vnímat bolest nebo stres. Za věc bude tedy považováno pouze mrtvé zvíře.

Na zvíře se tedy nebudou aplikovat ustanovení NOZ o věcech, pokud by to odporovalo jeho povaze jako živého tvora, a dále pokud by tato ustanovení byla v rozporu se zvláštními právními předpisy na ochranu zvířat, což vyplývá z ustanovení § 3029 odst. 2 NOZ, podle něhož nestanoví-li NOZ něco jiného, nejsou dotčena ustanovení veřejnoprávních předpisů.²²

NOZ obsahuje vlastní kategorizaci zvířat, která bude významná zejména ve spojitosti s otázkami týkajícími se vlastnického práva a náhrady škody způsobené zvířaty. Za divoká jsou považována ta zvířata, která náleží k nedomestikovanému druhu, tedy žijí zcela nebo převážně ve volné přírodě. Zvířata, jejichž druh žije s člověkem buď bezvýjimečně anebo z převážné části, jsou zvířaty domácími. Divoká zvířata chovaná člověkem, kterým je fyzickými překážkami bráněno v útěku, jsou označována jako zajatá. Za zkrocená divoká zvířata se považují taková, kterým se

[cit. 2012-04-15]. Dostupné z WWW: http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_90a.html

¹⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník nabyl platnosti dne 22. 3. 2012, datum účinnosti je stanoveno na 1. 1. 2014.

²⁰ Podle čl. 41 Legislativních pravidel vlády slovo „obdobně“ vyjadřuje, že se příslušná ustanovení aplikují na vymezené právní vztahy v plném rozsahu. Slovo „přiměřeně“ pak vyjadřuje volnější vztah mezi odkazovaným ustanovením a vymezenými právními vztahy. Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z WWW:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/legislativn_pravidla_vl_dy.pdf

²¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Poslanecká sněmovna (6. volební období od 2010). Tisk č. 362. Obecná část. [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>

²² MÜLLEROVÁ, Hana. Ochrana zvířat a rekodifikace českého občanského práva. In *Sborník příspěvků 17. Odborné konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare“* [online].

zpravidla trvale nebrání ve volném pohybu, ale která si na svého pána natolik zvykla, že se u něho samovolně zdržují, anebo se k němu pravidelně vrací. Chovanými zvířaty jsou pak zvířata domácí i divoká zvířata zajatá nebo zkrocená, která mají vlastníka a jež člověk chová. Podle účelu chovu se rozlišují zvířata v zájmovém chovu a zvířata hospodářská.²³

Obecně lze shrnout, že zvíře jako živý tvor, který je schopen vnímat bolest a mít pocity, je tedy objektem práva *sui generis*. Ač je samotná *dereifikace* považována převážně laickou veřejností za velký převrat, z hlediska právní praxe k zásadní změně pravděpodobně nedojde, neboť ustanovení o věcech, byť omezeně, se na zvířata budou aplikovat i nadále²⁴. Tento názor lze opřít i o zkušenosti některých zahraničních autorů v zemích, kde již k *dereifikaci* zvířat došlo²⁵. Nicméně i mezi odbornou veřejností se

Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita ČR, 2010 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z WWW: <http://vfu-www.vfu.cz/oz/welfare/Proceedings2010.pdf>

²³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Opak. citace.

²⁴ Srov. např.

STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. Opak. citace.

MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. Opak. citace.

²⁵ Srov. např.

PALANDT, Otto; BASSENGE, Peter; BRUDERMÜLLER, Gerd; DIEDERICHSEN Uwe; EDENHOFER, Wolfgang; ELLENBERGER, Jürgen; GRÜNEBERG, Christian; SPRAU, Hartwig; THORN, Karsten; WEIDENKAFF, Walter. *Bürgerliches Gesetzbuch / mit Nebengesetzen, insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschließlich Rom I- und Rom II-Verordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), BGB-Informationspflichten-Verordnung, Unterlassungsklagengesetz, Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz, Gewaltschutzgesetz*. 70., nově zprac. vyd. München: Beck, 2011, 3085 s. ISBN 9783406610004. Str. 57.

BAMBERGER, Heinz Georg; ROTH, Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. 3. Aufl. München: C.H. Beck, 2012, 3 sv. ISBN 978-3-406-60931-21. Str. 272-274.

STAUDINGER, J. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen: Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Art 38 nF (Unerlaubte Handlungen)*. 12. Neubearb. Aufl. Bonn: Sellier, 1992. ISBN 3-8059-0800-8. Str. 556-560.

však také objevují názory, že se postavení zvířat zhorší, a to zejména zvířat ztracených a opuštěných²⁶.

Nové právní úpravě však jistě nelze upřít značný etický a hodnotový význam, který vyjadřuje myšlenkový posun v právním vnímání zvířat. Jde o určitou proklamaci společnosti, že uznává schopnost zvířat mít pocity, emoční vazby, vnímat stres a bolest i v právní rovině. Jde o poznatky, které jsou přírodním vědám známy již dlouho a na které právní věda reaguje skutečně jen velmi pozvolně.

II. 3. Právní povaha volně žijících živočichů

Volně žijícím živočichem je podle § 3 odst. 1 písm. d) ZOPAK, jak bylo již uvedeno výše, jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. Živočichem se rozumí všechna vývojová stadia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepovažuje. ZOPAK poskytuje určitý stupeň ochrany každému živočišnému a rostlinnému druhu, neboť v § 5 stanoví, že všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před zničením, poškozováním, sběrem či odchycem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Jde o preventivní opatření s účelem zachování alespoň současného stavu druhové rozmanitosti. Daleko rozsáhlejší ochranu, jak bude uvedeno dále, požívají tzv. zvláště chránění živočichové.

S ohledem na výše uvedené právní pojetí zvířete se nabízí otázka, zda lze volně žijící živočichy pokládat za věci v právním smyslu. Základním znakem věci v právním smyslu, jak již bylo uvedeno výše, je podle právní teorie mimo jiné její ovladatelnost. Znak ovladatelnosti jako objektivní možnosti ovládnout volně žijící živočichy lze splnit

²⁶ Srov. PRCHALOVÁ, Jana. Důsledky návrhu občanského zákoníku pohledem právníka. Tisková konference „Zvíře není věc“. Praha, 27. 7. 2011 [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.ochranazvirat.cz/275/862/cz/file/>

jejich legální okupací²⁷, například legálním lovem²⁸. Legální okupací však status volně žijícího živočicha tento neztrácí, neboť dle výše uvedené definice obsažené v ZOPAK je definován objektivně pomocí příslušnosti k druhu, odchycením tedy neztrácí charakter volně žijícího živočicha. Podle současné právní úpravy však nelze položit rovnítko mezi pojmy zvíře ve smyslu soukromoprávním a volně žijící živočich, neboť za zvířata v soukromém právu jsou považováni pouze obratlovci.

S ohledem na povahu volně žijících živočichů panuje převážná shoda na tom, že volně žijící živočichové nejsou z povahy věci předmětem vlastnického práva²⁹. Vzhledem k jejich nekontrolovanému a nekontrolovatelnému pohybu si lze jen těžko představit, že by vlastnické právo náleželo například vlastníkovu pozemku, na kterém se právě nacházejí, či obci, kraji nebo státu, na jejichž území se pohybují.

Není však vyloučena situace, aby se volně žijící živočich stal předmětem vlastnického práva. Jedná se právě o případ legální okupace individuálně určeného volně žijícího živočicha, tedy o jeho oprávněné odchycení nebo ulovení. To, že se volně žijící živočich může stát předmětem vlastnického práva, lze podpořit také argumentem,

²⁷ Jiný, teoreticky velmi zajímavý názor zaujímá M. Kusák: „Často se uvádí, že tyto živočichové (*pozn. volně žijící živočichové*) jsou ovladatelní především ulovením (ať už usmrcením anebo jen odchycením). Dle mého názoru však dochází ulovením volně žijícího živočicha k významné změně v jeho právní povaze a teprve od této chvíle je ovladatelným a stává se věcí v právním smyslu.“ In KUSÁK, Martin. Omezení vlastnického práva z důvodů ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. *České právo životního prostředí*. 2005, č. 1, s. 9-80. Str. 19.

²⁸ Srov. např.

MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. Opak. citace.

KNOTEK, Jaroslav. "Zlaté rybičky" aneb jde platit náhradu škody za *res nullius*?. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Brno, Masarykova univerzita. Právnická fakulta. 2006, č. 3, s. 293-296.

²⁹ Srov. např.

DAMOHORSKÝ, Milan. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířaty a její právní úprava v České republice. *Ekologie a právo*. 2005, č. 4, s. 2-4. Str. 2.

KNOTEK, Jaroslav. "Zlaté rybičky" aneb jde platit náhradu škody za *res nullius*? Opak. citace.

PEKÁREK, Milan. Vlastnictví a životní prostředí. In DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí: tématické okruhy: Vlastnické právo a ochrana životního prostředí, trestní právo a ochrana životního prostředí : sborník z konference - Rýchory, KRNP, 22. až 25. září 2000*. Praha: Ediční středisko PF UK, 2000, 172 s. ISBN 80-85889-37-4. Str. 10.

STEJSKAL, Vojtěch; VERMOUZEK, Zdeněk. *Ptáci & zákon, aneb, Právní příručka nejen pro ornitologa*. 1. vyd. Praha: Česká společnost ornitologická, 2004. ISBN 80-902216-9-6. Str. 30.

že ZOPAK jejich vlastnictví výslovně nevylučuje (jako je tomu například v § 61 odst. 3, který z vlastnictví výslovně vylučuje jeskyně) či poukazem na to, že v souvislosti s ochranou volně žijících živočichů hovoří o jejich vlastnících (srov. § 89 odst. 3 ZOPAK)³⁰. Z výše uvedeného vyplývá, že volně žijící živočichové jsou za splnění určitých podmínek vlastnitelnou složkou životního prostředí.

Velmi zajímavou se však jeví otázka, zda lze volně žijící živočichy, tedy ty, které lze objektivně ovládnout, považovat za věci ničí. *Res nullius* je institutem majícím původ v římském právu; *res nullius naturaliter fit primi occupantis* - věc nikoho, přirozeně, stává se vlastnictvím toho, kdo jí první uchopil, resp. zmocnil se jí³¹. Římské právo považovalo za věci ničí takové věci, které vznikly odloučením od věcí všem lidem společných, například nově vzniklé ostrovy v moři, a dále volně žijící zvířata a vše, co lze považovat za dary nebo plody moře³².

V českém právním řádu byl institut věci ničí zakotven v zákoně č. 946/1811 Sb. z. s., obecném občanském zákoníku, který v § 287 mimo jiné stanovil, že věci, které jsou všem členům státu ponechány ku přivlastňování, slovou věci ničí. Vlastnictví k věci ničí se nabývalo okupací, jejímž předmětem byly mimo jiné zvířata divoká a za určitých podmínek také zvířata zkrocená.³³ Postupně začaly občanskoprávní předpisy tento institut opouštět zřejmě z důvodu ideologie, že jednotlivec se nesmí obohatit na úkor celku, a věci bez pána tedy mají připadnout státu³⁴, když občanský zákoník č. 141/1950 Sb. v § 119 stanovil, že věci ničí připadají ex lege státu, pokud nejsou nepatrné

TOMSA, Miloš. Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů. *Hospodářské právo*. 1984, č. 10, str. 766-772.

³⁰ Srov. MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. *Opak*. citace.

³¹ Důvodová zpráva k návrhu č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 788. [online]. [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=788&ct1=0>

³² Srov. URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal; KINCL, Jaromír. *Římské právo*. *Opak*. citace. Str. 179.

³³ Srov. RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. 5., opr. vyd. Praha: nákl. knihkupectví Fr. Řivnáče, 1900. Str. 96 – 103.

³⁴ Srov. ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4. 2008*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-687-7. Str. 597.

hodnoty³⁵. Současný občanský zákoník z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb., dále jen „občanský zákoník“) institut *res nullius* výslovně neupravuje.

V literatuře i v rozhodovací praxi soudů³⁶ se lze setkat s názory, že český platný právní řád institut *res nullius* vůbec nezná. Nabytí vlastnického práva okupací je možné pouze u věcí nově vzniklých, zejména věcí vyrobených, nebo plodů věcí, které jsou samy věcí v právním smyslu.³⁷ Jiní autoři existenci tohoto institutu připouštějí nebo ji pokládají za nespornou³⁸, s podobným názorem se lze též setkat v soudních rozhodnutích³⁹.

³⁵ Srov. § 119 z. č. 141/1950 Sb.: "Věci, které nenáleží nikomu jinému, jsou ve vlastnictví státu, nemají-li cenu jen nepatrnou. K věcem nepatrné ceny, které nikomu nenáleží, může nabytí vlastnického práva každý tím, že si je přivlastní."

³⁶ Např. rozsudek Nejvyššího správního sp. zn. 2 As 74/2007 ze dne 7. 5. 2008 nebo rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3563/2008 ze dne 11. 3. 2009.

³⁷ Srov. např.

KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. Opak. citace. Str. 346.

ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář. Díl I: Část první – Část šestá, § 1 – 459*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-108-6. Str. 709.

³⁸ Srov. např.

ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1 .4. 2008*. Opak. citace. Str. 576.

HENDRYCH, Dušan et al. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-049-2. Str. 332.

KINDL, Milan; ŠÍMA, Alexander. Několik poznámek o rybách, zvířatech a náhradě škody na nich (opožděná pocta dr. Milošovi Tomsovi). *Právník*. 2007, č. 1, s. 98-106.

Stanovisko k otázce vlastnictví volně žijících zvířat (ÚSP ČAV). *Právník*. 1994, č. 1, s. 81-83.

KNOTEK, Jaroslav. "Zlaté rybičky" aneb jde platit náhradu škody za *res nullius*? Opak. citace.

MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. Opak. citace.

PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originálním způsobem*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-332-5. Str. 23.

POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. In *Dny práva 2010* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 1. vydání, 2010 [cit. 2012-03-31]. Dostupný z WWW:

[http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Pokorna_Lucie_\(1819\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Pokorna_Lucie_(1819).pdf)

Nový občanský zákoník se k výslovné úpravě institutu věci ničí vrací. V § 1045 NOZ je stanoveno, že věc, která nikomu nepatří, si každý může přivlastnit, nebrání-li tomu zákon nebo právo jiného na přivlastnění věci. Volně žijící živočichy však podle budoucí právní úpravy za věci ničí *sensus stricto* považovat nelze, neboť, jak bylo uvedeno výše, živá zvířata podle NOZ nejsou považována za věci.

Nicméně v § 1046 NOZ je stanoveno, že divoké zvíře je bez pána, dokud žije na svobodě. Podle právní úpravy obsažené v § 1046 – § 1048 NOZ nejen volně žijící obratlovci a bezobratlí, ale také uprchlá divoká zvířata zajatá a zkrocená žijící v přírodě, jsou zvířaty bez pána a nejsou objektem vlastnického práva. Jejich přivlastnění je možné, nevylučují-li to ovšem jiné právní předpisy, popř. za podmínek stanovených těmito předpisy jako jsou například zákon o myslivosti nebo zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o rybářství“).⁴⁰ Zvířetem bez pána podle § 1049 NOZ není zvíře v zoologické zahradě a ryba v rybníku nebo podobném zařízení, které není veřejným statkem.

Obecně lze tedy shrnout, že volně žijící živočich se může stát předmětem vlastnického práva. Otázka, zda lze volně žijící živočichy považovat za věc ničí či vůbec za „ničí“, není v teorii ani v praxi řešena jednotně. NOZ v tomto směru nabízí určité řešení, nicméně ne všeobecně použitelné pro všechny volně žijící živočichy, ale pouze pro ty, které lze považovat za zvířata, tj. obratlovce a bezobratlé, kteří jsou schopni cítit bolest nebo vnímat stres.

Určití volně žijící živočichové jsou však bezesporu předmětem jiných práv. Například výkon rybářského práva podle § 2 písm. f) zákona o rybářství zahrnuje mimo jiné lov a přisvojování si ryb. Předmětem práva myslivosti je podle § 2 písm. h) zákona

PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-559-5. Str. 200.

³⁹ Např. náleží Ústavního soudu Pl. ÚS 34/03 ze dne 16. 7. 2008, rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 234/2007 ze dne 19. 2. 2009.

⁴⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Opak. citace.

o myslivosti je také právo přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř.⁴¹ Právo myslivosti a rybářské právo bývají definována jako věcná práva k věci cizí, kterou je v obecné rovině zvěř⁴² či ryby, nebo jako kvazivlastnická práva věcné povahy⁴³.

II. 3. 1. Zvláště chránění živočichové

Speciální kategorií volně žijících živočichů jsou zvláště chránění živočichové. Na rozdíl od obecné druhové ochrany je v tomto případě chráněn každý jedinec⁴⁴. Druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné lze dle § 48 odst. 1 ZOPAK vyhlásit za zvláště chráněné. Podle stupně ohrožení jsou zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů v § 48 odst. 2 ZOPAK rozděleny do skupin na ohrožené, silně ohrožené a kriticky ohrožené. Důležitým podkladem pro uvedenou kategorizaci jsou tzv. červené seznamy⁴⁵, které představují právně nezávazné soupisy ohrožených druhů nebo poddruhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Podle stupně ohrožení jsou pak tyto druhy rozděleny do jednotlivých kategorií, které navazují na kategorie Světového svazu ochrany přírody (*International Union for Conservation of Nature*, dále jen „IUCN“). Kategorie podle ZOPAK však nemají přímou vazbu na kategorie IUCN⁴⁶. Vycházejí z červených seznamů České republiky, jejichž kategorie a rozdělení druhů do těchto kategorií však nebylo právní úpravou doslova převzato. Stejná ochrana jako zvláště chráněným

⁴¹ Srov. KUSÁK, Martin. Omezení vlastnického práva z důvodů ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. Opak. citace. Str. 19.

Stanovisko k otázce vlastnictví volně žijících zvířat (ÚSP ČAV). *Právník*. 1994, č. 1, s. 81-83.

⁴² PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originálním způsobem*. Opak. citace. Str. 24.

⁴³ Srov. PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*. Opak citace. Str. 196.

⁴⁴ Srov. PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. 2. aktualiz. a rozšíř. vyd. k 1. 3. 2010. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-806-2. Str. 155.

⁴⁵ Červené seznamy České republiky zpracovává AOPK na základě pověření Ministerstva životního prostředí České republiky.

⁴⁶ Srov. MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vyd. Praha: Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-585-8. Str. 233.

živočichům je poskytována také mrtvému jedinci zvláště chráněného živočicha, jeho části nebo výrobku z něj, pokud je patrné, že je vyroben z části zvláště chráněného živočicha, jak je stanoveno v § 48 odst. 3 ZOPAK.

Jednotlivé kategorie zvláště chráněných živočichů se od sebe liší zejména co do vzniku a rozsahu právní odpovědnosti nastupující v případě porušení zákonem stanovených povinností k jejich ochraně⁴⁷, kdy nejpřísněji jsou chráněny druhy kriticky ohrožené.

Konkrétní druhy zvláště chráněných živočichů jsou taxativně stanoveny vyhláškou č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny (dále jen „vyhláška č. 395/1992 Sb.“). V České republice je touto vyhláškou chráněno celkem 315 druhů živočichů, od perlorodky říční přes žluvu hajní po medvěda hnědého.

Zvláště chráněné druhy živočichů ve všech svých vývojových stádiích jsou v České republice chráněny na základě § 50 ZOPAK před usmrcováním, odchycem, rušením a dalšími vlivy narušujícími jejich přirozený vývoj. Ustanovení obsahuje také zákaz zvláště chráněné živočichy chovat v zajetí, držet je či prodávat. Nutno však dodat, že zákazy obsažené v § 50 ZOPAK jsou relativní, lze je prolomit výjimkou udělenou ve správním řízení podle § 56 ZOPAK (*pozn. k tomu více v kapitole IV. Alternativní řešení náhrady škody*).

Porušení zákazů obsažených v § 50 ZOPAK lze postihnout jako přešupek podle § 87 odst. 1 písm. c), § 87 odst. 2 písm. c) či § 87 odst. 3 písm. b), nebo jako jiný správní delikt podle § 88 odst. 1 písm. e) či § 88 odst. 2 písm. c) ZOPAK.

Porušení zákazů je možno postihovat nejen v rámci správněprávní odpovědnosti, ale také v rámci odpovědnosti trestněprávní, což odráží vysoký zájem společnosti na ochraně těchto druhů. Trestní zákoník ve své zvláštní části obsahuje samostatnou hlavu VIII věnovanou trestným činům proti životnímu prostředí. V souvislosti s ochranou zvláště chráněných živočichů je třeba zmínit zejména ustanovení § 299 (neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami) a § 300 (neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy z nedbalosti). Objektivní stránka těchto trestných činů spočívá v tom, že pachatel nedovoleným způsobem

⁴⁷ Srov. DAMOHORSKÝ, Milan et al. *Právo životního prostředí*. Opak. citace. Str. 383.

nakládá s chráněnými volně žijícími živočichy, například takové živočichy usmrtí. V případě ohrožených živočichů musí být takové jednání spácháno na více než 25 kusech, aby bylo kvalifikováno jako trestný čin⁴⁸. Zvýšené ochrany požívají kriticky ohrožení a od 1. 1. 2012 také silně ohrožení živočichové⁴⁹, kdy shora uvedené jednání je považováno za trestné, je-li spácháno již na jediném živočichu. Za výše uvedené trestné činy lze stíhat také právnické osoby dle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

K otázce právního postavení zvláště chráněných živočichů a vlastnictví k nim platí, co bylo uvedeno u volně žijících živočichů s tou výhradou, že možnost nabytí vlastnictví ke zvláště chráněným živočichům je více omezena, neboť primárním cílem jejich zvýšené ochrany je udržet jejich populace ve volné přírodě.

V případě chovu⁵⁰ či držby zvláště chráněného živočicha je třeba dle § 54 odst. 1 ZOPAK na výzvu orgánu ochrany přírody⁵¹ prokázat jeho zákonný původ (například

⁴⁸ NOVOTNÝ, Oto; DOLENSKÝ, Adolf; GRIVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří; HOŘÁK, Jaromír; RIZMAN, Stanislav; ŠÁMAL, Pavel; VANDUCHOVÁ, Marie; VOKOUN, Rudolf. *Trestní právo hmotné*. 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0. Str. 378.

⁴⁹ Novela trestního zákona č. 330/2011 Sb.

⁵⁰ K otázce vztahu vlastnictví a chovu zvířete např.:

MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. Opak. citace: Autorka zastává názor, že nelze klást rovnítko mezi vlastnické právo ke zvířeti a chov zvířete.

KINDL, Milan; DAVID, Ondřej. *Úvod do práva životního prostředí: soukromoprávní aspekty ochrany životního prostředí*. Opak. citace. Str. 65: Autoři naopak považují pojmy vlastnictví a chov za synonyma.

K tomu také PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*. Opak citace. Str. 193.: „V řadě předpisů je také označena za osobu, která chová zvíře, i osoba, která jistě není jeho vlastníkem. Půjde například o zákon o myslivosti, který hovoří o chovu i v souvislosti s chovem zvěře v honitbě [§ 2 písm. h)], nebo o zákon o rybářství [§ 2 písm. f)], který za výkon rybářského práva považuje i takovou činnost povolenou právnické osobě, která spočívá v plánovitém chovu ryb, popř. jiných vodních organismů. V obou případech přitom nelze hovořit o vlastnickém právu k takové zvěři nebo vodním živočichům.“

⁵¹ Orgány ochrany přírody vymezuje zákon o ochraně přírody v § 75 jako vykonavatele státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny. Jsou jimi obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, správy národních parků a chráněných krajinných oblastí, Česká inspekce životního prostředí, Ministerstvo životního prostředí České republiky, újezdni úřady a Ministerstvo obrany České republiky.

povoleným odebráním z přírody). Při prokazování původu je nezbytné doložit, že dané povolení se skutečně vztahuje ke konkrétnímu jedinci.⁵²

Zákaz chovu, držby a další zákazy uvedené v § 50 odst. 2 (a v případě ptáků také zákazy obsažené v § 5a odst. 1 a 2) ZOPAK se nevztahují na živočicha odchovaného v lidské péči. Rozhodnutí, že se jedná o živočicha odchovaného v lidské péči, je podle § 54 odst. 4 ZOPAK veřejnou listinou, k jejímuž vydání v rámci správního řízení jsou příslušné orgány ochrany přírody. O vydání takového osvědčení může orgán ochrany přírody požádat například ten, kdo živočicha odchoval a nezaměnitelně a trvale jej identifikoval. Osvědčení se týká všech volně žijících živočichů, tedy nejen zvláště chráněných druhů.

Možnost nabytí vlastnického práva ke zvláště chráněnému živočichovi lze dovodit také z již zmíněného § 89 odst. 3 ZOPAK, který stanoví, že vlastníkem odebraného jedince zvláště chráněného druhu se stává stát.

II. 3. 2. Volně žijící evropsští ptáci

Zvláštní ochrana je poskytována ptákům, kteří volně žijí na evropském území členských států Evropské unie. Jde o nadstandardní ochranu volně žijících ptáků, která byla zavedena podle požadavků evropského práva.⁵³ Podle § 5a ZOPAK je zakázáno například jejich úmyslné usmrcování nebo odchyt, úmyslné poškozování jejich hnízd a vajec či úmyslné vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat. Neúmyslné zásahy zakázány nejsou, ale ani při takových zásazích nesmí docházet k ohrožení ptačího druhu, jeho populace nebo stanoviště.⁵⁴ Zákazy úmyslného usmrcování ptáků nebo jejich odchyty a držení druhů ptáků, jejichž lov a odchyt jsou zakázány, se nevztahují na lov některých druhů ptáků vymezený a prováděný v souladu s předpisy o myslivosti a ZOPAK. I v případě ochrany ptáků existuje požadavek prokazování původu, kdy se postupuje obdobně podle § 54 ZOPAK.

⁵² Srov. MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. Opak. citace. Str. 244.

⁵³ Původně dle směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 79/409/EHS, dnes směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 147/2009/ES, o ochraně volně žijících ptáků.

⁵⁴ Srov. PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. Opak. citace. Str. 49.

Odchylný postup při ochraně ptáků pak stanoví § 5b ZOPAK. Obecní úřad obce s rozšířenou působností, případně správa národního parku či správa chráněné krajinné oblasti dle § 78 odst. 1 ZOPAK (dále jen „příslušný orgán ochrany přírody“), může ve formě správního rozhodnutí stanovit výjimku z výše uvedených zákazů. K udělení výjimky musí být kumulativně splněny dva předpoklady, a to neexistence jiného uspokojivého řešení a naplnění některého z taxativně vymezených důvodů, například prevence závažných škod na rybářství a vodním hospodářství či ochrana volně žijících živočichů. Rozhodnutí musí obsahovat označení druhů a množství ptáků, na které se má odchylný postup vztahovat, prostředky, způsob nebo metody povolené pro odchyt nebo zabíjení, uvedení důvodu udělení výjimky, podmínek a časových a místních okolností, za nichž lze výjimku uplatnit a také způsob kontroly.

Odchylný postup od § 5a ZOPAK je možné stanovit pro neurčitý okruh adresátů formou opatření obecné povahy, které je oprávněno vydat ministerstvo životního prostředí. Obsahové náležitosti jsou shodné s náležitostmi individuální výjimky, navíc však musí být uvedeny ještě podmínky, za nichž může být odchylný postup uplatněn. Zda podmínky pro odchylný postup nastaly, je oprávněn vyhlásit místně příslušný orgán ochrany přírody.

Subjekty uplatňující odchylný postup jsou povinny ohlásit příslušnému orgánu ochrany přírody zásah provedený na základě odchylného postupu každoročně do 31. prosince. Příslušný orgán ochrany přírody je povinen neprodleně informovat o těchto oznámeních ministerstvo životního prostředí.

Na zvláště chráněné druhy ptáků se ochrana podle § 5a a § 5b ZOPAK vztahuje tehdy, pokud pro ně neplatí ochrana přísnější podle § 50 až § 57 ZOPAK nebo podle zákona o obchodování s ohroženými druhy.

Volně žijící ptáci požívají vyšší ochrany než volně žijící živočichové. Pokud je volně žijící pták současně zvláště chráněným druhem živočicha, uplatní se vždy nejprísnejší pravidla ochrany. Obecně však lze shrnout, že ochrana ptáků dle § 5a a § 50 ZOPAK se příliš neliší, hlavním rozdílem je rozdělení kompetencí mezi různými správními úřady.⁵⁵

⁵⁵ STEJSKAL, Vojtěch; VERMOUZEK, Zdeněk. *Ptáci & zákon, aneb, Právní příručka nejen pro ornitologa*. Opak. citace. Str. 19.

II. 4. Shrnutí

V právních předpisech se můžeme setkat s různými pojmy označující živočichy, jakými jsou například „zvíře“, „zvěř“ či „volně žijící živočich“. Pojem živočich je používán zejména v souvislosti s ochranou druhů v rámci ochrany biologické rozmanitosti. S pojmem zvíře se lze setkat zejména v oblasti právních norem zabývajících se ochranou zvířat před protiprávním jednáním člověka či v soukromoprávní úpravě. Podle právních norem tedy ne každý živočich je zvířetem.

Zvířata jsou obecně považována za věci v právním smyslu s určitými omezeními, které se vztahují k jejich povaze. Nový občanský zákoník pak následuje trend *dereifikace* zvířat, když v § 494 stanoví, že živé zvíře není věc. Lze tedy shrnout, že zvíře jako živý tvor, který je schopen vnímat bolest a mít pocity, je objektem práva *sui generis*.

Volně žijící živočichové nejsou předmětem vlastnického práva, ale mohou se jím stát za splnění zákonných podmínek. Zvláště chránění živočichové jsou zvláštní kategorií volně žijících živočichů, která požívá zvýšené právní ochrany. Vlastnictví k nim je pojmově omezeno, ale není vyloučeno. Vyšší stupeň ochrany je také poskytován volně žijícím evropským ptákům.

III. Zákon č. 115/2000 Sb.

Vzhledem k silnému predačnímu tlaku některých zvláště chráněných živočichů docházelo a zřejmě stále dochází⁵⁶ i přes výše uvedené správněprávní a trestněprávní sankce k jejich nezákonnému vybíjení, které by mohlo vést, zejména v případě kriticky ohrožených druhů, k fatálním následkům. Některé druhy zvláště chráněných živočichů, například již zmiňovaný medvěd hnědý, mohou způsobit mnohdy nemalou škodu na majetku soukromých osob, zejména na hospodářských zvířatech a zemědělských kulturách. Sankce za porušení zákazů nemusí být pro poškozené vlastníky vždy dostatečnou hrozbou, zejména pokud způsobené škody dosáhnou závratných hodnot nebo k nim dochází opakovaně⁵⁷.

Zvolit vhodný a účinný způsob ochrany takových zvláště chráněných živočichů je celkem obtížné. Na jedné straně jde sice o veřejný zájem⁵⁸ na ochraně krajiny a přírody⁵⁹, který by měl každý respektovat, na druhé straně nelze přehlédnout povinnost poškozovaných subjektů strpět zásahy do svého majetku, který je pro mnohé z nich zdrojem obživy. Jde tedy o nucené omezení jejich vlastnického práva, které je dle článku 11 odst. 4 LZPS možné pouze ve veřejném zájmu, na základě zákona a za náhradu.

Vhodným řešením z hlediska práva životního prostředí může být ochrana takových konfliktních druhů živočichů nejen pomocí nástrojů přímého působení, jako je

⁵⁶ Srov. BERAN, Václav; HLAVÁČ, Václav; POLEDNÍK, Lukáš; POLEDNÍKOVÁ, Kateřina; VĚTROVCOVÁ, Jitka. Databáze údajů o uhynulých jedincích vydry říční v ČR. *Ochrana přírody*. 2011, č. 4, s. 15-19.

⁵⁷ Srov. POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. Opak. citace.

⁵⁸ Jde o neurčitý právní pojem, který není definován právními předpisy. Veřejný zájem je zájmem celé nebo podstatné části společnosti (veřejnosti) a směřuje k všeobecnému blahu a dobru. Srov. HAVELKOVÁ, Svatava. „Veřejný zájem“ : aplikace pojmu v ochraně přírody. *Ochrana přírody*. 2008, č. 3, s. 11-12.

⁵⁹ Srov. nezvyklé umístění v § 58 odst. 1 ZOPAK.

například ukládání povinností ve formě zákazů v rámci administrativně-právních nástrojů, ale také pomocí nepřímých nástrojů ochrany, a to nástroji ekonomickými.

Ekonomickými nástroji stát nepřímo uplatňuje svůj vliv na chování regulovaných subjektů. Nepřímá regulace usiluje o dosažení souladu mezi primárním zájmem regulované skupiny, tedy zájmem ekonomickým, a primárním zájmem společnosti, v tomto případě zájmem ekologickým.⁶⁰ V případě vzniku škody způsobené zvláště chráněnými živočichy se uplatňuje zejména kompenzační funkce ekonomických nástrojů, která nahrazuje vzniklou újmu a působí také motivačně, neboť stimuluje poškozované subjekty k ekologicky vhodnému chování.

Snaha zavést takový účinný mechanismus náhrady škody způsobené určitými vybranými druhy zvláště chráněných živočichů byla v České republice završena až přijetím zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy (dále jen „zákon č. 115/2000 Sb.“). Institut náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb. nelze vnímat jako subjektivní či objektivní odpovědnost státu za škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy. Škody jimi způsobené je třeba vnímat spíše jako zásah *vis maior* (vyšší moci). Jde spíše o určitý závazek státu ke kompenzaci nejzávažnějších ekonomických škod způsobených vybranými živočichy, který na sebe stát převzal v rámci své odpovědnosti za udržení volně žijících živočichů ve volné přírodě⁶¹. Zákon č. 115/2000 Sb. je možné označit za nástroj kompenzace omezení vlastnického práva z důvodu veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny⁶².

⁶⁰ Srov. DAMOHORSKÝ, Milan et al. *Právo životního prostředí*. Opak. citace. Str. 37-47.

⁶¹ Srov. DAMOHORSKÝ, Milan. Náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy a její právní úprava. *Veronica*. 2005, č. 2, s. 1-4.

⁶² POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. Opak. citace.

III. 1. Vývoj právní úpravy náhrad škod způsobených zvláště chráněnými živočichy

Dřívější zákon o myslivosti, č. 23/1962 Sb. (dále jen „zákon č. 23/1962 Sb.“) zakotvil v § 34 odst. 3, že škodu způsobenou zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány⁶³, hradí stát. Obecně závazný právní předpis, kterým by byly stanoveny podmínky, za nichž by bylo možné požadovat náhradu této škody, a rozsah této náhrady, k jehož vydání byly zmocněny Ministerstvo financí České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky a Ministerstvo životního prostředí České republiky, však nikdy vydán nebyl. Nedostatek podzákonné právní úpravy obecně však nemůže být přičítán k tíži poškozených, a tak náhrady i podle starší zákonné úpravy vypláceny být mohly. Dokazuje to například rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2246/98 ze dne 3. 11. 1999, jenž se zabýval zejména problémem, který státní orgán byl za tehdejší nejasné právní úpravy povinen k náhradě škody. Nejvyšší soud dospěl k názoru, že tímto povinným státním orgánem je Ministerstvo financí České republiky. Zajímavostí je, že Nejvyšší soud dovozoval v tomto judikátu nárok na náhradu škody způsobenou zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, z titulu odpovědnosti státu za vzniklou škodu: „Tento předpis (*pozn. prováděcí právní předpis k zákonu o myslivosti*) dosud vydán nebyl a ani žádný jiný předpis blíže nestanoví, kterému státnímu orgánu je svěřeno odškodňování případů odpovědnosti státu za škodu způsobenou zvěří, jejíž početní stavy nelze lovem snižovat.“

K podobnému závěru, že absence prováděcího předpisu nevylučuje náhradu škody a že v tomto případě je škoda nahrazována z titulu odpovědnosti státu za škodu, dospěl Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1753/2002 ze dne 29. 10. 2002: „...stát zajišťuje ochranu vybraných druhů živočichů kromě jiného tím, že zakazuje

⁶³ Zvěř byla podle zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti v § 19 rozdělena do dvou kategorií na zvěř srstnatou a zvěř pernatou. Každá kategorie obsahovala taxativně stanové druhy živočichů. Do kategorie zvěře srstnaté patřil například los evropský, rys ostrovid, medvěd brtník, vlk a vydra říční. Do kategorie zvěře pernaté patřil například kormorán velký. Současná právní úprava obsažená v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti, definuje v § 2 písm. b) zvěř jako obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů, které jsou rozděleny do dvou kategorií, a to na druhy zvěře, které nelze lovit, a druhy, které lze obhospodařovat lovem.

zásahy do jejich přirozeného způsobu života. Protože v důsledku toho je vyloučeno omezovat stavy této zvěře a účinně tak bránit jejímu nepříznivému působení na majetek či zdraví, zakládalo ustanovení § 34 odst. 3 zákona o myslivosti (účinné před 1. 7. 2002, od kdy byl zákon zrušen zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v němž byla odpovědnost státu ustanovením § 54 odst. 3) objektivní odpovědnost státu za škodu, kterou takto chráněná zvěř způsobila. ...Jestliže ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, zakládalo nárok na náhradu škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, pak je zřejmé i při absenci zákonem předpokládaného prováděcího předpisu, že základní podmínky objektivní odpovědnosti státu byly dostatečným způsobem definovány právě citovaným ustanovením a že při jejich stanovení byl dán nárok na náhradu škody. Z předpisů o ochraně přírody (zákon č. 114/1992 Sb. a vyhláška č. 395/1992 Sb.) lze přitom dovést, před působením kterých živočišných druhů se tato ochrana poskytovala. Jsou-li tedy splněny zákonné předpoklady odpovědnosti státu za škodu, nemůže být jeho odpovědnost vyloučena okolností, že nebyl vydán obecně závazný právní předpis ministerstva s úpravou podrobností odškodnění, které jinak náleží přímo ze zákona. Z hlediska způsobu a rozsahu škod vzniklých v období před 10. 5. 2000 (*pozn. tedy před účinností zákona č. 115/2000 Sb.*) je pak nutno použít obecná ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody (§ 442 a násl. obč. zák.).“

Případná prováděcí vyhláška k zákonu č. 23/1962 Sb. by nicméně byla v rozporu s čl. 2 odst. 3 a 4 a čl. 79 odst. 1 Ústavy a čl. 2 odst. 3 a čl. 4 odst. 1 LZPS, podle nichž není možné uložit podzákonným právním předpisem povinnosti ani jiná omezení nad rámec zákona fyzickým a právnickým osobám, ani zakládat kompetence a upravovat postup správních orgánů⁶⁴.

Aby tedy i přes legální zákaz nedocházelo ke svépomocnému usmrcování určitých zvláště chráněných živočichů, bylo třeba náhradu škody jimi způsobenou právně upravit.

⁶⁴ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=445&ct1=0>

K vyřešení této legislativní mezery došlo v roce 2000. Dne 18. 11. 1999 byl tehdejším ministrem životního prostředí RNDr. Milošem Kužvartem předložen vládní návrh zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy Poslanecké sněmovně České republiky. Mezi vybrané zvláště chráněné živočichy podle tohoto zákona patří bobr evropský, vydra říční, kormorán velký, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid a vlk.

V průběhu schvalovacího procesu v poslanecké sněmovně proběhla nad návrhem zákona vcelku živá diskuze⁶⁵. Zejména ze strany zemědělského výboru se objevilo několik pozměňovacích návrhů. Zástupci zemědělského výboru poukázali zejména na to, že výše a rozsah předpokládané kompenzace škod, které byly vládním návrhem odhadnuty na cca 13,6 mil. Kč, budou muset být poskytovány v daleko vyšším rozsahu. Dále byla ze strany zemědělského výboru navrhována změna vyhlášky č. 395/1992 Sb., zejména, aby z ní byl vyškrtnut kormorán velký, tedy aby tak ztratil status zvláště chráněného živočicha, a aby u vydra říční a rysa ostrovida došlo k přesunu z kategorie silně ohrožených živočichů do kategorie ohrožených živočichů. Velké kritice bylo podrobena také časové období, kdy měly být nahrazovány škody způsobené kormoránem velkým, tedy v době jeho hnízdění na území České republiky, tj. od 1. 4. do 15. 7. kalendářního roku. Poukazováno bylo zejména na to, že k největším škodám dochází hlavně v době migrace kormorána velkého přes Českou republiku a jeho zimování na jejím území, tedy od listopadu do dubna. Dále bylo upozorněno na nemožnost krytí sekundárních škod způsobených predátory, například zadušení ryb

⁶⁵ Viz stenoprotokoly z jednání Poslanecké sněmovny ČR:

Stenoprotokol z 1. čtení k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 19. schůze. 3. 12. 1999 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/019schuz/s019177.htm>

Stenoprotokol z 2. čtení k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 22. schůze. 1. 3. 2000 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/s022246.htm#r10>

Stenoprotokol z 3. čtení k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 22. schůze. 9. 3. 2000 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/s022446.htm>

v komorovém rybníce při vniknutí vydry nebo stres z náletu kormoránů. Objevil se i návrh nahrazovat škody na rybářských revírech, tedy také na tekoucích vodách.

Výše uvedené navrhované změny však přijaty nebyly, a tak byl zákon po schválení v poslanecké sněmovně a Senátu České republiky podepsán dne 27. 4. 2000 prezidentem republiky. Dne 10. 5. 2000 byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 35 jako zákon o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy pod číslem 115.

Jak vyplývá z důvodové zprávy⁶⁶, hlavním účelem zákona č. 115/2000 Sb. je zmírnit konflikt mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty. K jeho provedení byla vydána Ministerstvem životního prostředí České republiky vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobu výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech (dále jen „vyhláška č. 360/2000 Sb.“), která nabyla účinnosti dne 13. 10. 2000.

Zákon č. 115/2000 Sb. byl doposud čtyřikrát novelizován, a to zákony č. 476/2001 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 130/2006 Sb. a č. 227/2009 Sb. Změna provedená novelou č. 471/2001 Sb., jejímž navrhovatelem byl Senát České republiky, byla reakcí na nedostatek dřívější právní úpravy, kdy nebylo možné hradit škody způsobené vybranými živočichy na uzavřených objektech, movitém majetku nacházejícím se v nich a na trvalých porostech (předmětem náhrady škody byly před touto novelou pouze porosty lesní). Novela byla reakcí na škody způsobené medvědem hnědým a vlkem zejména v Beskydech a na Vsetínsku v roce 2000⁶⁷. Novelou bylo také odstraněno časové omezení náhrad škod způsobených kormoránem velkým, které jsou

⁶⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Opak. citace

⁶⁷ Viz stenoprotokol z 1. čtení k senátnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 115/2000 Sb. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 36. schůze. 16. 5. 2001 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/036schuz/s036073.htm#r6>

tak od její účinnosti, tj. ode dne 31. 12. 2001, hrazeny, ať byly způsobeny kdykoliv v roce.

Nejkontroverznější novelou je pak zákon č. 130/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „plemenářský zákon“), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Tato novela rozšířila zákonnou definici ryb o ryby v rybářských revírech, což však, jak bude uvedeno dále, zamýšlený důsledek, kterým bylo nahrazovat škody způsobené kormoránem velkým a vydrou říční na rybách v tekoucích vodách, nepřineslo. Z průběhu legislativního procesu výše uvedené novely plemenářského zákona je jasné, že v tomto případě šlo o klasický „přílepek“, tedy vsunutí zcela nesouvisející novely zákona do jiného, právě projednávaného zákona, tváříce se, že se jedná o jeho pozměňovací návrh⁶⁸. Výše uvedená změna zákona č. 115/2000 Sb. zůstala téměř nepovšimnuta, když byla v průběhu druhého čtení v poslanecké sněmovně absurdně navržena jako pozměňovací návrh k novele plemenářského zákona⁶⁹. Ač se tehdejší ministr životního prostředí RNDr. Libor Ambrozek snažil schválení tohoto pozměňovacího návrhu na začátku třetího čtení odvrátit⁷⁰, novela byla schválena a nabyla účinnosti dne 14. 4. 2006.

⁶⁸ POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. Opak. citace.

⁶⁹ Viz stenoprotokol z 2. čtení k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb. a zákon č. 634/2004 Sb. Poslanecká sněmovna (volební období 2002 až 2006). 51. schůze. 2. 12. 2005 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051238.htm#r6>

⁷⁰ Viz stenoprotokol z 3. čtení k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb. a zákon č. 634/2004 Sb. Poslanecká sněmovna (volební období 2002 až 2006). 51. schůze. 14. 12. 2005 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/cgi-bin/ascii/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051455.htm#r6>

III. 2. Vybraní zvláště chránění živočichové podle zákona č. 115/2000 Sb.

Ve smyslu § 3 zákona č. 115/2000 Sb. lze hradit škodu způsobenou, jak již bylo uvedeno, sedmi taxativně vybranými zvláště chráněnými živočichy, kterými jsou bobr evropský, vydra říční, kormorán velký, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid a vlk.

Jedná se o druhy, které mohou způsobit markantní škodu na hospodářských zvířatech a zemědělských kulturách⁷¹, jejichž stavy není možné regulovat v rámci výkonu práva myslivosti⁷².

Současnému návrhu změny vyhlášky č. 395/1992 Sb., kdy má být kormorán velký vyřazen ze seznamu zvláště chráněných druhů živočichů, je věnována kapitola V. Právní úprava *de lege ferenda*.

III. 3. Škoda a podmínky náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.

Škodou se podle § 2 písm. b) zákona č. 115/2000 Sb. rozumí újma způsobená vybraným živočichem na životě nebo zdraví fyzické osoby anebo na majetku osob uvedeném v § 4, kterým jsou vymezená domestikovaná zvířata, pastevečtí psi, ryby, včelstva a včelařská zařízení, nesklizené polní plodiny, trvalé porosty, uzavřené objekty a movité věci v takových objektech.

Podmínky úspěšného uplatnění nároku na náhradu škody jsou stanoveny v § 5 a § 6 zákona č. 115/2000 Sb. Podle § 5 se nahrazuje škoda prokazatelně způsobená na území České republiky vybraným volně žijícím živočichem, jsou-li splněny další speciální zákonné podmínky, a to pouze v případě, že vybraný živočich byl v době, kdy ke škodě došlo, živočichem zvláště chráněným podle § 48 ZOPAK, tedy uveden v seznamu obsaženém ve vyhlášce č. 395/1992 Sb.

⁷¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Opak. citace.

⁷² STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1. Str. 452 – 453.

Nárok na náhradu škody je vyloučen, pokud by škodu způsobil vybraný živočich chovaný v zajetí člověka nebo který z takového zajetí uprchl. V tomto případě by byl povolán k odpovědnosti vlastník či chovatel za porušení generální prevenční povinnosti podle § 415 ve spojení s § 420 občanského zákoníku⁷³. Podobnou úpravu obsahuje také NOZ v § 2933 - § 2935.

Škoda by nebyla nahrazena, ani pokud by byla způsobena fyzické osobě v rámci jejích pracovněprávních vztahů jako pracovní úraz. Zde by se postupovalo podle § 265 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Konečně by škoda nebyla nahrazena ani tehdy, pokud by vznikla škoda lovcí při lovu vybraného živočicha.

K prokázání výše škody je možno použít i odborný či znalecký posudek, obligatorně jsou však stanoveny pro prokázání výše škody na rybách.

Důkazní břemeno, že škodu způsobil zvláště chráněný živočich v zákoně uvedený, nese poškozený. Subsidiárně se na vztahy neupravené zákonem č. 115/2000 Sb. použije občanský zákoník. Náhrada škody je poskytována z prostředků státního rozpočtu.

III. 4. Předmět a rozsah náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.

III. 4. 1. Škoda na životě fyzické osoby

Podle § 7 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb. se při škodě na životě fyzické osoby poskytuje jednorázové odškodnění, náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem a náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením zůstavitele. Jednorázové odškodnění se poskytuje pozůstalým osobám za podmínky, že k nim zůstavitel měl vyživovací povinnost podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. Výše tohoto odškodnění činí u pozůstalé nezletilé osoby 50 000 Kč a u ostatních pozůstalých osob 25 000 Kč.

Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem a náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením zůstavitele se nahrazuje

⁷³ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1094/2001 ze dne 28. 1. 2003 či rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 972/2003 ze dne 14. 4. 2004.

fyzické osobě, která tyto náklady vynaložila. Náhrada nákladů spojených s pohřbem se snižuje o pohřebné poskytované podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

III. 4. 2. Škoda na zdraví fyzické osoby

Utrpí-li poškozený škodu na zdraví, poskytne se mu podle § 7 odst. 2 zákona č. 115/2000 Sb. odškodnění za bolest a ztížení společenského uplatnění a také náhrada účelně a prokazatelně vynaložených nákladů spojených s léčením podle občanského zákoníku.

Odškodnění bolestí poškozeného (tzv. bolestné) a ztížení jeho společenského uplatnění upravuje § 444 občanského zákoníku. Bolestné představuje odškodnění bolestí, které poškozený vytrpěl při úrazu, při léčení a při rehabilitaci. Ztížením společenského uplatnění se rozumí ztráta či omezení dosavadních schopností poškozeného uplatnit se v těch formách společenského života, které slouží rozvoji jeho osobnosti. Výše náhrady za ztížení společenského uplatnění tak vychází ze srovnání schopností a možností poškozeného vzhledem k jeho zdravotnímu stavu před a po zranění⁷⁴.

Výši bolestného a náhrady za ztížení společenského uplatnění a podmínky pro jejich poskytování stanovuje na základě § 444 odst. 2 občanského zákoníku vyhláška ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění. K poskytnutí náhrady je třeba vydání lékařského posudku, ve kterém je utrpěná újma ohodnocena určitým počtem bodů. Za každý bod je poskytována náhrada ve výši 120 Kč. Ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud výši odškodnění přiměřeně zvýšit.

Náhradu nákladů spojených s léčením upravuje občanský zákoník v § 449. Jde o takové náklady, které slouží k obnovení zdraví či alespoň ke zlepšení zdravotního

⁷⁴ ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář. Díl I: Část první – Část šestá, § 1 – 459*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-108-6. Str. 1295.

stavu poškozeného, například náklady na rehabilitaci, na nákup léčebných pomůcek nebo na výpomoc v domácnosti⁷⁵.

NOZ opouští ideu kazuistického stanovení náhrady škody v právním předpise a přenechává plnou kompetenci ke stanovení výše náhrady soudům. NOZ upravuje náhradu škody na zdraví v § 2958 a § 2959. V § 2958 NOZ se stanoví: „Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“ V případě zvlášť závažného ublížení na zdraví je třeba podle § 2959 NOZ poskytnout manželovi, rodiči, dítěti a jiné osobě blízké peněžitou náhradu ve výši vyvažující plně jejich utrpení, která má odčinit jejich duševní útrapy.

Náhrada nákladů spojené s péčí o zdraví je pak upravena v § 2960 NOZ, který stanoví: „Škůdce hradí též účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví tomu, kdo je vynaložil; požádá-li o to, složí mu škůdce na tyto náklady přiměřenou zálohu.“ Jde tedy o úpravu podobnou té současné.

III. 4. 3. Škoda způsobená na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, včelstvech a včelařském zařízení

Domestikovaná zvířata jsou vymezena v § 2 písm. a) zákona č. 115/2000 Sb. Jedná se o skot, prasata, ovce, kozy, hrabavou a vodní drůbež, koně, osly a jejich křížence (například muly), králíky a kožešinová zvířata. Důvodová zpráva tento taxativní výčet odůvodňuje požadavkem finanční únosnosti zákona⁷⁶. Proto byla vybrána zvířata podle kritérií významu jejich chovu a upřednostňovány byly v Čechách obvyklé druhy. Zákon č. 115/2000 Sb. náhradu škody v tomto případě podmiňuje v § 6 odst. 1 určitými prevenčními povinnostmi chovatelů, aby bylo minimalizováno nebezpečí vzniku škody. Jedná se zejména o instalaci různých mechanických zábran

⁷⁵ Srov. ŠVESTKA et al. *Občanský zákoník: komentář. Díl I: Část první – Část šestá, § 1 – 459*. Opak. citace. Str. 1318.

k ochraně domestikovaných zvířat, například elektrického ohradníku či požadavek přímého dohledu fyzické osoby, případně pasteveckého psa, pokud se nacházejí mimo mechanickou zábranu. Poškozenému by tedy nárok na náhradu škody nevznikl, pokud by se například ovce pásly mimo ohradník bez dohledu pasteveckého psa a zde by byly napadeny vlkem.

Podle § 2 písm. e) zákona č. 115/2000 Sb. se psem sloužícím k hlídání v zákoně uvedených domestikovaných zvířat, tzv. pasteveckým psem, rozumí pes těžkého plemene používaného k hlídání vymezených domestikovaných zvířat před útoky šelem, včetně kříženců těchto plemen (například slovenský čuvač, německý ovčák, kavkazský ovčák, kuvazs, pyrenejský pastevecký pes).

Náhradu škody způsobenou medvědem na včelstvech (a domácím zvířectvu) předvídal ve znění do 31. 5. 1992 již bývalý zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, když v § 34 odst. 3 stanovil: „Ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství v dohodě s ministerstvem financí stanoví, kdo a za jakých podmínek hradí škodu, kterou způsobil na včelstvech a domácím zvířectvu medvěd.“ Prováděcí vyhláška Ministerstva zemědělství a výživy České socialistické republiky č. 20/1988 Sb. k tomuto ustanovení v § 33 odst. 2 dodala, že náhrada se přizná, jestliže poškozený prokáže, že ke škodě došlo bez jeho zavinění, a jde-li o škody na domácím zvířectvu, bez zavinění osoby, které bylo zvíře svěřeno do opatrování. Definici, co je třeba rozumět pod pojmem včelařské zařízení, zákon č. 115/2000 Sb. ve svém výkladovém ustanovení § 2 neobsahuje. Půjde například o samostatné úly, brtě, pevné či pojízdné včelíny.

Podle § 1 vyhlášky č. 360/2000 Sb., se výše náhrady škody na výše uvedených předmětech určí jako cena obvyklá. Cenou obvyklou v tomto případě je cena, která by byla dosažena při prodeji obdobného vymezeného domestikovaného zvířete, psa sloužícího k jejich hlídání, včelstev a včelařského zařízení v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni vzniku škody. Nelze-li přesně určit den vzniku škody, stanoví se výše náhrady škody ke dni, kdy s největší pravděpodobností škoda vznikla.

Pokud se jedná pouze o částečné poškození, výše náhrady škody se určí rozdílem mezi obvyklou cenou a cenou, která by byla realizována v obvyklém obchodním styku

⁷⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Opak. citace.

v tuzemsku za poškozený předmět, případně výši prokazatelně vynaložených nákladů na odstranění následků poškození, například náklady na veterinární ošetření pasteveckého psa či vymezeného domestikovaného zvířete.

V případě uplatnění náhrady škody za uhynulá výše jmenovaná zvířata je třeba k žádosti o náhradu škody připojit také potvrzení vydané veterinárním lékařem o příčině úhynu zvířete⁷⁷ v majetku poškozeného. Náklady na vydání tohoto potvrzení se poškozenému nenahrazují.

III. 4. 4. Škoda způsobená na nesklizených polních plodinách a na trvalých porostech

Náhrada škody se v daném případě poskytne pouze, pokud plodiny byly sklizeny v agrotechnických lhůtách obvyklých pro dané území (pokud ale polní plodiny nebyly sklizeny z důvodů zvláštního zřetele hodných, například z důvodu ochrany přírody, náhrada škody se poskytne). Aby poškozený mohl úspěšně uplatnit nárok na náhradu škody, musí o svůj majetek tedy řádně pečovat.

V § 2 vyhlášky č. 360/2000 Sb. je určeno, že se výše náhrady škody v tomto případě stanovuje podle tržních cen plodin dosažených v době jejich předchozí sklizně, přičemž se vychází z obvyklého výnosu v daném místě.

Výše náhrady škody na lesních porostech se stanoví podle vyhlášky č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích. Škoda se provádí výpočtem podle stanovených vzorců.

Za trvalý porost je považována rostlina, která je svým druhem rostlinou dlouhověkou⁷⁸, například stromy či keře. Trvalé porosty nemají povahu samostatných

⁷⁷ Zákon č. 115/2000 Sb. rozlišuje mezi pojmy zvíře a živočich v tom smyslu, že za zvíře jsou považováni obratlovci. V Příloze totiž požaduje po poškozeném předložení potvrzení vydané veterinárním lékařem o příčině úhynu zvířete [půjde tedy o vymezená domestikovaná zvířata a pastevecké psy, u ryb takové potvrzení není třeba; bod 2 písm. e)] a doklad nebo jiný důkaz o vlastnickém právu k živočichům [tedy také ke včelám; bod 2 písm. c)].

⁷⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 24 Cdo 1525/2000 ze dne 26. 9. 2000 PEKÁREK, Milan. Právní režim porostů. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1998, ročník 6, č. 2, s. 201-218.

věcí, obvykle tvoří součást pozemku, na kterém se nacházejí⁷⁹. Určení výše náhrady škody na ostatních trvalých porostech není upraveno vyhláškou č. 360/2000 Sb. ani jinou vyhláškou Ministerstva životního prostředí České republiky, ač tak zákon č. 115/2000 Sb. v § 7 odst. 3 předpokládá. Na danou problematiku by tedy bylo zřejmě nezbytné subsidiárně použít ustanovení § 442 a § 443 občanského zákoníku. Občanský zákoník upřednostňuje relativní náhradu škody a v § 443 stanoví, že při určení výše škody na věci se vychází z ceny v době poškození. NOZ naopak upřednostňuje naturální restituci, když v § 2951 odst. 1 stanoví, že škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích. Podle § 2969 NOZ se při určení výše škody na věci vychází z obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co musí poškozený k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

III. 4. 5. Škoda na uzavřených objektech a movitých věcech v uzavřených objektech

Jedná se o škody na stavbách, drobných stavbách (například na oplocení) a škody na movitých věcech nacházejících se v uzavřených objektech. Náhradu škody lze poskytnout i v případě, že škodu na uzavřených objektech a movitých věcech v uzavřených objektech způsobila vymezená domestikovaná zvířata v důsledku napadení výše uvedeným zvláště chráněným živočichem. V praxi si lze představit například potrhání elektrického ohradníku nebo poškození dřevěné ohrady vybraným zvláště chráněným živočichem nebo vymezenými domestikovanými zvířaty.

Vyhláška č. 360/2000 Sb. způsob určení výše náhrady škody nestanoví, a tak je třeba postupovat stejně jako v případě náhrady škody na ostatních trvalých porostech, tedy subsidiárně použít občanský zákoník, jak bylo uvedeno výše.

⁷⁹ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. 4 Cz 68/75 ze dne 10. 10. 1975 (publikovaný pod č. 56/1977 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cz 3/1990 ze dne 31. 1. 1990 (publikovaný pod č. 4/1992 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4526/2007 ze dne 26. 1. 2010

III. 4. 6. Náhrada škody na rybách

Náhrada škody na rybách patří bezesporu k nejproblematičtějším ustanovením zákona č. 115/2000 Sb., a to jak z teoretického hlediska, tak i z hlediska praktického.

Podle § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. se rybami rozumí ryby chované k hospodářským účelům v rybnících, sádkách, rybích líhních a odchovnách, klecových odchovech nebo pstružích farmách; a rovněž ryby chované v rybářských revírech.

Škoda na rybách se hradí pouze, byla-li způsobena kormoránem velkým nebo vydrou říční. Podobně jako u domestikovaných zvířat i zde je, avšak pouze v případě škody způsobené vydrou, k poskytnutí náhrady škody třeba splnit určité prevenční povinnosti, které se vztahují na ryby v sádkách, rybí líhně a odchovny, klecové odchovy a pstruží farmy. Jde o jejich oplocení a v případě existujícího přítoku a odtoku vody také jejich opatření mřížkami bránícími vniknutí vydry.

Škodu na rybách je vždy nutné prokazovat odborným, případně znaleckým posudkem podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Zákon č. 115/2000 Sb. neurčuje kvalifikaci osob, které mohou odborný či znalecký posudek vypracovat, patrně by měly mít znalosti biologie daného škodného druhu a také znalost rybářského hospodaření.⁸⁰ Tyto posudky zpracovává například Český nadační fond pro vydru⁸¹. Zákonný požadavek těchto posudků je některými poškozenými dokonce považován za šikanózní. Je třeba uznat, že jejich obsahem je spíše kvalifikovaný odhad vzniklé škody a ne ocenění skutečné škody. Vyčíslit skutečnou škodu je v tomto případě téměř nemožné. Náklady⁸² na vyhotovení odborného či znaleckého posudku nejsou

⁸⁰ Srov.

Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených kormoránem velkým zpracovaná AOPK ČR. [online]. [cit. 2012-04-30]. Str. 4. Dostupné z WWW:

<http://old.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=4872>

Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených vydrou říční zpracovaná AOPK ČR. [online]. [cit. 2012-04-30]. Str. 4. Dostupné z WWW:

<http://old.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=4872>

⁸¹ Český nadační fond pro vydru je nevládní nezisková organizace založená v roce 1993.

www.vydry.org

⁸² Dle informací Českého nadačního fondu pro vydru se cena posudků pohybuje v rozmezí od 1.000,- do 25.000,- Kč.

poškozenému nahrazovány. Podle § 1 vyhlášky č. 360/2000 Sb., se výše náhrady škody na rybách určí jako cena obvyklá.

III. 4. 6. 1. Rybářství

Rybářstvím je dle § 2 písm. a) zákona o rybářství chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva. Rybářství se tak dělí na produkční rybářství, tedy rybářství provozované rybníkářským způsobem, a hospodaření v rybářských revírech, tedy rybářství prováděné výkonem rybářského práva⁸³.

Rybníkářstvím je dle § 2 písm. b) zákona o rybářství chov a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníce nebo ve zvláštním rybochovném zařízení, uskutečňovaný k zajištění produkce ryb a rybího masa, popřípadě produkce vodních organismů nebo produkce rybí násady pro rybníky anebo pro zarybňování rybářských revírů. K rybníkářství je oprávněn vlastník rybníka nebo vlastník zvláštního rybochovného zařízení, popřípadě jejich nájemce na základě písemně uzavřené nájemní smlouvy s vlastníkem za účelem rybníkářství dle § 3 zákona o rybářství. Rybníkem je vodní dílo, které je vodní nádrží určenou především k chovu ryb, v němž lze regulovat vodní hladinu, včetně možnosti jeho vypouštění a slovení; zvláštním rybochovným zařízením jsou pak sádky, rybí líhně, příkopové rybníčky, jiné vodní nádrže nebo chovná zařízení dle § 2 písm. c), d). Ryby, žijící v rybnících jsou vlastnictvím vlastníka rybníku, a to i přesto, že voda v rybníku jeho vlastnictvím není dle § 3 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (dále jen „vodní zákon“).

Druhým způsobem výkonu rybářství je rybářství prováděné výkonem rybářského práva. Výkon rybářského práva je definován v § 2 písm. f) jako činnost v rybářském revíru povolená právnické nebo fyzické osobě (dále jen „uživatel rybářského revíru“) příslušným orgánem státní správy rybářství, spočívající v plánovitém chovu, ochraně, lovu a přisvojování si ryb, popřípadě vodních organismů, jakož i v užívání pobřežních pozemků v nezbytném rozsahu. Rybářské právo lze vykonávat dle § 6 odst. 1 zákona o rybářství pouze v rybářském revíru. Rybářským revírem je dle § 2 písm. e) zákona o rybářství část vodního útvaru povrchových vod o výměře nejméně 500 m² souvislé

⁸³ Srov. PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*. Opak. citace. Str. 204.

vodní plochy, umožňující život rybí obsádky a vodních organismů, vyhlášená rozhodnutím příslušného orgánu státní správy rybářství. Povrchovými vodami podle § 2 odst. 1 vodního zákona jsou vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu; tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních. Vodní útvar definuje zákon o vodách v § 2 odst. 3 jako vymezené významné soustředění povrchových nebo podzemních vod v určitém prostředí charakterizované společnou formou jejich výskytu nebo společnými vlastnostmi vod a znaky hydrologického režimu. Vodní útvary se člení na útvary povrchových vod a útvary podzemních vod. Lze tedy shrnout, že rybářským revírem jsou prakticky všechny z rybářského hlediska využitelné řeky a velké vodní nádrže⁸⁴.

V rozhodnutí nebo oznámení o povolení výkonu rybářského práva je dle § 11 odst. 1 písm. c) zákona o rybářství mimo jiné také stanoven postup zarybňování (dále jen „zarybňovací plán“) podle druhu, počtu a věkových kategorií vysazovaných ryb. Zarybňovací plán by měl být nastaven tak, aby co nejvíce odpovídal původní druhové skladbě rybí obsádky v rybářském revíru.

K přivlastňování ryb a jiných vodních organismů dochází při lovu v rybářském revíru, ke kterému je oprávněn uživatel rybářského revíru či zprostředkovaně fyzické osoby, které jsou povinny mít u sebe rybářský lístek, povolenku k lovu či doklad o povolení výjimky podle § 13 odst. 4 a 5 zákona o rybářství. Rybí násada, kterou uživatel rybářského revíru vlastnil před jejím vypuštěním do tekoucích vod, nezůstává jeho vlastnictvím. Vypuštěním dochází k *derelikci*, tj. opuštění věci⁸⁵ a ryby se stávají věcí ničí s tou výhradou, že je legálně může nabýt pouze oprávněná osoba definovaná výše⁸⁶.

III. 4. 6. 2. Ryby chované v rybářských revírech

Jak bylo uvedeno výše, pojem „ryby chované v rybářských revírech“ se v zákoně objevil nestandardní legislativní cestou - novelou č. 130/2006 Sb. týkající se plemenářského zákona č. 154/2000 Sb. Doslovný jazykový výklad ustanovení § 2

⁸⁴ KNOTEK, Jaroslav. "Zlaté rybičky" aneb jde platit náhradu škody za res nullius? Opak. citace.

⁸⁵ HENDRYCH, Dušan et. al. *Právníký slovník*. Opak. citace. Str. 453.

⁸⁶ Podobně také: PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*. Opak. citace. Str. 206.

písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. ve světle uvedené novely by tak znamenal popření výše uvedených závěrů, že volně žijící živočichové (zde ryby) nejsou předmětem vlastnického práva, neboť by tak bylo vlastnické právo přiznáno uživateli rybářského revíru.

Již rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29. 4. 2004 (publikovaný pod č. 6 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006) obsahuje jednoznačný právní názor, že vlastnictví k rybám v tekoucích vodách není možné. V právní větě tohoto judikátu se říká: „Ztráta dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích tím, že je zkonsumovala vydra, nemůže představovat snížení majetkového stavu oprávněného subjektu rybářského práva“. Toto rozhodnutí se zabývalo problémem náhrady škody podle § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., kdy vydra způsobila škody na rybářských revírech, které obhospodařovala územní organizace Českého rybářského svazu. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že stát však odpovídá subjektu rybářského práva za ušlý zisk spočívající v nedosažení předpokládaného hospodářského prospěchu z lovu ryb. Dovodil, že způsob a rozsah náhrady škody se řídí obecnými ustanoveními občanského zákoníku o náhradě škody, tedy § 442 a násl.: „Za škodu se v právní teorii i praxi považuje újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. Skutečnou škodou je nutno rozumět takovou újmu, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí a která nepředstavuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu. Ušlý zisk je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem a spočívá v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno – kdyby nebylo škodné události – důvodně očekávat s ohledem na pravidelný průběh věci (stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR Cpj 87/70, publikované pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971).

...Zákon o rybářství (*pozn.: zde ještě zákon č. 102/1963 Sb.*) ani jiný právní předpis přitom výslovně neřeší vlastnictví volně žijících ryb, upravuje pouze to, že oprávněný subjekt rybářského práva je do svého vlastnictví nabývá ulovením jakožto způsobem nabytí vlastnictví podle zvláštního zákona, tedy originárním způsobem založeným na oprávnění přivlastňovat si ryby v mezích zákona o rybářství.... Je proto

zřejmé, že ztráta dosud neulovených ryb žijících ve vodních tocích tím, že je zkonsumovala vydra, nemůže představovat snížení majetkového stavu žalobce (oprávněný subjekt rybářského práva), který ryby v okamžiku jejich ztrát nevlastnil (jejich hodnota netvořila jeho majetkový stav), neboť je ulovením nenabyl do svého vlastnictví. ...Výši ušlého zisku je v daném případě třeba vyjádřit tak, aby byla vyčíslena hodnota předpokládaného výtěžku lovu po odečtení nákladů, které by při normálním běhu věci musely být vynaloženy,...“ Rozsudek vychází z článku⁸⁷ Dr. Miloše Tomsy, který se problematikou náhrady škody v rybářských revírech zabýval již v 80. letech minulého století. Stejný závěr obsahuje také rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1307/2003 ze dne 29. 4. 2004.

Na předchozí rozhodnutí navazuje rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3206/2007 ze dne 26. 8. 2009. Výše uvedené územní organizaci Českého rybářského svazu totiž nemohla škoda ve formě ušlého zisku vzniknout, když tato organizace sama ryby neloví, pouze rybářské revíry zarybňuje a prodává povolenky k lovu. Snažila se však uplatnit náhradu škody z titulu skutečné škody spočívající ve zvýšených nákladech na zarybňování vodních toků, v nichž se nachází populace vydry říční. Svůj nárok odvozovala ze zákonné povinnosti pečovat o stav rybí osádky v rybářských revírech. Predační činností vydry říční došlo jednak ke znehodnocení nákladů vynaložených na jejich získání a jednak byla organizace povinna příslušný objem ryb doplnit, čímž se jí vynaložené náklady zvýšily. Odvolací soud však zpochybnil souvislost mezi vznikem tvrzené škody a působením vydry říční ve vodních tocích. K tomu však Nejvyšší soud uvedl: „O vztah příčinné souvislosti, který je i u odpovědnosti státu za škodu podle § 34 odst. 3 věty první zákona č. 23/1962 Sb. jednou z podmínek vzniku odpovědnostního stavu, se jedná, pokud vznikla škoda následkem škodné události, tedy jsou-li tato událost a škoda ve vzájemném poměru příčiny a následku, a tudíž je-li doloženo, že nebýt škodné události, ke škodě by nedošlo. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by škodný následek nevznikl. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou,

⁸⁷ TOMSA, Miloš. Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů. *Hospodářské právo*. Opak. citace. Str. 766-772.

nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to příčinu podstatnou.

V posuzovaném případě není pochyb o tom, že v předmětném období zkonsumovala vydra říční určité množství ryb, o něž se snížila obsádka vodních toků, k nimž vykonává žalobce rybářské právo včetně toho, že je na své náklady zarybňuje. Pokud se na snížení stavu ryb podílely i jiné faktory, lze uvažovat o tom, že působení vydry není v celém rozsahu v příčinné souvislosti s celkovým úbytkem, nicméně nelze vylučovat příčinnou souvislost jen proto, že zde působily ještě další okolnosti.

...Skutečnou škodou mohou být i náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně (například aniž se dostavil hospodářský výsledek či které musel použít na reparaci stavu vyvolaného škodnou událostí). Takovými zbytečnými náklady mohou být i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na doplnění stavu ryb (zarybnění) ve vodních tocích, k nimž vykonával rybářské právo, byť mu k rybám samotným nesvědčilo vlastnické právo.“

V podobném duchu pokračuje ve své rozhodovací činnosti Nejvyšší soud dále. V rozsudku sp. zn. 25 Cdo 3961/2009 ze dne 21. 10. 2009 se Nejvyšší soud opět přiklonil k názoru, že neulovené ryby ve vodních tocích se pokládají za věci ničí a odškodnitelnou újmou subjektu rybářského práva může být ušlý zisk nebo skutečná škoda v rozsahu nákladů, které subjekt rybářského práva zbytečně vynaložil ze svých prostředků na zarybnění vodních toků, k nimž vykonával rybářské právo, přestože vlastníkem ryb samotných nebyl.

Ke spornému ustanovení se vyjádřilo také Ministerstvo životního prostředí České republiky ve Sdělení č. 22 legislativního odboru⁸⁸, kde se uvádí, že změna učiněná zákonem č. 130/2006 Sb. je v rozporu se základními podmínkami, za nichž se podle zákona poskytují náhrady škod, a nadto neodpovídá základním principům práva ústavního a občanského, tuto část ustanovení nelze tedy aplikovat. Ryby žijící

⁸⁸ Sdělení č. 22 odboru legislativního k problematice poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy za škody způsobené na rybách v rybářských revírech, Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky, částka 9, září 2006. [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/69CC2774E944CC91C125710D0037D437/\\$file/vestnik09_w eb.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/69CC2774E944CC91C125710D0037D437/$file/vestnik09_w eb.pdf)

v tekoucích tocích jsou právně pojímány jako věc ničí, vlastnické právo k takovým rybám vzniká až jejich ulovením – jak vyplývá také z § 2 písm. f) zákona o rybníkářství.

Podle mého názoru škodu způsobenou na rybách v rybářských revírech – tekoucích vodách nelze nahradit už jen ze samotné dikce zákona č. 115/2000 Sb., a to z ustanovení § 2 písm. b), které škodu pro účely zákona definuje jako újmu způsobenou vybraným živočichem uvedeným v § 3 na životě a zdraví fyzické osoby anebo na majetku osob uvedeném v § 4 písm. b) až i) zákona. Podle § 4 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. [jde tedy o ustanovení, které spadá do režimu § 2 písm. b) zákona č. 115/2000 Sb.] se nahrazuje škoda způsobená vybraným živočichem na rybách. Systematickým výkladem zákona č. 115/2000 Sb. - ustanovení § 2 písm. b), písm. d) ve spojení s § 4 písm. d) pak musíme nutně dojít k závěru, že je možné nahradit pouze škodu způsobenou na majetku – rybách poškozeného. Zákon č. 115/2000 Sb. tedy jako podmínku náhrady škody stanoví, že ryby musí být majetkem poškozeného. Majetek⁸⁹ je definován jako souhrn majetkových hodnot (věcí, pohledávek, jiných práv a hodnot ocenitelných penězi) příslušící určitému subjektu⁹⁰.

Jistě je možné také použít výkladu historického, tedy přihlídnout při výkladu k okolnostem vzniku normy, zde zákona č. 130/2006 Sb. Z důvodové zprávy vycházet nemůžeme vzhledem k tomu, že pozměňovací návrh k zákonu č. 115/2000 Sb. byl navržen v průběhu druhého čtení novely v poslanecké sněmovně. Nicméně ze stenoprotokolů⁹¹ z druhého a třetího čtení k této novele bychom mohli úmysl zákonodárce hradit škody způsobené na rybách v rybářských revírech – tekoucích

⁸⁹ “Ústavněprávní pořádek chápe pojem majetek široce a zahrnuje do něho nejen práva k hmotné věci (movité a nemovité), neboli věcná práva, nýbrž i pohledávky, popř. jiné majetkové hodnoty ocenitelné v penězích, neboli vše, co určité osobě jako určitá majetková hodnota náleží.” In STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. Opak. citace.

⁹⁰ HENDRYCH, Dušan et. al. *Právníký slovník*. Opak. citace. Str. 397.

⁹¹ Viz:

Stenoprotokol z 2. čtení k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb. a zákon č. 634/2004 Sb. Opak. citace.

Stenoprotokol z 3. čtení k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb. a zákon č. 634/2004 Sb. Opak. citace.

vodách dovodit. Právní teorie i soudní praxe jsou však zajedno v názoru, že výklad práva je objektivní interpretací v tom smyslu, že rozhodující je to, co je skutečně vyjádřeno v právních textech, nikoli v subjektivní představě jejich autorů.⁹² Není rozhodné, co zákonodárce vyjádřit chtěl, ale to, co vyjádřil, tedy to, co lze ze zákona vyčíst.⁹³ Z tohoto pohledu je tedy rozhodující to, co zákonodárce ve skutečnosti vyjádřil v textu zákona, tedy škoda je nahrazována, je-li způsobena na majetku – rybách. Pokud bychom zákon vykládali podle úmyslu zákonodárce dle novely č. 130/2006 Sb., došlo by tím k nepřiměřenému rozšíření pojetí vlastnického práva, neboť to by bylo přiznáno i k volně žijícím živočichům⁹⁴. Vzhledem k historickému a teleologickému výkladu zákona č. 115/2000 Sb. jako celku je nutné také odkázat na důvodovou zprávu, kde se uvádí, že škoda nebude hrazena, pokud by byla způsobena na volně žijících

⁹² Srov. WEINBERGER, Ota. *Norma a instituce: úvod do teorie práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1123-8. Str. 163.

⁹³ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: Beck/SEVT, 1995. ISBN 80-7179-028-1. Str. 171.

Z judikatury např.:

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 2654/2010 ze dne 17. 1. 2012

nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 671/02 ze dne 16. 1. 2003 - v tomto rozhodnutí Ústavní soud v souvislosti s výkladem zákona citoval jednoho z nejvýznamnějších demokratických evropských právníků 20. století Gustava Radbrucha: "Vůle zákonodárce není metodou výkladu, nýbrž cílem výkladu a výsledkem výkladu, výrazem pro apriorní nezbytnost systémově-nerozporného výkladu celého právního řádu. Je proto možné konstatovat jako vůli zákonodárce to, co nikdy jako vědomá vůle autora zákona nebylo přítomno. Interpret může rozumět zákonu lépe, než mu rozuměl jeho tvůrce, zákon může být moudřejší než jeho autor - on právě musí být moudřejší než jeho autor."

⁹⁴ V této souvislosti si dovoluji citovat JUDr. J. Knotka, který daný problém trefně glosoval takto: „Pak by ale při argumentaci ad absurdum (rovnost vlastnictví) měla být poskytována náhrada rovněž majiteli honitby za škodu způsobenou mu na zvěři zvláště chráněnými živočichy. Jinými slovy, jen státe pěkně plat' za strženou zvěř vlkem či rysem, neboť je mým vlastnictvím. Navíc z jiného soudku, výše škody na rybách se prokazuje vždy odborným posudkem. Najít znalce, který dokázal odlišit rybu ve vlastnictví uživatele rybářského revíru od ryvy, která je věcí ničí (budou u nás teď takové ryby?) a rybou připlouvší od sousedů, asi nebude jen tak. Jak se dívat na přeplavání ryb z jednoho revíru do druhého, snad jako bezdůvodné obohacení? Přece jen je to nyní věc movitá, navíc v postavení k ostatním „věcem“, je zde snad ono latinské *movere* nejmarkantnější. A nebo že by se s pohybem ryby vlastnictví k takové aktivní rybě rajzující si sem a tam vodním tokem měnilo?“ In KNOTEK, Jaroslav. "Zlaté rybičky" aneb jde platit náhradu škody za res nullius? Opak. citace.

živočiších⁹⁵. A dále teleologickým výkladem dojdeme k závěru, že prvotním účelem je hradit škody na majetku vzniklé hospodařícím subjektům. Zákon tedy v souladu s článkem 11 odst. 4 LZPS i přes uvedenou novelizaci umožňuje poskytování náhrad pouze za škody způsobené na rybách v uzavřených objektech, kde lze prokázat vlastnictví k nim a především také prokázat skutečnou výši škody⁹⁶. Na rybnících, které jsou využívány jako rybářské revíry, je možné škodu uplatnit.⁹⁷

Domnívám se také, že z výše uvedených důvodů nelze nahrazovat ani ušlý zisk ani skutečnou škodu, kterou představují vyšší náklady na zarybňování vodních toků, jak tomu podle výše uvedených rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo možné dle § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb. Neboť základní podmínkou náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb. je, že ryby v rybářském revíru jsou majetkem poškozeného.

III. 4. 6. 3. Náhrada sekundárních škod

Na základě zákona lze nahradit pouze škodu skutečnou, tedy ryby skutečně zkonsumované kormoránem nebo vydrou. Avšak zejména v případě působení kormorána velkého dochází také k sekundárním škodám, kdy poraněné ryby v důsledku napadení uhynou nebo podlehnou následným nemocem. Za sekundární škodu se dá považovat také úbytek ryb v důsledku stresu a snížení jejich plodnosti. Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených kormoránem velkým zpracovaná AOPK⁹⁸ náhradu sekundárních škod připouští za podmínky, že poškozený předloží náležitě zdokumentované a kvantifikované množství ryb uhynulých nebo poškozených zjevně v důsledku napadení kormoránem. V praxi však k nahrazování sekundárních škod nedochází, neboť poškozený zpravidla neunese důkazní břemeno ve výše uvedeném smyslu.

⁹⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Opak. citace.

⁹⁶ POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. Opak. citace.

⁹⁷ Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených kormoránem velkým zpracovaná AOPK ČR. [online]. [cit. 2012-04-30]. Opak. citace.

⁹⁸ Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených kormoránem velkým zpracovaná AOPK ČR. [online]. [cit. 2012-04-30]. Opak. citace.

III. 5. Uplatnění náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb.

Způsob uplatnění náhrady škody je stanoven § 8 až § 10 zákona č. 115/2000 Sb. Příslušným orgánem k poskytnutí náhrady škody je krajský úřad místně příslušný podle místa, kde ke škodě došlo, nebo Magistrát hlavního města Prahy, došlo-li ke škodě na území Prahy (dále jen „příslušný orgán“). Nevystupuje zde jako správní orgán, ale zastupuje stát jako právnickou osobu⁹⁹. Na postup příslušných orgánů se podle § 11 odst. 2 zákona č. 115/2000 Sb. nevztahuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“). Působnost stanovená příslušným orgánům je výkonem přenesené působnosti.

III. 5. 1. Ohlášení vzniklé škody místně příslušnému orgánu ochrany přírody

Prvotní povinností poškozeného podle § 8 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb. je ohlášení vzniklé škody do 48 hodin od jejího zjištění orgánu ochrany přírody. Věcně příslušnými orgány ochrany přírody jsou obecní úřady obcí s rozšířenou působností, na území chráněných krajinných oblastí a národních parků jsou příslušnými úřady správy chráněných krajinných oblastí a národních parků dle § 77 odst. 3 a § 78 odst. 1 ZOPAK. Místně příslušný orgán ochrany přírody (dále jen „MPOOP“) je určen podle místa, kde ke škodě došlo.

S nesplněním ohlašovací povinnosti poškozeného není spojen zánik nároku na náhradu škody. Toto ustanovení má vazbu na § 10 odst. 1, ve kterém je obsažena povinnost MPOOP neprodleně po ohlášení škody provést zákonem požadované úkony, mezi které patří místní šetření, sepsání protokolu a zajištění důkazů vhodným způsobem. Tyto úkony jsou důležitým podkladem pro stanovení výše náhrady škody. Pokud poškozený nesplní ohlašovací povinnost a MPOOP v tomto důsledku neprovede místní šetření, poskytne se poškozenému náhrada škody pouze v případě, že příslušný

orgán i bez chybějících podkladů bezpečně zjistí všechny skutečnosti rozhodné pro zaplacení náhrady škody¹⁰⁰. Zákonem požadované úkony musí MPOOP provést i po uplynutí lhůty 48 hodin od zjištění škody poškozeným – například pokud by poškozený pouze podal žádost o poskytnutí náhrady škody příslušnému orgánu.

Pokud jde o trvající škodnou událost, tedy pokud škodlivý zásah pokračuje v souvislém časovém úseku na témže místě, postačí jediné ohlášení škody poškozeným MPOOP, a to do 48 hodin od okamžiku, kdy poprvé škodu zjistil. Ohlášení vzniku škody v zákonné lhůtě nemá vliv na rozsah poskytnuté náhrady škody v tom smyslu, že byla-li trvající škodná událost ohlášena v počátku doby působení, poskytla by se škoda způsobená jen do okamžiku ohlášení, resp. místního šetření MPOOP. Působení MPOOP může být i dlouhodobější, může provádět místní šetření také opakovaně v období, kdy ke škodě dochází. Následná komunikace poškozeného s MPOOP po zákonném ohlášení škody, například upozornění, že ke škodě dochází denně nebo že škodná událost trvá, nelze považovat za ohlášení nové škody.¹⁰¹

Místně příslušný orgán ochrany přírody provede po ohlášení škody neprodleně místní šetření, sepíše protokol a zajistí vhodným způsobem důkazy. Tyto podklady pak předá příslušnému orgánu.

III. 5. 2. Lhůty pro podání žádosti o poskytnutí náhrady škody

Poškozený musí v prekluzivních lhůtách dle § 8 odst. 3 zákona č. 115/2000 Sb. předložit příslušnému orgánu žádost o poskytnutí náhrady škody. Lhůta pro předložení žádosti je lhůtou hmotněprávní – žádost je považována za předloženou dnem, kdy tuto žádost příslušný orgán obdržel dle § 8 odst. 4. Důvodem poměrně krátkých

⁹⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Opak. citace.

¹⁰⁰ Viz Stanovisko ministerstva životního prostředí k možnosti poskytnutí náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy v případě, že žádost o poskytnutí náhrady škody neobsahuje zákonem předepsané náležitosti ze dne 3. 5. 2001 – obsažené v Příloze I.

¹⁰¹ Viz Stanovisko ministerstva životního prostředí k ustanovení § 8 odst. 1, § 10 odst. 1 a 3 zákona č. 115/2000 Sb., č.j. 410/2965/00 – obsažené v Příloze I.

subjektivních lhůt je fakt, že je třeba žádost rychle prošetřit a zajistit důkazy, které například v podobě stop velmi rychle mizí.

V případě škody na zdraví se jedná o objektivní lhůtu 2 let. Uvedené ustanovení je tedy odlišné od § 106 občanského zákoníku, kde objektivní promlčecí lhůta u náhrady škody na zdraví stanovena není. U těchto škod se totiž škodlivý následek může projevit, nebo už nastalý časem zhoršit i po dlouhém časovém odstupu. V teorii je dovozováno, že v tomto případě tedy nelze stanovit objektivní promlčecí dobu, protože by mohla skončit dříve, než se škodlivý následek projeví. K zamezení zbytečného protahování uplatnění nároku stačí omezení dané subjektivní promlčecí dobou¹⁰². Tento názor však zákonodárce v případě právní úpravy promlčecí doby na zdraví v zákoně č. 115/2000 Sb. nezohlednil.

Pokud jde o škodu způsobenou na vymezených domestikovaných zvířatech, pasteveckých psech nebo včelstvech a včelařském zařízení, je stanovena subjektivní lhůta 10 dnů a objektivní lhůta 6 měsíců.

Žádost o náhradu škody způsobenou na nesklizených polních plodinách, trvalých porostech, uzavřených objektech nebo movitých věcech v uzavřených objektech je nutno podat v subjektivní lhůtě 15 dnů a objektivní lhůtě 6 měsíců.

O poskytnutí náhrady škody způsobené na rybách lze žádat ve lhůtě 10 dnů, kdy se poškozený o škodě dozvěděl, nejpozději však do 6 měsíců ode dne, kdy škoda s nejvyšší pravděpodobností vznikla. Toto ustanovení se v praxi ukázalo celkem problematickým. Podle výkladu ministerstva životního prostředí¹⁰³ je třeba chápat slova „kdy se poškozený o škodě dozvěděl“ tak, že se poškozený dozvěděl nejen o tom, že škoda vznikla, ale také o její konečné výši. Tuto konečnou výši zjistí poškozený až na základě znaleckého nebo odborného posudku, který je obligatorní přílohou žádosti o poskytnutí náhrady škody způsobené na rybách - Příloha k zákonu č. 115/2000 Sb., bod 2, písm. d). Desetidenní lhůtu pro podání žádosti je dle výše uvedeného výkladu třeba počítat ode dne, kdy poškozený obdržel znalecký nebo odborný posudek.

¹⁰² Srov. ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008*. Opak. citace. Str. 431.

¹⁰³ Viz Výklad k otázce počítání lhůt pro podání žádosti o náhradu škody na rybách způsobené vydrou říční nebo kormoránem velkým k § 8 odst. 3 písm. c) zákona č. 115/2000 Sb. ze dne 28. 1. 2005 – obsažené v Příloze I.

Výše uvedený výklad ministerstva životního prostředí potvrzuje též rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 17Co 155/2005 ze dne 18. 7. 2005, který navíc dodává, že poškozený neztrácí právní nárok na náhradu škody ani podáním neúplné žádosti podle § 9 odst. 4 zákona č. 115/2000 Sb. V tomto případě dochází pouze k situaci, že krajský úřad náhradu neposkytne, poškozenému však zůstává právo domáhat se přiznání náhrady škody u soudu. Poškozenému zaniká nárok na náhradu škody pouze v případě, kdy nepředloží žádost o náhradu škody příslušnému orgánu ve lhůtách podle § 8 odst. 3.

V některých krajích se však osvědčila praxe jiná, zejména v případě vydry říční, kdy jsou škody působeny kontinuálně a výše uvedený výklad zákona povaze působených škod nevyhovuje. Poškozený nejprve informuje zpracovatele posudku o svém záměru žádat o náhradu škody, poté podá žádost krajskému úřadu o náhradu škody s uvedením zpracovatele posudku, krajský úřad pak informuje zpracovatele posudku o datu, kdy žádost obdržel a od tohoto data je v následujících šesti měsících zpracováván znalecký posudek. Tato praxe umožňuje zpracovatelům posudku efektivně kontrolovat postižené lokality ve škodném období.

Výše uvedený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 17Co 155/2005 ze dne 18. 7. 2005 je zajímavý ještě jednou věcí – říká totiž, kdo má nárok na náhradu škody. Ač zákon č. 115/2000 Sb. v příloze v bodě 2 písm. d) stanoví, že jde-li o škodu na rybách chovaných v rybnících způsobenou vydrou říční nebo kormoránem velkým, musí žadatel k žádosti připojit též doklad o užitelském právu k rybníku, v daném případě poškozený toto užitelské právo nedoložil, pouze uvedl, že se „stará o kaskádu rybníků“. Krajský soud v Hradci Králové ve výše uvedeném rozhodnutí mimo jiné také dovedl, že náhradu škody způsobené vydrou říční v rybníce na rybách může požadovat ten, komu škoda vznikla, bez zřetele na to, jaký je jeho právní vztah k rybníku: „Při posuzování této námitky (*pozn. námitky žalovaného krajského úřadu, že žalobce neprokázal své užitelské právo k rybníku*) je nutno vyjít z toho, že zákon (*pozn. jde o zákon č. 115/2000 Sb.*) sám výslovně neřeší, kdo je poškozeným. Pouze v příloze, bod 2 písm. d) uvádí, že poškozený má doložit užitelské právo k rybníku. Tento požadavek se týká pouze náležitosti žádosti, nikoliv věcného závěru o tom, komu náleží náhrada škody a kdo je tedy poškozeným. Podle § 11 odst. 1 zákona je tedy nutno vyjít z občanského zákoníku, a sice z jeho ustanovení upravujících náhradu škody. Za

poškozeného je proto nutno považovat toho, komu byla způsobena majetková újma objektivně vyjádřitelná v penězích a napravitelná poskytnutím majetkového plnění. V projednávané věci žalobce (a o tom není mezi účastníky sporu) opatřil předmětné rybníky rybí násadou a činností chráněného živočicha mu byla v jeho majetkových poměrech způsobena újma vyjádřitelná penězi a napravitelná poskytnutím majetkového plnění. Z tohoto hlediska je nerozhodný právní vztah žalobce k rybníkům – není tedy významné, zda tyto rybníky vlastní, či zda je užívá na základě nějakého jiného právního důvodu. Rozhodující je v daném případě faktický stav.“

III. 5. 3. Náležitosti žádosti o poskytnutí náhrady škody

Žádost musí být písemná, doložena a podložena doklady potřebnými pro posouzení nároku na náhradu škody. Náležitosti žádosti jsou stanoveny v Příloze zákona č. 115/2000 Sb., jedná se zejména o identifikační údaje poškozeného, popis příčin vzniku a uvedení rozsahu škody, označení živočicha, který škodu způsobil, popis opatření žadatele (poškozeného), které učinil k zabránění vzniku škody, způsob poskytnutí náhrady škody nebo například také doklad nebo jiný průkaz o vlastnickém právu žadatele k napadeným živočichům.

Pokud žádost předepsané náležitosti neobsahuje nebo nejsou k žádosti připojeny stanovené doklady a podklady, vyzve příslušný orgán poškozeného, aby doplnil chybějící údaje nejpozději ve lhůtě 30 dnů ode dne obdržení výzvy, tuto lhůtu zde z důvodů zvláštního zřetele hodných na podkladě žádosti poškozeného prodloužit. Nesplní-li poškozený tuto povinnost, náhrada škody mu poskytnuta nebude. Poškozený se však může domáhat náhrady škody u soudu.

III. 5. 4. Poskytnutí náhrady škody příslušným orgánem

Podle ustanovení § 10 odst. 3 zákona č. 115/2000 Sb. příslušný orgán žádost prověří a poskytne poškozenému náhradu škody, nejsou-li pochybnosti o vzniku škody a o výši jím požadované náhrady škody, nejpozději do 4 měsíců ode dne, kdy žádost obdržel. Pokud příslušný orgán v dané lhůtě škodu nenahradí, může se poškozený domáhat priznání náhrady škody v soudním řízení.

Neexistence pochybností o výši náhrady škody požadované poškozeným je zákonnou podmínkou poskytnutí náhrady. Má-li příslušný orgán za prokázanou jinou výši náhrady škody, než je požadovaná výše náhrady škody poškozeným, nelze náhradu škody poskytnout a poškozený je tak s celým nárokem odkázán na občanskoprávní řízení podle § 10 odst. 4 zákona č. 115/2000 Sb. Ve vyrozumění příslušného orgánu, že škoda nebude nahrazena, je tedy vhodné uvést, v čem spatřuje pochybnosti a z čeho tyto pochybnosti pramení.

Příslušný orgán tedy nemůže poskytnout takovou výši náhrady škody, ke které dospěl po zhodnocení veškerých důkazů a tuto považuje za prokázanou, pokud by se tato výše odlišovala od výše požadované poškozeným. Náhradu škody tedy nemůže jednostranně snížit. Z občanskoprávní zásady předcházení sporům však vyplývá, že pokud by poškozený s touto jinou výši náhrady škody souhlasil, je nutné, aby o takovou výši náhrady požádal právně relevantním způsobem, aby ze spisu, který příslušný orgán o případu vede, bylo zřejmé, že při poskytnutí náhrady škody nebyly pochybnosti o výši požadované náhrady škody.¹⁰⁴

Otázku, zda je příslušný orgán vázán znaleckým posudkem předloženým poškozeným, je třeba zodpovědět záporně. Znalecký posudek či odborný posudek je obligatorním důkazním prostředkem k prokázání škody, jedná-li se o škodu na rybách dle § 7 odst. 4 zákona č. 115/2000 Sb. V jiných případech si může příslušný orgán vyžádat v případě pochybností od poškozeného předložení odborného či znaleckého posudku podle § 9 odst. 3. Neznamená to však, že příslušný orgán nemůže mít i přes existenci znaleckého posudku pochybnosti o rozsahu škody a výši její náhrady. V takovém případě by náhradu neposkytl a poškozený by byl s nárokem odkázán na soudní řízení.¹⁰⁵

Ani žadatel není však povinen žádat o náhradu škody ve stejném rozsahu, jaký je uveden ve znaleckém posudku, pokud je jeho nárok nižší – jestliže by například žadatel předložil znalecký posudek, který zahrnuje škody způsobené za celý rok, a požadoval by náhradu škody pouze za poslední 4 měsíce. Pokud by však žádal náhradu za delší

¹⁰⁴ Viz Stanovisko ministerstva životního prostředí k ustanovení § 8 odst. 1, § 10 odst. 1 a 3 zákona č. 115/2000 Sb., č.j. 410/2965/00 – obsažené v Příloze I.

¹⁰⁵ Viz Stanovisko ministerstva životního prostředí k ustanovení § 8 odst. 1, § 10 odst. 1 a 3 zákona č. 115/2000 Sb., č.j. 410/2965/00 – obsažené v Příloze I.

časové období nebo ve větším rozsahu, než by byl schopen doložit znaleckými posudky, dostal by se do důkazní nouze.

III. 5. 5. Domáhání se náhrady škody v soudním řízení

Pokud příslušný orgán škodu nenahradí ve lhůtě 4 měsíců ode dne, kdy obdržel žádost o poskytnutí náhrady škody, může se poškozený domáhat přiznání náhrady škody v soudním řízení, avšak nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy příslušný orgán žádost o poskytnutí náhrady škody obdržel.

Soudní řízení je možné zahájit na návrh, soud postupuje podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“). V řízení před soudem jedná jménem státu krajské úřady, případně Magistrát hlavního města Prahy, jde-li o škodu způsobenou na území hlavního města Prahy. Jestliže soud náhradu škody přizná, nahradí ji poškozenému příslušný orgán ve lhůtě určené pravomocným rozhodnutím soudu.

Dle informací okresních soudů takové žaloby často nenapadají, pouze tři okresní soudy (Okresní soud v Jeseníku, Okresní soud v Havlíčkově Brodě, Okresní soud v Českých Budějovicích) uvedly, že se zabývaly problematikou náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb. V případě, kterým se zabýval Okresní soud v Jeseníku, příslušný úřad nevyplatil náhradu včas. K případu řešenému u Okresního soudu v Havlíčkově Brodě odkazují na judikát Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 17Co 155/2005 ze dne 18. 7. 2005 uvedený výše, který se zabýval odvoláním proti rozhodnutí soudu prvního stupně (odvolací soud potvrdil rozhodnutí okresního soudu).

V současné době je vedeno odvolací řízení u Krajského soudu v Českých Budějovicích proti rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 34 C 58/2012 ze dne 17. 5. 2012 týkající se náhrady škody způsobené vydrou říční na rybách v rybářských revírech. Žalobce (subjekt oprávněný k výkonu rybářského práva) požaduje náhradu škody za snížení stavu ryb prefační činností vydry říční podle režimu zákona č. 115/2000 Sb. a eventuálně podle režimu obecných občanskoprávních předpisů a podle zákona o rybářství. Žalovanou je Česká republika.

Žalobce zastává názor, že za situace, kdy stát omezuje osobu v ochraně jejích majetkových práv a neumožňuje snižovat lovem stav vydry říční, když vydra říční

způsobuje subjektu vykonávajícímu rybářské právo škodu, je stát povinen nahradit dotčenému subjektu újmu, jež na jeho majetkových právech vzniká. Žalobce také poukazuje na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu týkající se náhrady škody v rybářských revírech (*pozn. k tomu viz výše III. 4. 6. Náhrada škody na rybách*).

Žalobce v předmětné věci zejména poukazuje na rozšíření definice ryb v ustanovení § 2 písm. d) zákona č. 115/2000 Sb. o ryby v rybářských revírech. Z tohoto rozšíření pak dovozuje úmysl zákonodárce nahrazovat škodu na rybách v rybářských revírech – tekoucích vodách. Žalobce netvrdí, že mu k rybám v rybářských revírech svědčí právo vlastnické, ale jiné majetkové právo – právo rybářské. Poukazuje dále na to, že požadavek vlastnického práva je v zákoně č. 115/2000 Sb. pouze v bodu 2 písm. c) v Příloze, která upravuje náležitosti žádosti, ke které má být připojen důkaz o vlastnickém právu k živočichům uvedeným v § 4, kdežto text zákona č. 115/2000 Sb. hovoří o škodě jako újmě na majetku. Z toho žalobce dovozuje, že mu náleží nárok na náhradu škody v rybářských revírech. Žalovaná se k tomuto nároku vyjádřila tak, že ke vzniku nároku na náhradu škody dle zákona č. 115/2000 Sb. je třeba, aby ryby byly majetkem poškozeného. Tato podmínka pak podle jejího názoru v tomto případě splněna není.

Pro případ, že by soudy dospěly k názoru, že nárok podle zákona č. 115/2000 Sb. nebyl dán, domáhá se žalobce stejného nároku na základě občanskoprávních předpisů a dále podle § 12 odst. 11 zákona o rybářství. Podle § 12 odst. 11 zákona o rybářství za škodu způsobenou na rybí obsádce v rybářském revíru nebo na rybníku nebo ve zvláštních rybochovných zařízeních odpovídá osoba, která ji způsobila. K vymáhání škody je oprávněn uživatel rybářského revíru nebo rybníkář. Žalovaná se k tomuto nároku vyjádřila tak, že neporušila žádnou právní povinnost a ke škodě nedošlo ani provozní činností žalované, a za škodu tedy neodpovídá. Žalovaná poukazuje dále na fakt, že náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy není vyjádřením odpovědnosti státu za takové škody, ale jedním z prostředků ochrany zvláště chráněných druhů živočichů.

Okresní soud v Českých Budějovicích (dále jen „okresní soud“) se k nároku na náhradu škody podle zákona č. 115/2000 Sb. postavil negativně. Podle jeho názoru nelze vnímat rozšíření definice ryb v zákoně č. 115/2000 Sb. jako úmysl zákonodárce vyjmout ryby v rybářských revírech z režimu věcí, které nejsou předmětem

vlastnického práva. Zmenšením počtu ryb, které nejsou ve vlastnictví žalobce, nedochází ke snížení jeho majetku a nárok na náhradu škody podle zákona č. 115/2000 Sb. tedy není dán.

Dle názoru okresního soudu je třeba rozšíření definici ryb o ryby v rybářských revírech nutno chápat tak, že „pokud v důsledku prefační činnosti vydry říční na volně žijících rybách dojde k majetkové újmě jakékoli osoby, tato osoba má právo na náhradu takové škody. Takovou škodu je nutno definovat v souladu s dosavadní judikaturou, na kterou žalobce poukazuje, a to zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí, která představuje majetkové hodnoty, jež je třeba vynaložit k uvedení věci do předešlého stavu, když však skutečná škoda může být představována taktéž zbytečnými náklady i náklady, které poškozený ze svého majetku vynaložil zbytečně, aniž se dostavil očekávaný hospodářský výsledek, či které musel použít na reparaci stavu vyvolaného škodnou událostí, když takovými zbytečnými náklady mohou být například i výdaje, které subjekt rybářského práva vynaložil ze svých prostředků na zarybnění ve vodních tocích, k nimž vykonává rybářské právo. Podle názoru okresního soudu novelizace uvedeného zákona (*pozn. zákona č. 115/2000 Sb.*) spočívající v rozšíření definice ryb o ryby v rybářských revírech právě míří na umožnění náhrady škody, jejíž popis je uveden výše. Takovouto škodu však žalobce v tomto řízení neuplatňuje, v tomto řízení uplatňuje nárok vyplývající z pouhého snížení početního stavu volně žijících ryb, které však nejsou v jeho vlastnictví a snížením počtu těchto ryb nedochází k újmě na jeho majetku.“

Existenci nároku na náhradu škody okresní soud neshledal ani dle občanskoprávních předpisů ani dle zákona o rybářství. Poukázal jednak na absenci existence škody, která dle okresního soudu nemohla žalobci vzniknout, když mu nenáleží vlastnické právo k rybám v rybářských revírech, a dále na absenci porušení právní povinnosti ze strany žalované a také na neexistenci příčinné souvislosti mezi jednáním žalované a vznikem tvrzené škody. Závěrem okresní soud poukázal na to, že „není na místě stavět stát do role subjektu generálně odpovědného za jakékoli negativní projevy přirozeného světa a volné přírody. Konzumace jednoho volně žijícího živočicha jiným volně žijícím živočichem je běžným a přirozeným procesem v přírodě a není důvodu, aby stát soukromému subjektu za tento přirozený proces poskytoval jakoukoli náhradu.“

Jak bylo uvedeno výše, žalovaný podal proti uvedenému rozsudku odvolání ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích (*pozn. ke dni ukončení diplomové práce nedošlo k postoupení spisu ke krajskému soudu*). Bude jistě zajímavé sledovat, jaké bude mít uvedený spor pokračování. Půjde totiž o první soudní rozhodnutí týkající se náhrady škody způsobené na rybách v rybářských revírech v režimu zákona č. 115/2000 Sb.

III. 6. Ekonomický dopad zákona č. 115/2000 Sb.

Finanční prostředky na náhrady škod a činnost příslušných orgánů jsou poskytovány ze státního rozpočtu. V důvodové zprávě k zákonu č. 115/2000 Sb.¹⁰⁶ se uvádí, že předpokládaný roční dopad na státní rozpočet činí cca 13 600 000 Kč. Jak však vyplývá z údajů poskytnutých Ministerstvem financí České republiky a příslušnými orgány, v současné době jde o několikanásobně vyšší částku.

V roce 2000 bylo vyplaceno na náhrady škody cca 198 000 Kč, v roce 2001 cca 4 118 000 Kč. Ale například v roce 2009 bylo na škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy celkem vyplaceno již 50 484 084 Kč. V roce 2010 se jednalo o částku 58 592 917 Kč. Za rok 2011 byla vyplacena částka 61 254 552 Kč. Na rok 2012 je na náhradu těchto škod vyčleněna částka ve výši 60 500 000 Kč.

Největší zátěží státního rozpočtu je poskytování náhrady škody způsobené kormoránem velkým, zejména v posledních letech, kdy například v roce 2011 byla vyplacena částka téměř 41 milionů Kč, která představovala dvě třetiny celkové vyplacené náhrady. Dále jsou vypláceny vysoké částky za škody způsobené vydrou říční a bobrem evropským. Naopak nejnižší částky zatím byly vyplaceny za škody způsobené medvědem hnědým, losem evropským a rysem ostrovidem.

Je také třeba podotknout, že se uvádí¹⁰⁷, že bývá vypláceno pouze cca 5 % skutečně způsobených škod způsobených rybožravými predátory.

¹⁰⁶ Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Opak. citace.

¹⁰⁷ Srov. např.

Přehled vyplacených náhrad škod v letech 2000 až 2011 je obsažen v Příloze II.

III. 7. Shrnutí

Ochranu konfliktních druhů zvláště chráněných živočichů je možné posílit nad rámec administrativně-právních nástrojů ochrany životního prostředí také nástroji ekonomickými. Zákon č. 115/2000 Sb. byl do českého právního řádu zaveden jako nástroj kompenzace omezení vlastnického práva z důvodu veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny.

Škodu je možné nahradit, byla-li způsobena některým z vybraných druhů zvláště chráněných živočichů na zákonem vymezených předmětech náhrady škody za splnění dalších zákonných podmínek. Mezi konfliktní duhy bylo vybráno sedm zvláště chráněných druhů živočichů – bobr evropský, vydra říční, kormorán velký, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid a vlk.

Cílem zákona není nahrazovat veškerou vzniklou škodu způsobenou vybranými druhy, ale pouze škodu vzniklou hospodařícím subjektům, tedy subjektům, které jsou na svém hospodaření ekonomicky závislé, a škody způsobené konfliktními druhy jim působí velké ekonomické ztráty. Jde tedy zejména o škodu způsobenou na vymezených domestikovaných zvířatech a jiném majetku. K náhradě škody na životě nebo na zdraví za dobu účinnosti zákona č. 115/2000 Sb. nedošlo.

Možnost náhrady škody na rybách ve volně tekoucích vodách není dle mého názoru možná ani přes novelu provedenou zákonem č. 130/2006 Sb. Ryby ve volně tekoucích vodách jsou považovány za ničí a nemohou být tedy majetkem, což je jedna z podmínek přiznání nároku na náhradu škody podle zákona č. 115/2000 Sb.

V současné době je však vedeno odvolací řízení u Krajského soudu v Českých Budějovicích týkající se náhrady škody způsobené vydrou říční na rybách v rybářských revírech – tekoucích vodách. Žalobce, subjekt oprávněný k výkonu rybářského práva,

KOSTKAN, Vlastimil; VÁCLAVÍKOVÁ, Markéta. Vnímání škod působených vydrou říční a účinnost zákona č. 115/2000 Sb. Opak. citace. s. 13-17.

POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. Opak. citace.

uplatňuje náhradu škody podle zákona č. 115/2000 Sb., eventuelně podle občanskoprávních předpisů nebo zákona o rybářství. Prvoinstanční soud se k takovému nároku postavil negativně a žalobce podal odvolání. Bude tedy jistě zajímavé sledovat, jak se k tomuto problému postaví soud odvolací, případně též dovolací, a zda (zejména vzhledem k právním titulům, na základě nichž je nárok uplatňován) bude vydáno rozhodnutí, které by mohlo být obecným interpretačním vodítkem k řešení současné situace.

Vzhledem k výši nahrazovaných škod, které dosahují v posledních letech desítek miliónů korun českých, je třeba poukázat na to, že o náhradu žádá jen malá skupina poškozených. Náhrady jsou vypláceny při splnění všech zákonných podmínek, minimální výše způsobené škody pro vznik nároku na náhradu není stanovena. Stálo by tedy za zvážení, zda by nebylo vhodné takovou hranici zavést.

IV. Alternativní řešení náhrady škody

IV. 1. Výjimky ze zákazů u zvláště chráněných živočichů

Možnost orgánu ochrany přírody povolit v případech, kdy veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody nebo v zájmu ochrany přírody, výjimku ze zákazů u zvláště chráněných živočichů stanovených v § 50 ZOPAK je zakotvena v § 56 ZOPAK. Příslušným orgánem ochrany přírody k povolení výjimky je krajský úřad. Na území národních parků, chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem je příslušným orgánem správa národního parku a chráněné krajinné oblasti, na území vojenských újezdů plní roli příslušného orgánu újezdní úřady a na ostatním území sloužícím k obraně státu je příslušným orgánem ministerstvo životního prostředí.

Výjimku lze u zvláště chráněných živočichů, kteří jsou předmětem ochrany podle evropského práva¹⁰⁸, povolit pouze v případě kumulativního splnění následujících podmínek: je dán některý z taxativně vypočtených důvodů uvedených v § 56 odst. 2 ZOPAK, existence tohoto důvodu musí být dostatečně prokázána a zřejmá, neexistuje jiné uspokojivé řešení a povolovaná činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany (posuzovaný z hlediska území České republiky)¹⁰⁹. Z vybraných zvláště chráněných živočichů dle zákona č. 115/2000 Sb. jsou předmětem ochrany podle evropského práva všichni s výjimkou losa evropského. U takových zvláště chráněných živočichů, kterým evropské právo ochranu neposkytuje, může být výjimka udělena v zájmu ochrany přírody nebo musí jiný veřejný zájem převažovat nad zájmem ochrany přírody a současně musí být vždy naplněn některý z důvodů uvedený v § 56 odst. 2 ZOPAK.

Podle výše uvedeného lze za splnění zákonných podmínek udělit výjimku

¹⁰⁸ Tedy předmětem ochrany podle směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a dle směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 147/2009/ES, o ochraně volně žijících ptáků.

u zvláště chráněných živočichů mimo jiné i v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku dle § 56 odst. 2 písm. b) ZOPAK.

IV. 1. 1. Výjimka ve formě individuálního správního aktu

Výjimka ze zákazů u zvláště chráněných živočichů je udělována ve správním řízení. Na udělení výjimky dle § 56 ZOPAK není právní nárok¹¹⁰. Důkazní břemeno k prokázání převažujícího jiného veřejného zájmu nese žadatel o výjimku. Musí být doloženo, že uvažovaný zásah je nejen potřebný, ale v kladném případě, že neexistuje jiné uspokojivé řešení.¹¹¹ Příslušný orgán ochrany přírody, který o výjimce rozhoduje, musí v odůvodnění rozhodnutí uvést, jakými úvahami byl při povolení či nepovolení výjimky veden a zvážit relaci mezi konkrétními veřejnými zájmy.¹¹²

Z judikatury vyplývá, že výjimku ze zákazů je nutné interpretovat v kontextu všech podmínek v ní stanovených. Byla-li výjimka udělena k rušení a zásahu do biotopu zvláště chráněných živočichů, nelze z ní dovozovat, že orgán ochrany přírody stěžovateli implicitně povolil zvláště chráněné živočichy rovněž usmrcovat. Usmrcování zvláště chráněných živočichů je nutné chápat jako nejzávažnější škodlivý zásah do jejich vývoje ve smyslu § 50 odst. 2 ZOPAK; oprávněný z výjimky by mohl zvláště chráněné živočichy usmrcovat jedině v případě, že by výjimka podle § 56 ZOPAK byla udělena výslovně i k usmrcování živočichů.¹¹³

Neobstarání si výjimky není samo o sobě správním deliktem, neboť toto ustanovení samo o sobě nenachází odraz v žádné sankční normě podle ZOPAK.

¹⁰⁹ MAZANCOVÁ, Eva. Aktuální změny v právní úpravě volně žijících živočichů. In STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN, Martin. *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Opak. citace. Str. 101.

¹¹⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 7 A 139/2001 ze dne 29. 7. 2004 (publikovaný pod č. 379 ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu, ročník 2004)

¹¹¹ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 As 5/2008 ze dne 25. 5. 2009 (publikovaný pod č. 1876 ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu, ročník 2009)

¹¹² Srov. PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. Opak. citace. Str. 184.

¹¹³ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 41/2011 ze dne 22. 6. 2011

Odpovědnou za spáchání správního deliktu je právnická osoba nebo fyzická osoba, jež škodlivý zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů provedla, tedy osoba, jež se dopustila porušení ustanovení § 50 odst. 2 ZOPAK.¹¹⁴

Výjimky ve formě individuálních správních aktů jsou v současné době udělovány poměrně hojně. V každém kraji v České republice s výjimkou hlavního města Prahy byly vydány výjimky k odstřelu či plašení kormorána, například v Ústeckém kraji je uděleno v současné době deset takových výjimek, v Moravskoslezském kraji je takových výjimek uděleno čtyřicet šest, v Královéhradeckém kraji je uděleno výjimek patnáct.

IV. 1. 2. Výjimka ve formě opatření obecné povahy

V § 56 odst. 4 ZOPAK je zakotvena možnost orgánu ochrany přírody za splnění zákonných podmínek udělit výjimku týkající se blíže neurčeného okruhu osob, a to ve formě opatření obecné povahy. Opatření obecné povahy je upraveno v § 171 a násl. správního řádu. Opatření obecné povahy není ani právním předpisem ani rozhodnutím. Proti opatření obecné povahy nelze podat opravný prostředek, k jeho návrhu je však možno uplatnit námítky nebo připomínky. Připomínky může uplatnit kdokoli, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny. Správní orgán je povinen se takovými připomínkami zabývat a vypořádat se s nimi v odůvodnění opatření obecné povahy. Námítky mohou podávat vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, nebo jestliže tak určí správní orgán, i jiné osoby, jejichž oprávněné zájmy mohou být opatřením obecné povahy přímo dotčeny.

Proti opatření obecné povahy nelze podat opravný prostředek, jeho soulad s právními předpisy lze však podle § 174 odst. 2 správního řádu posoudit v přezkumném řízení, které lze zahájit do tří let od účinnosti opatření.¹¹⁵ Přezkumné řízení je dozorčím prostředkem ve správním řízení, je zahajováno z moci úřední,

¹¹⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 86/2011 zde dne 27. 7. 2011 (publikovaný pod č. 2417 ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu, ročník 2011)

¹¹⁵ Srov. HENDRYCH, Dušan et al. *Správní právo: obecná část.*, Opak. citace. Str. 196 – 198.

účastník tak může dát pouze podnět k jeho zahájení, na jeho zahájení tedy není právní nárok.

Ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech opatřením obecné povahy zkrácen, může podat návrh na jeho zrušení dle § 101a a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního. Návrh je třeba podat místně příslušnému krajskému soudu do 3 let od nabytí účinnosti opatření obecné povahy, zmeškání této lhůty nelze prominout. Návrh musí obsahovat tzv. návrhové body, ze kterých musí být zřejmé, z jakých skutkových a právních důvodů navrhovatel nezákonnost opatření obecné povahy dovozuje.

K povolení výjimky podle § 56 ZOPAK formou opatření obecné povahy přistoupil doposud pouze Krajský úřad Jihomoravského kraje, a to v případě kormorána velkého a bobra evropského. O vydání takového opatření obecné povahy uvažují ale také v Olomouckém, Zlínském a Plzeňském kraji.

IV. 1. 2. 1. Opatření obecné povahy v případě kormorána velkého

V případě kormorána velkého bylo vydáno Krajským úřadem Jihomoravského kraje opatření obecné povahy č. j. JMK 77333/2011¹¹⁶, které nabylo účinnosti dne 5. 8. 2011. V uvedeném opatření je výjimka charakterizována jako plašení střelbou, popř. jinými akustickými prostředky, a usmrcování odstřelem. Tato výjimka ve formě opatření obecné povahy je omezena místně, časově i osobně.

Existenci veřejného zájmu v případě povolení výjimky na rybnících spatřuje Krajský úřad Jihomoravského kraje zejména v předcházení závažným škodám na rybolovu ve smyslu § 56 odst. 2 písm. b) ZOPAK, a tedy také snížení výše vyplácených náhrad škod podle zákona č. 115/2000 Sb. Početná hejna kormoránů velkých, která zimují nebo migrují přes území Jihomoravského kraje, způsobují zejména na plůdkových a násadových rybnících značné škody, které dosahují velmi vysokých částek (*pozn. k celkové výši náhrad škod vyplacených v Jihomoravském kraji do konce roku 2011 v případě kormorána velkého viz Příloha II*).

V případě odůvodnění veřejného zájmu týkající se výjimky na rybářských

¹¹⁶ Opatření obecné povahy týkající se výjimky ze zákazů u kormorána velkého vydané Krajským úřadem Jihomoravského kraje pod č. j. JMK 77333/2011 ze dne 20. 7. 2011 [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=168480&TypeID=1>

revírech Krajský úřad Jihomoravského kraje zohlednil dosavadní problémy náhrady škody na rybách ve volně tekoucích vodách – jednak problematiku vlastnictví k takovým rybám, jednak skutečnost, že nejde o ztížení rybářského hospodářství a v neposlední řadě též neaplikovatelnost zákona č. 115/2000 Sb. v daném případě. Veřejný zájem je v tomto případě zdůvodněn ochranou volně žijících živočichů a jejich stanovišť podle § 56 odst. 2 písm. a) ZOPAK. Kormorán velký na daných revírech působí škody i na druzích ryb zvláště chráněných, jako příklad jsou zmiňováni jelec jesen (ohrožený druh), dále ouklejka pruhovaná (silně ohrožený druh), mník jednovousý (ohrožený druh), střevle potoční (ohrožený druh) či vranka obecná (ohrožený druh). Predační činnost kormorána velkého druhotně ovlivňuje i jiné rybí predátory, například volavku popelavou nebo vydru říční. Veřejný zájem na ochraně vyváženého, bohatého vodního ekosystému tak v případě této výjimky převažuje nad zájmem ochrany kormorána velkého. V případě výjimky na rybářských revírech zohlednil krajský úřad také ochranu volně žijících ptáků na nocovištích a výjimku je tak v tomto případě možné uplatnit pouze ve vymezeném denním období, které začíná dvě hodiny po východu slunce a končí dvě hodiny před jeho západem.

Výjimku lze uplatnit pouze na rybnících a rybářských revírech podle zákona o rybářství a v jejich bezprostředním okolí v Jihomoravském kraji. Na územích zvláště chráněných a územích tzv. ornitologicky významných lokalit (uvedených v příloze č. 1 opatření obecné povahy), za která jsou považována místa, která mají mimořádný ornitologický význam, výše uvedené opatření obecné povahy uplatňováno nebude a případné výjimky zde budou povolovány pouze individuálními správními akty.

Z důvodu, že kormorán velký je považován za zvěř dle zákona o myslivosti, Krajský úřad Jihomoravského kraje stanovil osobní omezení podmínky odstřelu - kormorána velkého může usmrtit osoba, která je podle výjimky osobou oprávněnou, tedy má oprávnění k rybníkářství nebo vykonává rybářské právo na rybářském revíru, disponuje oprávněním k lovu zvěře podle zákona o myslivosti a provede odstřel loveckou palnou zbraní. Odstřel je omezen také množstvím usmrcených kormoránů. Výjimku může oprávněný využít pouze v případě, kdy se v jeho dohledu nachází více než dvacet kormoránů a počet usmrcených jedinců nesmí přesahovat 10 % z jednoho hejna. Vždy do 31. května kalendářního roku je třeba informovat krajský úřad o počtu usmrcených kormoránů velkých na jednotlivých lokalitách. Takto byl k 31. 5. 2012

nahlášen počet čítající 801 usmrcených kormoránů.

Osoba provádějící odstřel je povinna u každého kormorána zjistit, zda byl kroužkovaný. Kroužky spolu s uvedením data a místa zástřelu je třeba odevzdat Krajskému úřadu Jihomoravského kraje do 15. srpna kalendářního roku (zamýšlena však byla lhůta do 31. května). Krajský úřad Jihomoravského kraje zasílá odevzdané kroužky Kroužkovací stanici Národního muzea. Kroužkovací stanice pak z mezinárodních databází zjistí, kde, kdy a kým byl daný jedinec kroužkován. Údaje slouží ornitologům jako informace o migraci kormoránů velkých. Do 18. 7. 2012 byly odevzdány dva kroužky.

Výjimku je možné uplatnit pouze v určitém ročním období. Celoroční aplikace výjimky není možná z důvodu ohrožení hnízdící populace kormoránů velkých v Jihomoravském kraji. Výjimku je tak možné uplatňovat od 1. září a do konce února následujícího kalendářního roku. Stanovené období tak zohledňuje, že škody jsou způsobovány zejména kormorány migrujícími přes území České republiky nebo zimujícími zde. Z daného časového omezení existují dvě odchylky, kdy je toto období prodlouženo. První je v případě plůdkových a násadkových rybníků, kdy je výjimku možné uplatnit v období již od 16. srpna do 10. dubna následujícího kalendářního roku. Delší časové období je zdůvodněno zejména výrazným ohrožením základního chovného materiálu takových rybníků predacním tlakem kormorána velkého. Osoba provozující rybníkářství na takových rybnících však musí do 15. srpna kalendářního roku informovat krajský úřad o tom, které z jí provozovaných rybníků budou do těchto kategorií zařazeny – pro které rybníky tedy bude prodloužená výjimka platit. Druhou odchylkou jsou vybrané rybářské revíry, kde je možné výjimku uplatňovat od 1. září až do 15. března následujícího kalendářního roku. Takové rybářské revíry byly vyhodnoceny krajským úřadem jako hodnotnější z rybářského hlediska a jsou taxativně vyjmenovány v příloze č. 2 k opatření obecné povahy.

Lze shrnout, že podmínky stanovené § 56 ZOPAK pro zvláště chráněné živočichy jsou splněny. Krajský úřad Jihomoravského kraje hodnotí z dosavadních zkušeností regulovaný odstřel kormoránů velkých a jejich akustické plašení jako jediné uspokojujivé řešení předcházení škod. Podle krajského úřadu nebude mít tato výjimka významný vliv na snížení populace kormorána velkého. Na základě zkušeností s vydáváním výjimek ve formě individuálních správních aktů v předchozích letech Krajský úřad

Jihomoravského kraje nezaznamenal, že by se na jejich základě snížila populace kormoránů.

Úřad bude dopad opatření obecné povahy průběžně vyhodnocovat a v případě neosvědčení jej zruší ještě před uběhnutím doby účinnosti, která byla stanovena z důvodu předběžné opatrnosti na šest let.

Obecně je však nutné podotknout, že řešení jako jsou odstřel a plašení mají pouze krátkodobý a místní efekt a nevedou ke dlouhodobému snížení počtu kormorána v dané oblasti. Vyplašení kormoráni se pouze přemístí do jiné lokality.¹¹⁷ Uvádí se, že ročně je u nás odstřeleno kolem 4 tisíc jedinců, nicméně na celkovém množství kormoránů, kteří se u nás v zimním období vyskytují, se to příliš neprojevílo¹¹⁸.

IV. 1. 2. 2. Opatření obecné povahy v případě bobra evropského

Výjimka za zákazu škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje bobra evropského, konkrétně ze zákazu ničit jeho sídla a rušit jej likvidací bobřích nor a odstraňováním bobřích hradů a odstraňováním nebo zprůtočňováním bobřích hrází, byla v Jihomoravském kraji stanovena opatřením obecné povahy č. j. JMK 111674/2011¹¹⁹, které nabylo účinnosti dne 5. 1. 2012. Při vydání opatření obecné povahy zohlednil krajský úřad zejména skutečnost, že některé škody způsobované bobrem evropským, které dosahují mnohdy vysokých částek, nelze podle současné právní úpravy nahrazovat nebo také skutečnost, že činnost bobra evropského může někdy přímo ohrozit veřejné zdraví nebo veřejnou bezpečnost.

K udělení výjimky ze zákazů do přirozeného vývoje bobra evropského je podmíněno striktnějšími podmínkami než v případě kormorána velkého, neboť tento živočich spadá do režimu ochrany zvláště chráněných živočichů, kteří jsou předmětem

¹¹⁷ PACOVSKÁ, Marie; KADLEČÍKOVÁ, Zuzana; KORTAN, David; KAMENÍKOVÁ, Marie; ŠIMEK, Matouš. *Rybožraví predátoři*. Třeboň: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s Českým nadačním fondem pro vydru, 2010. ISBN 978-80-87051-98-6. Str. 15.

¹¹⁸ ČIHÁK, Kamil. *MŽP chce vyřadit kormorána ze seznamu zvláště chráněných druhů*. [online]. [cit. 2012-07-25]. Dostupné z WWW: <http://www.birdlife.cz/index.php?ID=2348>

¹¹⁹ Opatření obecné povahy týkající se výjimky ze zákazů u bobra evropského vydané Krajským úřadem Jihomoravského kraje pod č. j. JMK 111674/2011 ze dne 16. 12. 2011 [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z WWW:

ochrany práva Evropských společenství. Krajský úřad se proto při vymezování výjimky musel vypořádat nejen s požadavkem převažujícího jiného veřejného zájmu nad zájmem ochrany přírody a existencí některého z důvodů uvedených v § 56 odst. 2 ZOPAK, ale také s prokázáním neexistence jiného uspokojivého řešení a neohrožení příznivého stavu populace bobra evropského povolovaným zásahem.

Podmínka převahy jiného veřejného nad zájmem ochrany přírody je dle krajského úřadu splněna v tom smyslu, že výjimka je povolena pouze v případě prevence závažných majetkových škod, veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti nebo z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu. Zejména se jedná o případy, kdy bobří sídla ohrožují bezpečnost a stabilitu staveb infrastruktury, znemožňují plynulý odtok vody při povodni nebo významně omezují hospodářské využití okolních pozemků tak, že je nelze využívat v souladu s druhem pozemku a způsobem jeho využití. Jde tedy současně o existenci důvodů uvedených v § 56 odst. 2 písm. b) a písm. c) ZOPAK.

Jedním z důvodů vydání opatření obecné povahy je také skutečnost, že individuální správní řízení neumožňují reagovat dostatečně rychle v případě potřeby okamžitého zásahu, kdy některé přirozené chování bobra může ohrozit například lidské životy. Takovým příkladem z praxe krajského úřadu je bobří nora vyhrabaná v železničním náspu, která mohla způsobit propad kolejí. Výjimka je, podobně jako v případě opatření obecné povahy týkajícího se kormorána velkého, omezena místně, časově a osobně.

Výjimku lze uplatňovat pouze na určitých místech na území Jihomoravského kraje, jedná se o umělé kanály a upravené vodní toky mimo přirozené koryto, rybníky a umělé vodní nádrže, ochranné hráze a zařízení zajišťující u jmenovaných vodních děl ochrannou nebo doplňkovou funkci (například drenážní systémy). Výjimka se neuplatní v evropsky významných lokalitách, v nichž je bobr evropský předmětem ochrany.

Výjimku je možné uplatnit každoročně od 15. března do 15. dubna a od 1. srpna do 31. října. Omezení uplatňování výjimky na v uvedeném období by mělo minimalizovat zásahy do přirozeného vývoje bobra evropského v nejcitlivější době, tedy v době rozmnožování a zimování tohoto zvláště chráněného živočicha.

Stejně jako v případě výjimky u kormorána velkého, je i zde osobní působnost

výjimky omezena. Výjimka je povolena správcům vodních toků a vlastníkům nebo správcům výše uvedených vodních děl. Tyto osoby jsou ze zákona povinny provádět údržbu, opravy a zásahy směřující k udržování řádného stavu a funkčnosti takových staveb.

Uvedená výjimka se vztahuje na likvidaci bobřích nor a odstraňování bobřích hradů a odstraňování nebo zprůtočňování bobřích hrází. V případě bobří nory v hrázích vodních děl či v ochranných hrázích vodních toků se může hráze protrhnout a škoda tak vznikne nejen na samotné hrázi, ale také na rybí osádce a na nemovitostech pod protrženou hrázi. Likvidací nory se rozumí například zasypání nory nebo její vybagrování. Odstraňování hradů je možné pouze v případě, že takový zásah bude nevyhnutelný v souvislosti s likvidací bobřích nor.

Povolení odstraňování či zprůtočňování vodních hrází reaguje na problém zvýšení hladiny vodního toku, na kterém se bobří hráz vyskytuje. Jeho následkem může být ztížení hospodářského či lesnického hospodaření v sousedství vodního toku, ale také omezení pravidelné údržby vodního toku nebo ohrožení staveb či technických opatření (jako příklad jsou uváděny veřejná kanalizace a čistírny odpadních vod, kde zadržení vody v místě vyústění může zásadně ovlivnit funkci těchto zařízení). Jako jiné uspokojivé řešení odstranění bobří hráze byla uvedena možnost drenáže vodní hráze, která je však technicky náročná a využitelná jen v určitých případech, například u toků s větším spádem, a dle názoru krajského úřadu jde o stejný škodlivý zásah do přirozeného vývoje bobra evropského jako řešení uvedená výše. Krajský úřad Jihomoravského kraje tedy existenci jiného uspokojivého řešení neshledal.

Podmínkou uplatnění výjimky je oznámení zamýšleného zásahu do přirozeného vývoje bobra evropského Krajskému úřadu Jihomoravského kraje minimálně 15 dnů předem. Oznámení musí obsahovat co nejkonkrétnější specifikaci zásahu: datum zásahu, důvod zásahu, místo zásahu, popis prováděných opatření, fotodokumentaci místa zásahu před provedením zásahu. Stejně tak oprávněná osoba musí krajskému úřadu zaslat oznámení o provedeném zásahu, které musí obsahovat, zda byl zásah provedený způsobem avizovaným v oznámení před jeho uskutečněním.

Specifický režim uplatňování výjimky existuje v případě bezprostředního ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti či jiného převažujícího veřejného zájmu nebo v případě bezprostřední hrozby vzniku závažné škody na majetku. Za

bezprostřední hrozbu je považována taková hrozba, jejíž následky by zjevně nastaly dříve než za 15 dnů, tedy dříve, než by bylo možné provedení zásahu řádně oznámit krajskému úřadu. Z povahy věci není v tomto případě výjimka časově omezena. Oprávněnými osobami k uplatnění výjimky v případě bezprostřední hrozby jsou vlastníci nebo správci i jiných než výše zmíněných staveb. V případě bezprostředního ohrožení musí oprávněný zaslat Krajskému úřadu Jihomoravského kraje oznámení o zásahu do 15 dnů od zásahu, které musí mít náležitosti jako oznámení o zamýšleném zásahu.

Krajský úřad v opatření obecné povahy zdůrazňuje, že zásahy povolené opatřením obecné povahy je nutno provádět tak, aby bobři nebyli ani neúmyslně usmrcováni nebo zraňováni (například zasypáním živých jedinců uvnitř nory při její likvidaci). Předpokládá se, že počet skutečně realizovaných zásahů na základě výjimky bude nízký, nedojde tak ke snížení populace bobra evropského na území Jihomoravského kraje a povolovaná činnost tedy neovlivní udržení příznivého stavu druhu z hlediska ochrany. Do 18. 7. 2012 došlo na základě výjimky na území Jihomoravského kraje k pěti jednotlivým zásahům do přirozeného vývoje bobra evropského.

Stejně jako v případě opatření obecné povahy týkající se kormorána velkého, je také zde doba účinnosti omezena na šest let. V průběhu této doby bude krajský úřad vyhodnocovat, jak se dané opatření obecné povahy osvědčuje, zejména s pomocí vyhodnocování dokumentů, které musí oprávnění předkládat.

IV. 2. Náhrada újmy za ztížení hospodaření z důvodů ochrany přírody

Novelou č. 218/2004 Sb. byl do ZOPAK s účinností od 28. 4. 2004 zaveden nový institut, náhrada újmy za ztížení hospodaření. Myšlenka možnosti přiznání náhrady újmy za ztížení hospodaření vychází z možného konfliktu práv a povinností uvedených v článku 11 odst. 4 LZPS, tedy nuceného omezení vlastnického práva ve veřejném zájmu na základě zákona a za náhradu na jedné straně, a článku 35 odst. 3 LZPS, tedy zákazu poškozování životního prostředí nad míru stanovenou zákonem na straně druhé. V případě obecně platícího zákazu by se náhrada újmy poskytovat neměla, jiná situace

však nastává, pokud by byli někteří vlastníci z určitého důvodu znevýhodněni více než ostatní.¹²⁰

V § 58 ZOPAK je stanoveno, že pokud vlastníku či za určitých podmínek též nájemci (dále jen „oprávněný“) zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, vznikne nebo trvá újma v důsledku omezení vyplývající z části třetí až páté ZOPAK (jde o ochranu zvláště chráněných území, soustavy NATURA 2000, památných stromů, zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů) včetně prováděcích právních předpisů ZOPAK nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě a nebo z omezení vyplývajícího z opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny podle § 4 odst. 1 ZOPAK, má nárok na finanční náhradu.

Tento nárok trvá i v případě převodu nebo přechodu vlastnického práva nebo práva nájmu. Nájemce pozemku může nárok uplatnit v případě zachovaného nároku vlastníka pozemku. Finanční náhradu nelze poskytnout současně vlastníkovi a nájemci téhož pozemku. Požádají-li o náhradu včas oba, poskytne se finanční náhrada pouze vlastníkovi pozemku. Nárok na finanční náhradu náleží vlastníku zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá též v případě, že mu vznikne nebo trvá újma v důsledku omezení vyplývajícího z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle zákona o ochraně přírody.

Finanční náhrada je poskytována z prostředků státního rozpočtu. Náhradu poskytuje příslušný orgán ochrany přírody na základě písemného uplatnění nároku oprávněným. Opatřením ministerstva životního prostředí č. 2/09 ze dne 26. 11. 2009 byla s účinností ode dne 1. 12. 2009 administrací finančních náhrad mimo působnost správ národních parků pověřena Agentura ochrany krajiny a přírody ČR.¹²¹ Náhrada se poskytuje zásadně v penězích, není však vyloučeno, že na základě dohody s oprávněným, dojde k jinému způsobu náhrady nebo k jinému vyhovujícímu řešení.

¹²⁰ Srov. PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. Opak. citace. Str. 189.

¹²¹ Opatření č. 2/09 Ministerstva životního prostředí o vydání úplného znění zřizovací listiny organizační složky státu Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, č. j.: 5216/M/09, 94962/ENV/09

Celková výše vyplacené náhrady škody nesmí přesáhnout částku tvořící rozdíl mezi výsledky hospodaření při omezení a výsledky hospodaření v případě, kdy by hospodaření omezeno nebylo.¹²²

Nárok na finanční náhradu a její výše musí být prokázány doklady a podklady potřebnými pro posouzení nároku. Nárok na finanční náhradu zaniká v prekluzivní lhůtě tří měsíců od skončení kalendářního roku, v němž újma vznikla nebo trvala. V této lhůtě, tedy do 31. března roku následujícího po roce, kdy újma vznikla či trvala, musí být příslušnému orgánu ochrany přírody doručeno uplatnění nároku na finanční náhradu.

Prováděcími právními předpisy k ustanovení § 58 ZOPAK jsou jednak vyhláška č. 435/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření, vzor a náležitosti uplatnění nároku (dále jen „vyhláška č. 432/2005 Sb.“), a dále vyhláška č. 335/2006 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření, vzor a náležitosti uplatnění nároku.

Také právní úprava náhrada újmy za ztížení hospodaření dle ustanovení § 58 ZOPAK není bez problémů. Zásadním problémem bylo posouzení povahy nároku na náhradu újmy a zejména způsob řešení sporů při jeho uplatnění. Zpočátku se o oprávněnosti nároku žadatele rozhodovalo ve správním řízení, což se však stalo předmětem žalob.¹²³ Situace se vyjasnila až usnesením Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 21 Co 382/2006 ze dne 7. 8. 2006 a rozsudkem Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 As 7/2007 ze dne 11. 6. 2008, podle kterých se charakter nároku podle § 58 odst. 2 ZOPAK blíží náhradě škody ve smyslu soukromoprávní povahy a v případě sporu je o něm oprávněn rozhodovat soud podle § 7 odst. 1 OSŘ. Nejvyšší správní soud i Krajský soud v Hradci Králové ve zmíněných rozhodnutích poukázaly na absenci jakéhokoliv ustanovení v ZOPAK, které by zmocňovalo správní orgány k vedení správního řízení o poskytnutí finanční náhrady. Správní orgány jsou pouze oprávněny zhodnotit, zda je existence zákonného nároku podložena potřebnými doklady

¹²² Srov. PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy*. Opak. citace. Str. 189-190.

¹²³ Srov. PEŠOUT, Pavel; HŮLKOVÁ, Jana. *Současný stav vyplácení újmy za ztížení hospodaření. Ochrana přírody*. 2011, č. 5, s. 13-16.

a podklady. Příslušné orgány jsou však nadále povinny se při posuzování žádostí řídit přiměřeně zásadami správní činnosti. K poslednímu dni musí být žádost projednatelná, nemusí být nutně doloženy všechny požadované přílohy.¹²⁴

Zajímavý problém představuje také vyplácení náhrady újmy státním institucím. Zákon se tímto problémem výslovně nezabývá, a tak je určen k vyřešení zejména praxí a judikatuře. Z počátku byly náhrady státním institucím vypláceny, zásadní „Ne“ k náhradě škody státem státu vyslovil až Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí sp. zn. 21 Co 84/2011 ze dne 31. 5. 2011. V předmětném sporu se domáhal žalobce (Lesy České republiky, s.p.) na žalované (České republice – Ministerstvu životního prostředí) náhrady újmy za ztížení lesního hospodaření z důvodu ponechání lesa samovolného vývoji v Národní přírodní rezervaci Velký Špičák. Městský soud v Praze však poukázal jednak na skutečnost, že žalobce získal právo hospodaření s pozemky, ohledně nichž žádá náhradu, v době, kdy již platilo rozhodnutí, že rezervace Velký špičák je státní přírodní rezervací. Dále pak odvolací soud zdůraznil, že žalovaný je vlastníkem pozemků svěřených žalobci, a žalobce tak není oprávněn žádat náhradu za ztížení lesního hospodaření dle § 58 ZOPAK. Je však nutné podotknout, že žalobce podal proti uvedenému rozsudku včas dovolání. Dovolací řízení (sp. zn. 25 Cdo 3837/2011) doposud nebylo skončeno.

Vyhláška č. 432/2005 Sb. stanovuje podmínky poskytování finanční náhrady mimo jiné i v případě, kdy omezení zemědělského hospodaření vzniklo v důsledku vyloučení či snížení rybí obsádky nebo v důsledku jiných omezení vedoucích ke snížení přírůstku rybí obsádky či změny druhové skladby rybí obsádky. Vyhláška také stanoví náležitosti žádosti o náhradu újmy a také způsob výpočtu výše náhrady újmy. Uvedené změny na rybí obsádce tedy není nutné, na rozdíl od zákona č. 115/2000 Sb., dokládat znaleckými posudky.

K výkladu charakteru náhrady škody dle zákona č. 115/2000 Sb. a náhrady újmy dle § 58 ZOPAK se vyjádřilo Ministerstvo životního prostředí České republiky ve

¹²⁴ Srov. PEŠOUT, Pavel; HŮLKOVÁ, Jana. Současný stav vyplácení újmy za ztížení hospodaření. Opak. citace

sdělení č. 4/2006 sekretariátu rozkladové komise o výkladech právních předpisů¹²⁵ tak, že škoda způsobená zvláště chráněným živočichem není újmou podle § 58 ZOPAK, je tedy třeba striktně odlišovat škodu způsobenou aktivní činností zvláště chráněného živočicha a újmu způsobenou v důsledku samotného výskytu zvláště chráněného živočicha. Ministerstvo zastává názor, že zákonodárce tím, že pro náhrady škod způsobených zvláště chráněnými živočichy vydal samostatný právní předpis, tedy zákon č. 115/2000 Sb., jednoznačně deklaroval svou vůli tyto škody hradit ve zvláštním režimu. V tom, že se náhrada způsobených škod vztahuje pouze k taxativně vyjmenovaným druhům živočichů a že hradit lze pouze škodu na zákonem vymezených předmětech, je třeba spatřovat jednoznačný úmysl zákonodárce hradit pouze taxativně vyjmenované škodní události (co do subjektu a předmětu ochrany). Pokud tedy byla škoda způsobena jiným než vybraným zvláště chráněným druhem živočicha podle zákona č. 115/2000 Sb. nebo sice vybraným zvláště chráněným živočichem, avšak na jiném chráněném zájmu než je vyjmenován v zákoně č. 115/2000 Sb., náhradu škody nelze poskytnout. V daném případě náhrada nepřísluší ani z titulu ustanovení § 58 ZOPAK. Takový výklad je však velmi restriktivní a v současné době se zamýšlí jeho přepracování.

V případě § 58 ZOPAK náhrada újmy náleží pouze vlastníku či nájemci pozemku, který byl omezen na svém zemědělském či lesním hospodaření tím, že musí respektovat ustanovení zákona (§ 50 ZOPAK) či správního aktu chránícího jednotlivé druhy zvláště chráněných živočichů. Újma zde vzniká v důsledku samotné skutečnosti výskytu jedince některého z druhů zvláště chráněných živočichů tím, že vlastník či nájemce pozemku, na kterém (nebo v jehož blízkosti) se jedinec (popř. jeho přirozené či umělé sídlo nebo biotop) nachází, nemůže svou hospodářskou činnost vykonávat v plném rozsahu (je mu ztížena).

Vztah náhrady újmy za ztížení hospodaření a náhrady škody podle zákona č. 115/2000 Sb. řeší § 58 odst. 5 ZOPAK tak, že pokud je poskytnuta oprávněnému

¹²⁵ Sdělení č. 4/2006 sekretariátu rozkladové komise o výkladech právních předpisů, přijatých výkladovou komisí ministerstva životního prostředí. Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky. Částka 5, 2006. [online]. [cit. 2012-07-19]. Dostupné z WWW: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/6087CB6C79DD0A10C125710D0037C24C/\\$file/vestnik05_final.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/6087CB6C79DD0A10C125710D0037C24C/$file/vestnik05_final.pdf)

náhrada škody podle zákona č. 115/2000 Sb., pak se o tuto částku náhrada újmy podle ZOPAK snižuje.

Podle informací poskytnutých AOPK k takovému souběhu náhrad podle § 58 ZOPAK a podle zákona č. 115/2000 Sb., může dojít zejména při hospodaření na rybnících, které je omezováno z důvodu polohy rybníků uvnitř některého ze zvláště chráněných území. Hospodařící subjekt musí v takovém případě respektovat základní a bližší podmínky daného chráněného území, čímž pak často dochází ke snížení či změně rybí obsádky (například také z důvodu zákazu příkrmu ad.). Výpočet výše újmy je rozdílem skutečného výnosu z rybníka v roce, za jaký je újma požadována, a průměrného výnosu pro rybníky ve stejné klimatické oblasti při hospodaření bez omezení. Pokud oprávněný ve stejném roce obdržel také náhradu škody na rybách způsobenou vydrou říční nebo kormoránem velkým podle zákona č. 115/2000 Sb., je třeba tuto částku od vypočítané újmy odečíst, v opačném případě by došlo ke zdvojení poskytnutí náhrady za zkonsumované ryby.

Náhrada újmy dle § 58 ZOPAK byla poskytnuta v letech 2009 – 2011 AOPK za znemožnění hospodaření na orné půdě vzniklé v důsledku podmáčení pozemku vlivem hráze bobra evropského ve výši 925.000 Kč. V případě ostatních vybraných zvláště chráněných živočichů dle zákona č. 115/2000 Sb. do 13. 7. 2012 náhrada újmy vyplacena nebyla.

IV. 3. Náhrada škody podle zákona o myslivosti

Zákon o myslivosti v části šesté nazvané Škody způsobené užíváním honitby, zvěří a na zvěři přebírá do § 54 odst. 3 část ustanovení § 34 odst. 3 bývalého zákona o myslivosti č. 23/1962 Sb., který zní: „Škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát.“²⁷⁾ Poznámka pod čarou č. 27 odkazuje na zákon č. 115/2000 Sb. Ustanovení odstavce 3 v § 54 zákona o myslivosti je zařazeno nesystematicky, neboť § 54 nese název „Neuhrazované škody způsobené zvěří“¹²⁶⁾.

Zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, se rozumí vyjmenované

druhy uvedené pod § 2 písm. c) zákona o myslivosti. Do tohoto taxativního výčtu živočichů, který se dělí na savce a ptáky, spadají všichni vybraní zvláště chránění živočichové podle zákona č. 115/2000 Sb.

V praxi jsem se setkala s názory, že náhrada škody, způsobená zvěří, jejíž stavy nemohou být snižovány, je komplexně upravena zákonem č. 115/2000 Sb., neboť na něj sám zákon o myslivosti výslovně odkazuje. Domnívám se, že tomu tak není, a to z několika důvodů.

Jak bylo uvedeno výše, zákon o myslivosti odkazuje na zákon č. 115/2000 Sb. v poznámce pod čarou. Podle čl. 47 odst. 1 Legislativních pravidel vlády¹²⁷ poznámka pod čarou nemá normativní povahu. Ústavní soud se k poznámce pod čarou vyjadřuje takto¹²⁸: „Poznámky pod čarou či vysvětlivky nejsou normativní, přesněji závaznou součástí pravidla chování. Proto stejně jako jiné části právního předpisu, jejichž posláním je zlepšit přehlednost předpisu a orientaci v právním řádu (nadpis právního předpisu, označení částí, hlav, dílů, oddílů, paragrafů), jsou pouhou legislativní pomůckou, která nemůže být závazným pravidlem pro výklad právního předpisu a stanovení pravidel chování. Pokud právní předpis nehodlá stanovit takové pravidlo přímo, musí odkázat na jiný předpis nebo jinou formu vyjádření pravidel chování (obyčej, smlouva, morální pravidla, cizí právní předpis atd.).“ Z judikatury dále vyplývá, že poznámka pod čarou má pouze úlohu demonstrativního ukazatele směru, kterým by se měl ubírat výklad předmětného ustanovení indexovaného poznámkou pod čarou¹²⁹, je tedy důležitým interpretačním vodítkem, které nelze ignorovat¹³⁰.

Závěr, že zákon č. 115/2000 Sb. není jediným právním předpisem, na základě kterého lze poskytnout náhradu škody způsobené zvěří, kterou nelze obhospodařovat

¹²⁶ Srov. ČECHURA, Vladimír; NOVÁK, Rudolf; VANĚK, Jiří. *Komentář k zákonu o myslivosti*. 1. vyd. Praha: Vega, 2002. ISBN 80-990754-9-5. Str. 197.

¹²⁷ Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z WWW: http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/legislativn_pravidla_vl_dy.pdf

¹²⁸ Např.: náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 485/98 ze dne 30. 11. 1999, náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 22/99 ze dne 2. 2. 2000.

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ads 107/2007 ze dne 29. 9. 2008

¹³⁰ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 Aps 5/2007 ze dne 15. 11. 2007 nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 3 Aps 1/2007 ze dne 23. 1. 2008.

lovem, je možné vyčíst i z jeho samotného znění. V § 11 zákona č. 115/2000 Sb. je uvedeno: „Byla-li poskytnuta náhrada škody podle tohoto zákona, nelze poskytnout náhradu škody podle právních předpisů o myslivosti a naopak.“ Souběh nároků na náhradu škody dle zákona o myslivosti a zákona č. 115/2000 Sb. je tak podle uvedeného ustanovení možný, nicméně škodu lze nahradit pouze na základě jednoho z výše uvedených právních předpisů.

Podle mého názoru tedy odkaz na zákon č. 115/2000 Sb. v poznámce pod čarou neznámá, že uvedený právní předpis je jediným možným způsobem náhrady škody způsobené zvěří, kterou nelze lovit. Zákon o myslivosti tak rozšiřuje povinnost státu k náhradě škody nad rámec zákona č. 115/2000 Sb.¹³¹

Domnívám se tedy, že ač není možné v rybářských revírech – volně tekoucích vodách nárokovat náhradu škody podle zákona č. 115/2000 Sb., zejména z výše uvedeného důvodu nemožnosti vlastnictví ryb ve vodních tocích, bylo by však možné nadále nárokovat ušlý zisk ve formě očekávaného hospodářského výnosu nebo skutečnou škodu ve formě vyšších nákladů na zarybnění, jak to vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29. 4. 2004 (publikovaný pod č. 6 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006), sp. zn. 25 Cdo 1307/2003 ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 3206/2007 ze dne 26. 8. 2009 a 25 Cdo 3961/2009 ze dne 21. 10. 2009. Příslušným orgánem k náhradě škody by bylo Ministerstvo financí České republiky, jak to vyplývá z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2246/98 ze dne 3. 11. 1999. Takto poskytovaná náhrada škody by mohla snížit nebo zcela eliminovat tlaky na fyzickou likvidaci kormorána velkého ze strany rybářů.

Náhrada škody by se tedy měla poskytovat stejným způsobem jako v případě tehdejšího § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., protože toto ustanovení bylo do nového zákona o myslivosti přežato téměř ve stejném znění – nebyla přežata pouze věta ukládající státním orgánům přijmout prováděcí právní předpis. Vzhledem k výše

¹³¹ Podobně také:

CHARVÁT, Antonín; MIKULKA, Jan. *Uplatňování náhrad škod způsobených zvěří : Metodická příručka*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN 978-80-7434-018-5. Str. 75.

ČECHURA, Vladimír; NOVÁK, Rudolf; VANĚK, Jiří. *Komentář k zákonu o myslivosti*. Opak.cit. Str. 197.

uvedenému charakteru poznámky pod čarou se domnívám, že pokud by zákonodárce chtěl omezit náhrady škody pouze na vybrané zvláště chráněné živočichy dle zákona č. 115/2000 Sb., použil by například obrat: „Náhradu škody způsobené zvěří, kterou nelze obhospodařovat lovem, upravuje zvláštní právní předpis.“¹³²

Výše uvedenému závěru také odpovídá důvodová zpráva k zákonu o myslivosti¹³³, kde se říká, že rozsah náhrady škody způsobené užíváním honitby, zvěří a na zvěři, lhůty pro uplatnění nároku apod. se přejímají z dosavadní právní úpravy.

Zákon č. 115/2000 Sb. by tak mohl být interpretačním vodítkem při stanovování výše škod, zejména by měla být zohledněna ustanovení týkající se například prokazování výše způsobené škody znaleckým posudkem, lhůt k podání žádosti o náhradu škody nebo možnosti domáhat se náhrady škody v občanskoprávním soudním řízení.

Výše uvedený závěr by však mohl být vyvrácen tvrzením, že vůlí zákonodárce bylo stanovit jako jediný možný režim náhrad škod způsob uvedený v zákoně č. 115/2000 Sb. Pak by však bylo třeba vypořádat se jednak s charakterem poznámky pod čarou, ale zejména s ustanovením § 11 zákona č. 115/2000 Sb. a v neposlední řadě též s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, která možnost náhrady škody v rybářských revírech za určitých podmínek dovodila.

ŘEHÁK, Libor; STANĚK, Jiří, KŘÍŽ, Pavel. *Zákon o myslivosti s komentářem*. Vyd. 1. Praha: Venator, 2002. ISBN 80-902-849-3-0. Str. 277.

¹³² K odkazu na jiný právní předpis se v čl. 45 odst. 4 Legislativních pravidel vlády uvádí toto: Odkazuje-li se na jiný právní předpis, použije se slov „jiný právní předpis“. Má-li však mít odkaz normativní význam nebo je-li třeba určit, který z více v úvahu přicházejících jiných právních předpisů má právní předpis na mysli, zapracuje se do ustanovení právního předpisu namísto slov „jiný právní předpis“ název tohoto jiného právního předpisu, zpravidla v podobě jeho zkráceného názvu nebo v podobě zobecněného názvu umožňujícího jednoznačné určení tohoto právního předpisu, například „správní řád“ nebo „zákon upravující správu daní“. Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z WWW:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/legislativn_pravidla_vl_dy.pdf

¹³³ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 788. [online]. [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=788&ct1=0>

IV. 4. Navrhovaná řešení předcházení škod způsobených rybožravými predátory

Zákon č. 115/2000 Sb., jak bylo uvedeno výše, podmiňuje náhradu škody instalací určitých preventivních opatření jako například elektrického ohradníku apod. Níže uvedená opatření se týkají zejména prevence škod způsobených kormoránem velkým a vydrou říční, neboť stanovená preventivní opatření v případě zbylých zvláště chráněných živočichů jsou dle mého názoru celkem dostatečná.

Podle Mgr. Zdeňka Vermouzka, ředitele České společnosti ornitologické¹³⁴, by měla ochrana před škodami působenými kormoránem velkým na vodních tocích spočívat především ve „zpřírodnění“ koryt tak, aby v nich byl dostatek úkrytů pro ryby, podemletých břehů, ležících kmenů apod. V přírodním korytě nikdy kormoráni nemohou ryby vybit, naopak v kanalizovaných tocích bez úkrytů jiná možnost ochrany ryb před kormorány prakticky neexistuje¹³⁵. Pan Ing. Kamil Čihák z České společnosti ornitologické pak jako řešení navrhuje například zachování šterkových náplavů, vymělčování a zdrsňování koryt toků nebo vytváření úkrytů pro ryby, které kormoránům lov zkomplikují a zároveň umožní rybám úspěšné rozmnožování¹³⁶.

Je však třeba také dodat, že příčinou vzniku značných škod je také nadměrná hustota a nepřírozená druhová skladba obsádek rybníků. Jako možná řešení předcházení škod jsou tedy navrhována například změna doby vysazování ryb, snížení hustoty rybí obsádky, vysazování větších ryb (kormorán velký loví nejčastěji ryby o velikosti 10 až 20 cm) nebo nasazování cenných ryb do nádrží v místech se zvýšenou lidskou aktivitou. Ovšem i zde je třeba poukázat na značnou kolísavost efektivity výše uvedených řešení.¹³⁷

¹³⁴ Česká společnost ornitologická je dobrovolné zájmové sdružení profesionálů i amatérů, zabývajících se výzkumem a ochranou ptáků, zájemců o pozorování ptáků a milovníků přírody. Je partnerem mezinárodní organizace BirdLife International.

www.birdlife.cz

¹³⁵ VERMOUZEK, Zdeněk. Ředitel České společnosti ornitologické. Email ze dne 27. 7. 2012.

¹³⁶ ČIHÁK, Kamil. *MŽP chce vyřadit kormorána ze seznamu zvláště chráněných druhů*. Opak. citace.

¹³⁷ Srov. PACOVSKÁ, Marie; KADLEČÍKOVÁ, Zuzana; KORTAN, David; KAMENÍKOVÁ, Marie; ŠIMEK, Matouš. *Rybožraví predátoři*. Třeboň. Opak. citace. Str. 15.

V případě vydry říční se jako účinný způsob předcházení škod jeví oplocení rybníka s elektrickým ohradníkem, který je však využitelný pouze na část rybníků a vyžaduje celkem vysokou potřebu údržby. Zejména v zimních měsících jeho účinnost klesá, neboť podléhá vlivům nízkých teplot či vyšší sněhové pokrývky. Někdy bývají také využívány „lidovější“ metody jako například pokládání lidských vlasů či vlny na březích či zvuková nebo světelná opatření. Tato opatření však nemají dlouhého působení, neboť vydra si na ně poměrně rychle zvykne. Všeobecně je třeba přikročit k opatřením, která by zlepšila rybí obsádku mimo rybníky, například revitalizace tůní, prevence znečištění, úpravy ke zlepšení migrace a přirozeného rozmnožování ryb.¹³⁸

IV. 5. Shrnutí

Alternativních řešení škod působených vybranými zvláště chráněnými živočichy dle zákona č. 115/2000 Sb. existuje několik. Jedním z možných řešení je udělení výjimky ze zákazů uvedených v § 50 ZOPAK, která může být udělena konkrétní osobě formou individuálního správního aktu či neurčité skupině osob formou opatření obecné povahy. Výjimky jsou, zejména v případě kormorána velkého, udělovány vcelku hojně. Je třeba dodat, že náhrada škody podle zákona č. 115/2000 Sb. je i v případě udělení výjimky dle § 50 ZOPAK nadále proplácena, což by mělo být zvaženo, neboť v daném případě jsou škody *de facto* řešeny dvojím způsobem - jednak odlovem, tedy zasažením do vývoje přirozeného vývoje kormorána velkého, a jednak proplácením škod dle zákona č. 115/2000 Sb.

Dalším možným řešením škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy je náhrada újmy za ztížení hospodaření dle § 58 ZOPAK. V daném případě je však třeba poukázat na restriktivní výklad ministerstva životního prostředí, že v těchto případech újma vzniká v důsledku samotné skutečnosti výskytu jedince některého z druhů zvláště chráněných živočichů tím, že vlastník či nájemce pozemku, na kterém se jedinec nachází, nemůže svou hospodářskou činnost vykonávat v plném rozsahu. Pokud by tedy byla škoda způsobena jiným než vybraným zvláště chráněným

¹³⁸ Srov. PACOVSKÁ, Marie; KADLEČÍKOVÁ, Zuzana; KORTAN, David; KAMENÍKOVÁ, Marie;

druhem živočicha, než je vyjmenován v zákoně č. 115/2000 Sb., nebo sice vybraným zvláště chráněným živočichem, avšak na jiném chráněném zájmu než je vyjmenován v zákoně č. 115/2000 Sb., náhradu škody nelze poskytnout. V daném případě náhrada podle ministerstva životního prostředí nepřísluší ani z titulu ustanovení § 58 ZOPAK.

Alternativou náhrady škody dle zákona č. 115/2000 Sb. je dle mého názoru též ustanovení § 54 odst. 3 zákona o myslivosti, které bylo převzato z bývalého zákona o myslivosti č. 23/1962 Sb. Že jde o možnou alternativu, je možné dovodit i z ustanovení § 11 zákona č. 115/2000 Sb., které zní: „Byla-li poskytnuta náhrada škody podle tohoto zákona, nelze poskytnout náhradu škody podle právních předpisů o myslivosti a naopak.“ Na základě ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb. Nejvyšší soud také dospěl k názoru, že je možné za určitých podmínek hradit ušlý zisk ve formě očekávaného hospodářského výnosu nebo skutečnou škodu ve formě vyšších nákladů na zarybnění subjektům vykonávajícím rybářské právo na rybářských revírech.

Nejvhodnějším řešením předcházení vzniku škod v případě kormoránů velkých se však jeví zejména „zpřírodnění“ vodních toků, na rybnících pak změna doby vysazování ryb, snížení hustoty rybí obsádky, vysazování větších ryb nebo nasazování cenných ryb do nádrží v místech se zvýšenou lidskou aktivitou. V případě vydry říční se jako poměrně efektivní způsob předcházení vzniku škod jeví užití elektrického ohradníku, všeobecně je však doporučována opatření, která by zlepšila rybí obsádku mimo rybníky, například revitalizace tůní, prevence znečištění, úpravy ke zlepšení migrace a přirozeného rozmnožování ryb.

V. Právní úprava *de lege ferenda*

V. 1. Vyloučení kormorána velkého z režimu vyhlášky č. 395/1992 Sb.

Často jsem se setkala s názorem, například ze stenografických záznamů projednání zákona č. 115/2000 Sb. v poslanecké sněmovně¹³⁹, ze strany územních organizací Českého rybářského svazu či krajských úřadů, ale také ze strany odborné veřejnosti (například České společnosti ornitologické), že by bylo vhodné tohoto dravce vyřadit z režimu vyhlášky č. 395/1992 Sb.

Jedním z důvodů uváděných zejména laickou veřejností je, že kormorán velký není v České republice původním druhem. Ráda bych proto po konzultacích s odborníky, jmenovitě například s panem Mgr. Zdeňkem Vermouzkem a panem Ing. Kamilem Čihákem z České společnosti ornitologické, paní doc. Mgr. Alicí Exnerovou, Ph.D. a panem RNDr. Petrem Musilem, Csc. z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy tuto nesprávnou domněnku vyvrátila. Zmínky o hnízdění kormorána velkého v Čechách pocházejí už ze středověku. Kormorán začal v Čechách opět hnízdit v 80. letech minulého století. Jde proto o původní druh, a to z toho důvodu, že se v České republice usadil bez vlivu člověka při svém migrování, nebyl zde tedy vysazen uměle jako například bažant obecný.

Dalším namítaným důvodem je tvrzené přemnožení kormorána velkého. V České republice existuje hnízdní populace čítající zhruba 300 párů kormorána velkého¹⁴⁰, tento počet je v posledních 20 letech stabilní. Škody jsou však z převážné části působeny

¹³⁹ Stenoprotokol z 2. čtení k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 22. schůze. 1. 3. 2000 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/s022246.htm#r10>

¹⁴⁰ ŠŤASTNÝ, Karel; BEJČEK, Vladimír; HUDEC, Karel. *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Ptáci oblasti České republiky*. 2. vyd. Praha: Aventinum, 2010. ISBN 978-80-86858-88-3. Str. 33.

migrujícími kormorány. Dle paní doc. Mgr. Alice Exnerové Ph.D. z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy došlo ke snížení stavů v minulosti intenzivním pronásledováním kormorána ze strany rybářů a likvidací hnízdních kolonií, jeho současný výskyt je tak spíše návratem než expanzí či invazí¹⁴¹.

Dne 28. 5. 2012 bylo ministerstvem životního prostředí zahájeno meziresortní připomínkové řízení k návrhu vyhlášky, jímž se mění vyhláška č. 395/1992 Sb.¹⁴², tato změna by ve svém důsledku znamenala vyjmutí kormorána velkého z režimu zvláště chráněných živočichů. Meziresortní připomínkové řízení bylo ukončeno ke dni 19. 6. 2012. Dle informací Ministerstva životního prostředí zásadní připomínky uplatnilo například Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj a Plzeňský kraj. Všechny tyto připomínky se podařilo vypořádat. Posledním resortem, se kterým nebylo doposud připomínkové řízení uzavřeno, je Ministerstvo zemědělství České republiky. Ministerstvo zemědělství podmínilo definitivní souhlas s vyřazením kormorána velkého ze seznamu zvláště chráněných druhů finalizací metodického pokynu, který se má týkat úpravy budoucího postupu orgánů ochrany přírody při stanovení odchylného postupu dle § 5b odst. 1 ZOPAK při prevenci závažných škod na rybářství působených kormoránem velkým a za účelem ochrany volně žijících živočichů v souvislosti s predací tohoto druhu.¹⁴³

Dle důvodové zprávy¹⁴⁴ k navrhované změně vyhlášky č. 395/1992 Sb. (dále jen

¹⁴¹ EXNEROVÁ, Alice. Katedra zoologie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Email ze dne 15. 2. 2012.

¹⁴² Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů v souvislosti s omezením ochrany kormorána velkého. [cit. 2012-06-30]. Dostupný z WWW: <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>

¹⁴³ POKORNÁ, Lucie. Ministerstvo životního prostředí České republiky, odbor legislativní, oddělení horizontální a ekosystémové legislativy. Email ze dne 30. 7. 2012.

¹⁴⁴ Důvodová zpráva k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů v souvislosti s omezením ochrany kormorána velkého. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW: <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>

„důvodová zpráva“) kormorán velký již nenaplnuje definiční znaky zvláště chráněného živočicha podle § 48 ZOPAK, tedy není ohrožený ani vzácný, kulturně či vědecky velmi významný, a proto není udržování stávajícího stavu systémové a snižuje smysluplnost nástroje zvláštní druhové ochrany jako celku.

Vyloučením kormorána velkého z režimu vyhlášky č. 395/1992 Sb. dojde k několika zásadním změnám. Předně nebudou moci být vypláceny škody dle zákona č. 115/2000 Sb. Ztráta režimu zvláště chráněného živočicha nebude znamenat volný odstřel nebo jiné usmrcování kormorána velkého, neboť tento dravec je chráněn dle § 5a a § 5b ZOPAK. Nebude možné ani poskytnout náhradu újmy za ztížení hospodaření dle § 58 ZOPAK.

Jak již bylo uvedeno výše, pro poskytnutí náhrady škody dle zákona č. 115/2000 Sb. je třeba splnit několik kumulativních předpokladů. Jedním z nich je dle § 5 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb. také skutečnost, že „vybraný živočich byl v době, kdy ke škodě došlo, živočichem zvláště chráněným podle zvláštního právního předpisu“. Vyškrtnutí kormorána velkého z vyhlášky č. 395/1992 Sb. by tak znamenalo nemožnost proplácení náhrad škod jím způsobených. Důvodová zpráva komentuje tento důsledek tak, že zákon č. 115/2000 Sb. měl být nástrojem, který zlepší ochranu ohrožených druhů (prostřednictvím kompenzace škod sníží tlak na nelegální regulaci), není již k úhradě škod působených kormoránem důvod. Otázkou však je, zda právě tato změna nepovede k nelegální regulaci počtů kormorána velkého, když za budoucí právní úpravy nebude možné prokazatelné a doposud proplácené mnohamilionové škody nahrazovat.

Podle ministerstva životního prostředí bude nezbytné zajistit omezení škod jiným způsobem. V důvodové zprávě se uvádí, že omezení škod by mělo být řešeno prostřednictvím odlovu a plašení. Dle odhadů ministerstva zemědělství a Českomoravské myslivecké jednoty představují náklady na podporu odlovu a dalších opatření, které by snížily predační tlak, přibližně 8 mil. Kč ročně a část prostředků by pak rovněž měla být věnována na obnovu populací volně žijících ryb v rybářských revírech.

Kormorán velký, ač již nebude zvláště chráněným živočichem, bude nadále požívat ochrany dle § 5a a § 5b ZOPAK, což by mělo dostatečně zajistit jeho

ochranu.¹⁴⁵ Rozhodování o povolování odstřelu kormorána velkého přejde tedy z působnosti krajských úřadů na obecní úřady obcí s rozšířenou působností, případně správy národních parků či správy chráněných krajinných oblastí dle § 78 odst. 1 ZOPAK. V důvodové zprávě se uvádí, že jelikož je tato agenda u ostatních druhů ptáků příslušnými orgány ochrany přírody na úrovni obcí s rozšířenou působností běžně zajišťována, lze předpokládat, že dílčí rozšíření o kormorána velkého nebude představovat žádné metodické, kapacitní či jiné problémy. Jak již bylo shora uvedeno, k udělení výjimky (odchylného postupu) od § 5a ZOPAK musí být kumulativně splněny dva předpoklady, a to neexistence jiného uspokojivého řešení a naplnění některého z taxativně vymezených důvodů, například prevence závažných škod na rybářství a vodním hospodářství či ochrana volně žijících živočichů. Rozhodnutí musí obsahovat označení druhů a množství ptáků, na které se má odchylný postup vztahovat, prostředky, způsob nebo metody povolené pro odchyt nebo zabíjení, uvedení důvodu udělení výjimky, podmínek a časových a místních okolností, za nichž lze výjimku uplatnit a také způsob kontroly. Odchylný postup od § 5a ZOPAK je možné stanovit také pro neurčitý okruh adresátů formou opatření obecné povahy, které je oprávněno vydat ministerstvo životního prostředí. O vydání takového opatření obecné povahy však zatím ministerstvo životního prostředí neuvažuje.

Vyhláška měla původně nabýt účinnosti dne 1. 9. 2012, v současné době se předpokládá nabytí účinnosti ke dni 1. 1. 2013. Pokud by totiž novela nabyla účinnosti k původnímu navrženému datu, tedy k 1. 9. 2012, přestaly by k tomuto datu platit výjimky udělené příslušnými úřady dle § 56 ZOPAK. Jelikož se však jedná o období, kdy začíná migrační tah kormoránů velkých, a v daném případě by nebylo možné žádat ani o náhrady škody, ani legálně kormorány střílet, jeví se jako vhodné účinnost vyhlášky odložit, jelikož v zimním období, kdy je většina rybníků vypuštěna, jsou počty hlášených kormoránů prakticky minimální, tudíž by bylo snazší překlenout období, kdy nebudou platit výjimky příslušných úřadů dle § 56 ZOPAK, ani nebudou prozatím vydána žádná rozhodnutí o odchylném postupu.¹⁴⁶

¹⁴⁵ HORODYSKÁ, Eliška; NEUWIRTHOVÁ, Helena; TOMÁŠKOVÁ, Lenka. K aktualizaci seznamu zvláště chráněných druhů. *Ochrana přírody*. 2011, č. 1, str. 14-17.

¹⁴⁶ POKORNÁ, Lucie. Ministerstvo životního prostředí České republiky, odbor legislativní, oddělení horizontální a ekosystémové legislativy. Email ze dne 30. 7. 2012.

Vyjmutí kormorána velkého z režimu vyhlášky bude mít tedy značné důsledky, zejména s ohledem na nemožnost poskytování náhrad škod dle zákona č. 115/2000 Sb. Změna by nevedla ani k možnosti kormorána velkého bez omezení střílet či plašit, neboť pro takové aktivity bude nadále potřeba udělení výjimky. Proces stanovování odchýlného postupu při ochraně ptáků však bude v kompetenci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

I když nadále nebude možné aplikovat zákon č. 115/2000 Sb. z důvodu, že kormorán velký nebude zvláště chráněným druhem živočicha, domnívám se však, že by bylo nejvhodnější zákon č. 115/2000 Sb. novelizovat přímo a kormorána velkého vyjmout z § 3, který stanovuje taxativní výčet tzv. vybraných zvláště chráněných živočichů.¹⁴⁷

Závěrem je nutné dodat, že vyloučením kormorána velkého z vyhlášky č. 395/1992 Sb. se nezmění jeho zařazení do kategorie zvěře podle mysliveckého zákona. Kormorán velký tedy nadále bude patřit do kategorie zvěře, kterou nelze obhospodařovat lovem. Je tedy otázkou, zda by škody způsobené kormoránem velkým mohly být nahrazovány podle ustanovení § 54 odst. 3 mysliveckého zákona, jak bylo naznačeno výše v kapitole IV. Alternativní řešení náhrady škody. Zařazení kormorána velkého do kategorie lovné zvěře v dohledné době je spíše nepravděpodobné a je nutné podotknout, že takové řešení má mnoho odpůrců¹⁴⁸.

V. 2. Škoda způsobená jinými volně žijícími živočichy

Jak už bylo zmíněno v úvodu, mezi hospodařícími subjekty a určitými volně žijícími živočichy vždy vznikaly určité konflikty. Škody jsou způsobovány i jinými než vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů dle zákona č. 115/2000 Sb., mezi tyto konfliktní druhy patří například volavka popelavá, pokud jde o škody působené v rybářství. V případě domestikovaných hospodářských zvířat jsou také známé

¹⁴⁷ Srov. POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. Opak. citace.

¹⁴⁸ Srov. Kormorán velký lovnou zvěří? *Svět myslivosti*. 2012, č. 8, s. 12-13.

například případy škod na jehňatech způsobených krkavcem velkým (ohrožený druh).

V případě volavky popelavé byl vydán návrh metodického pokynu, jak postupovat při stanovování odchýlného postupu dle § 5b ZOPAK z důvodu prevence závažných škod na rybníkářství a za účelem ochrany volně žijících živočichů. Tento dokument zpracovala AOPK. Návrh metodického pokynu rozlišuje postup v případě škody v rybníkářství a v případě škody na vodních tocích, přičemž v tomto případě vychází z již výše zmíněných rozhodnutí Nejvyššího soudu týkajících se právní povahy ryb v tekoucích vodách a typu škod, které je možné hradit¹⁴⁹. Materiál se věnuje výkladu pojmu závažná škoda vzhledem k predační činnosti volavky popelavé, kdy zohledňuje také fakt, že potravu volavky popelavé netvoří výhradně ryby zdravé, ale spíše ryby uhynulé a ryby ve špatné kondici, dále drobní savci, obojživelníci, ptáci, plazi či bezobratlí. Závažná škoda je pak taková škoda, kdy zraněné či zkonsumované množství ryb významně převyšuje průměrné meziroční ztráty. Návrh se věnuje také problému neexistence jiného uspokojivého řešení při stanovení odchýlného postupu - zabývá se různými druhy opatření k zamezení vzniklé škody, mezi která patří například instalace elektrických ohradníků nebo záměrná změna složení rybí obsádky. Taková řešení nejsou však vždy vhodným řešením pro všechny typy rybníků, sádek apod.

V. 3. Návrhy změn k zákonu č. 115/2000 Sb.

Za dvanáct let účinnosti zákona č. 115/2000 Sb. bylo sice odhaleno mnoho jeho „slabin“, ale celkově lze říci, že až na určité problémy týkající se škod působených rybožravými predátory ve volně tekoucích tocích, jde o právní úpravu, která je vnímána veskrze pozitivně. I přesto by však bylo vhodné zákon č. 115/2000 Sb. novelizovat, aby více odpovídal potřebám reálného života.

Jednou z navrhovaných úprav je změna lhůt v případě škody způsobené na rybách. Desetidenní subjektivní lhůta působí někdy značné výkladové obtíže a bylo by tedy vhodné stanovit, od kdy je takovou lhůtu třeba počítat, případně zvážit, zda

lhůty neupravit zcela jinak. V případě dlouhotrvajících škod působených rybožravými predátory se jeví jako nejvhodnější vznikající škody monitorovat dopředu, aby pak nevznikaly problémy s důkazními materiály a podobně. Ze zkušeností s takovými druhy škod vyplývá, že tyto škody na některých lokalitách vznikají každoročně, a proto se výše zmíněný způsob jeví jako nejvhodnější řešení.

Vzhledem k tomu, že určité ztráty by měly být součástí podnikatelského rizika hospodařících subjektů a že ochrana přírody a krajiny je veřejným zájmem, by bylo účelné zamyslet se nad tím, zda je nutné proplácet veškerou způsobenou škodu. Z tohoto důvodu by bylo vhodné náhradu škody podmínit určitou minimální hranicí, od které se škoda bude nahrazovat. Minimální výše nahrazované škody by však dle mého názoru neměla být stanovena, případně by měla být stanovena jiná hranice, u náhrady škody na rybách, kdy je zákonem stanoven požadavek znaleckého posudku, neboť náklady vynaložené poškozeným na jeho zpracování se neproplácí.

V neposlední řadě by bylo vhodné zamyslet se nad implementací výpočtu náhrady škody způsobené rybožravými predátory do vyhlášky č. 360/2000 Sb. Inspirací by mohla být například vyhláška č. 432/2005 Sb. provádějící ustanovení § 58 ZOPAK. To by ve svém důsledku mohlo vést až ke zrušení požadavku znaleckého posudku v případě škody způsobené na rybách. Domnívám se, že například v případě škody způsobené kormoránem velkým by taková právní úprava byla možná. V případě škody způsobené vydrou říční by však bylo vhodné, vzhledem k potřebě odborných znalostí týkajících se biologie vydry říční, znalecké posudky zachovat a stanovit jasné požadavky na kvalifikaci zpracovatele posudku a zahrnout do vyhlášky metodiku výpočtu způsobené škody.

V. 4. Shrnutí

Možných návrhů právní úpravy je mnoho. Vycházejí zejména z praktických problémů, které se za dvanáct let účinnosti zákona č. 115/2000 Sb. objevily.

¹⁴⁹ Srov. KOUBOVÁ, Martina; NEUWIRTHOVÁ, Helena. Návrh metodického pokynu ke sjednocení procesu při stanovení odchylného postupu pro volavku popelavou. *Ochrana*

Nejzásadnější změnou, kterou lze v blízké budoucnosti očekávat, bude jistě vynětí kormorána velkého z vyhlášky č. 395/1992 Sb. Tato změna by však neměla výrazně zasáhnout do ochrany kormorána velkého, který bude stále spadat pod režim § 5a a § 5b ZOPAK. Kormorána velkého tedy nebude možné ani po vyjmutí z režimu vyhlášky č. 395/1992 Sb. svévolně střílet, i nadále budou muset být k takovým jednáním udělovány výjimky. Ty však budou udělovány obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Pro neurčitý okruh adresátů bude moci podmínky uplatňování odchylného postupu stanovit ministerstvo životního prostředí formou opatření obecné povahy. Nadále také nebude možné proplácet škody způsobené na rybách kormoránem velkým dle zákona č. 115/2000 Sb., kde je obligatorně stanoven požadavek příslušnosti vybraného živočicha ke zvláště chráněnému druhu jako podmínka přiznání náhrady škody.

Mezi možné úpravy pak patří například změny lhůt v případě dlouhotrvajících škod na rybách způsobených vydrou říční nebo implementace stanovení výpočtu výše škody způsobené na rybách do prováděcí vyhlášky č. 360/2000 Sb.

VI. Komparace s právní úpravou Spolkové republiky Německo

VI. 1. Německá právní úprava ochrany přírody a krajiny

Základním právním předpisem právní ochrany přírody a krajiny ve Spolkové republice Německo je *Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege*¹⁵⁰ (dále jen „BNatSchG“), který nabyl účinnosti dne 1. 3. 2010. Spolková republika Německo si od nové právní úpravy slibuje větší jasnost, přehlednost a zejména zlepšení její použitelnosti v praxi.¹⁵¹ Zajímavostí tohoto právního předpisu je propojení německé a evropské právní úpravy, neboť tento zákon odkazuje v mnoha svých ustanoveních přímo na předpisy evropského práva.

Všechny německé spolkové země mají nadto vlastní právní úpravu týkající se ochrany přírody a krajiny, která se však nesmí odchýlit od spolkové právní úpravy v určitých zásadních oblastech dle článku 72 odst. 3 Ústavy Spolkové republiky Německo (*Grundgesetz*, dále jen „GG“)¹⁵². Zakázány jsou například odchylky týkající se základních zásad ochrany přírody a druhové ochrany. V minulosti činila výkladové problémy zejména interpretace pojmu základních zásad ochrany přírody (*allgemeinene Grundsätze des Naturschutzes*), na což reagoval současný BNatSchG, který se pokusil o jejich výslovné zakotvení. V souvislosti s přijetím nového BNatSchG byly přijaty nové zemské zákony o ochraně přírody a krajiny v některých spolkových zemích, například

¹⁵⁰ BGBI. I S. 2542

¹⁵¹ Das neue Bundesnaturschutzgesetz : Einheitlich und bürgernah. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit. Květen 2010 [online]. [cit. 2012-7-31]. Dostupné z WWW:

http://www.bmu.de/files/pdfs/allgemein/application/pdf/broschuere_bnatschg_bf.pdf

¹⁵² Grundgesetz (BGBI. I S. 1) je základním zákonem Spolkové republiky Německo, který platí ve všech spolkových zemích. Účinnosti nabyl 23. 5. 1949.

<http://www.bundestag.de/dokumente/rechtsgrundlagen/grundgesetz/index.html>

v Meklenbursku - Předním Pomořansku, Šlesvicku - Holštýnsku či Dolním Sasku.¹⁵³

BNatSchG je rozdělen do 11 částí (kapitol). První kapitola obsahuje zejména ustanovení týkající se základních cílů ochrany přírody a krajiny. Druhá kapitola je věnována tzv. krajinnému plánování (*Landschaftsplanung*). Třetí kapitola se zabývá obecnou ochranou přírody a krajiny. Ochranu určitých částí přírody a krajiny, jako jsou například národní parky nebo soustava Natura 2000, obsahuje kapitola čtvrtá. Pátá kapitola se zabývá ochranou volně žijících živočichů (*wild lebende Tiere*), planě rostoucích rostlin (*wild lebende Pflanzen*) a ochranou jejich stanovišť a biotopů. Šestá kapitola je věnována ochraně mořského prostředí. Veřejné užívání krajiny a přírody je upraveno v rámci sedmé kapitoly nazvané Odpočinek v přírodě a krajíně (*Erholung in Natur und Landschaft*). Osmá kapitola je věnována úpravě spolupráce s uznanými spolky ochrany přírody (*Naturschutzvereinigungen*). Kapitola devátá se zabývá problematikou vlastnictví a ochrany přírody. Trestání nedovolené činnosti je pak upraveno v kapitole desáté. Jedenáctá kapitola obsahuje přechodná a závěrečná ustanovení.

Zachování biologické rozmanitosti je jedním ze základních cílů uvedených v § 1 BNatSchG. Tento zákon pak v § 1 odst. 2 dále uvádí, že k trvalému zajištění biologické rozmanitosti je třeba udržet životaschopné populace volně žijících živočichů včetně jejich stanovišť v příznivém stavu a umožnit výměnu mezi jejich populacemi, jakož i umožnit jejich migraci a znovuosídlení. Dále pak je nutné působit proti ohrožením přirozeně se vyskytujících ekosystémů, biotopů a druhů. Je nutné také zachovat životní společenství a biotopy s jejich strukturálními a geografickými zvláštnostmi v reprezentativním rozložení.

V § 2 BNatSchG jsou pak obsaženy způsoby, jak mají být cíle dosahováno. Na prvním místě je zdůrazněna povinnost každého přispívat dle svých možností k dosažení základních cílů stanovených v § 1 BNatSchG a chovat se tak, aby byly příroda a krajina co nejméně zatěžovány. Spolkové orgány stejně tak jako orgány zemí jsou povinny podporovat v rámci své příslušnosti základní cíle ochrany přírody a krajiny.

¹⁵³ Srov. KRINGS, Petra. Neues Naturschutzrecht in Schleswig-Holstein, Niedersachsen und Mecklenburg-Vorpommern. *Zeitschrift für Öffentliches Recht in Norddeutschland*. 2010, č. 5, str. 180-191.

VI. 1. 1. Ochrana volně žijících živočichů

Druhová ochrana dle § 37 BNatSchG zahrnuje ochranu volně žijících živočichů a volně rostoucích rostlin a jejich životních společenstev před zásahy lidí a zachování jejich ostatních životních podmínek, dále ochranu stanovišť a biotopů volně žijících živočichů a rostlin, jakož i přirozené znovuosídlení vhodných biotopů. Následující text je věnován pouze německé právní úpravě týkající se volně žijících živočichů, nezabývá se ochranou volně rostoucích rostlin.

Německá právní úprava, podobně jako česká, poskytuje ochranu každému volně žijícímu živočichu. V § 39 BNatSchG je stanoveno, že se zakazuje takové živočichy úmyslně vyrušovat, bez rozumného důvodu je odchyťovat, zraňovat či usmrcovat. Dále je zakázáno bez rozumného důvodu poškozovat nebo ničit stanoviště takových živočichů. S výjimkou ustanovení mysliveckých nebo rybářských předpisů je zakázáno odnímat z přírody volně žijící druhy živočichů uvedené v příloze V habitatové směrnice, tedy tzv. druhy živočichů v zájmu Společenství, jejichž odebrání z volné přírody může být předmětem určitých opatření na jejich obhospodařování. Mezi takové živočichy patří například vlk. Zmíněné ustanovení však zmocňuje spolkové země za určitých podmínek povolit výjimky z tohoto zákazu.

Jednak jde o povolení výjimky ve smyslu § 45 odst. 7 BNatSchG. K udělení takové výjimky je tedy zapotřebí naplnění jednoho z vyjmenovaných důvodů (například odvrácení závažných škod na půdě, lesích, rybolovu, vodách a jiných závažných hospodářských škod), dále neexistence jiné únosné alternativy a stejně tak nesmí dojít ke zhoršení stavu populace druhu z hlediska ochrany.

Dále jde o povolení výjimky dle článku 14 habitatové směrnice, tedy o případ, kdy členské státy pokládají odebrání jedinců druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin uvedených v příloze V z volné přírody za nezbytné. Členské státy musejí zajistit, že jejich odebrání, jakož i jejich využívání bude slučitelné se zachováním jejich příznivého stavu z hlediska jejich ochrany.

VI. 1. 2. Ochrana zvláště chráněných druhů živočichů

Do skupiny zvláště chráněných druhů živočichů (*besonders geschützte Arten*) dle § 7 odst. 2 č. 13 BNatSchG řadí německá právní úprava jednak živočichy, kteří jsou

uvedeni v příloze A nebo v příloze B nařízení Rady (ES) č. 338/97, dále druhy živočichů zařazené do přílohy IV habitatové směrnice (jde o tzv. druhy živočichů v zájmu Společenství, které vyžadují přísnou ochranu), tzv. evropské ptačí druhy (*europäische Vogelarten*), kam patří přirozeně se vyskytující druhy ptáků ve smyslu článku 1 směrnice o ochraně volně žijících ptáků, a nakonec druhy živočichů uvedené v nařízení vydaném dle § 54 odst. 1 BNatSchG. Toto nařízení je zmocněno vydat Spolkové ministerstvo pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost (*Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit*) se souhlasem Spolkové rady (*Bundesrat*). Jedná se například o druhy živočichů, jejichž stavy jsou v tuzemsku ohroženy zásahy člověka nebo jejichž stav je ohrožen. Takové nařízení ovšem doposud vydáno nebylo.

Podskupinu zvláště chráněných druhů tvoří tzv. přísně chráněné druhy (*streng geschützte Arten*), kam dle § 7 odst. 2 č. 14 BNatSchG spadají zvláště chráněné druhy uvedené v příloze A nařízení Rady (ES) č. 338/97, dále druhy uvedené v příloze IV habitatové směrnice a nakonec též druhy uvedené v nařízení vydaném dle § 54 odst. 2 BNatSchG. Takové nařízení je zmocněno vydat také Spolkové ministerstvo pro životní prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost se souhlasem Spolkové rady. Nařízení má poskytnout vyšší míru ochrany určitým zvláště chráněným druhům a postavit je tak naroveň druhů přísně chráněných. Má se jednat jednak o druhy, které jsou uvedeny v příloze B nařízení Rady (ES) č. 338/97 a evropské ptačí druhy, a dále o druhy uvedené v nařízení vydaném podle § 54 odst. 1 BNatSchG. Do kategorie přísně chráněných druhů lze pak tato druhy zařadit, pokud se zároveň jedná o přirozeně se vyskytující druhy, které jsou v tuzemsku ohroženy vyhynutím. Toto nařízení také doposud vydáno nebylo.

Dle § 44 BNatSchG je zakázáno zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, jde o tzv. zákazy zasahování (*Zugriffsverbote*). Zákazy se týkají zejména nástrah (*nachstellen*), odchyty, zraňování či usmrcování takových živočichů či odnímání, poškozování nebo ničení jejich vývojových stádií. Přísně chráněné druhy živočichů a evropské ptačí druhy je zejména zakázáno značně rušit během jednotlivých stádií rozmnožování, přezimování a migrace. Za značné rušení je považována taková činnost, která by zhoršila stav lokálních populací takových druhů.

Zákazy se týkají také držení zvláště chráněných živočichů (tzv. *Besitzverbote*),

kdy je zakázáno například takové živočichy nejen držet, ale také je zpracovávat. Dále je zakázáno zvláště chráněné druhy například prodávat, kupovat či vystavovat. Jde o tzv. zákazy obchodního využití (*Vermarktungsverbote*).

Z výše uvedených zákazů lze dle § 67 BNatSchG v jednotlivých případech udělit výjimku, pokud by to bylo nutné z důvodu převažujícího veřejného zájmu nebo pokud by jejich prosazování vedlo k neúnosnému (*unzumutbar*) zatížení a výjimka by byla slučitelná s potřebami ochrany přírody a krajiny.

Porušení zákazů je trestáno jednak peněžitými pokutami a v závažnějších případech může být kvalifikováno i jako trestný čin. Pokuty mohou být udělovány dle § 69 BNatSchG podle závažnosti deliktu do 10.000 EUR, v závažnějších případech do 50.000 EUR.

Na rozdíl od české právní úpravy nejsou skutkové podstaty trestných činů obsaženy pouze v jediném právním předpise. Tak například v § 71 a § 71a BNatSchG jsou určitá deliktní jednání kvalifikována jako trestné činy. Ve srovnání s českou právní úpravou jsou tresty přísnější – například kdo úmyslně usmrtí jedince přísně chráněného druhu, bude potrestán trestem odnětí svobody do pěti let.

VI. 1. 3. Srovnání s českou právní úpravou

Německá právní úprava je silně spjata s úpravou evropskou, často BNatSchG přímo odkazuje zejména na ustanovení habitatové směrnice, směrnice o ochraně volně žijících ptáků a nařízení Rady (ES) č. 338/97.

Zvláště chráněné druhy živočichů a jejich podskupina přísně chráněné druhy živočichů jsou definovány jednak odkazem na právní předpisy evropského práva, jednak odkazem na vlastní spolkovou právní úpravu.

Proces ustanovení zvláště chráněných druhů je tedy v porovnání s českou právní úpravou ztížen; německá právní úprava vyžaduje kooperaci Spolkové rady a Spolkového ministerstva, zatímco v České republice jsou druhy stanovovány vyhláškou vydávanou ministerstvem životního prostředí.

V porovnání s českou úpravou je též jiné rozdělení zvláště chráněných živočichů do skupin. Německá právní úprava zakotvuje jednu velkou skupinu zvláště chráněných živočichů, z níž vyděluje pouze jednu podskupinu, kterou jsou přísně chránění

živočichové. V České republice existuje skupina zvláště chráněných živočichů, která je vnitřně dělena na skupinu živočichů ohrožených, silně ohrožených a kriticky ohrožených.

Přísnější jsou též sankce v případě porušení stanovených zákazů týkající se zvláště chráněných živočichů. Úmyslné usmrcení jedince přísně chráněného druhu může být dle německé právní úpravy sankcionováno trestem odnětí svobody s horní hranicí pěti let, dle české právní úpravy může být úmyslné usmrcení jedince kriticky ohroženého druhu sankcionováno trestem odnětí svobody s horní hranicí tří let.

Lze ale shrnout, že mezi českou a německou úpravou ochrany volně žijících živočichů neexistují propastné rozdíly, neboť česká právní úprava je harmonizována s evropskými předpisy.

VI. 2. Náhrada škody způsobené volně žijícími živočichy

Právní úprava Spolkové republiky Německo týkající se náhrady škody způsobené volně žijícími živočichy vychází z jiné koncepce než právní úprava česká. Tzv. „*Wildschäden*“ jsou nahrazovány pouze tehdy, jsou-li způsobeny určitými druhy živočichů, které podléhají úpravě mysliveckého práva, tedy zvěří. Zásadně pak nejsou nahrazovány škody, které jsou způsobeny jinými volně žijícími živočichy chráněnými na základě BNatSchG, pokud nepřekročí určitou únosnou mez. Právní úprava náhrady takových škod je ponechána jednotlivým zemím.

Německá právní úprava vychází z toho, že ochrana přírody je veřejným zájmem, a proto musí být takové škody vlastníky nebo jinými oprávněnými uživateli poškozených hospodářských objektů strpěny. Je zastáván názor, že zákazy týkající se druhové ochrany, které jsou spojeny se zatížením vlastnického práva (například působení kormorána velkého v rybníkářství, škody jako spadané stromy nebo podhrabané hráze způsobené bobrem evropským), sice omezují vlastníky v užívání, ale

nezbavují je jejich konkrétních vlastnických pozic¹⁵⁴.

VI. 2. 1. Náhrada škody způsobené chráněnými druhy živočichů

Jak už bylo poznamenáno výše, škody způsobené těmito živočichy nejsou zásadně hrazeny. Důvodem je převažující veřejný zájem na ochraně přírody, který musí být každým respektován.

Dle § 65 BNatSchG jsou vlastníci a jiní oprávnění uživatelé (*Nutzungsberechtigte*) pozemků povinni strpět opatření týkající se ochrany krajiny a přírody dle ustanovení BNatSchG, dle prováděcích právních předpisů, které byly vydány na základě BNatSchG, a dle práva o ochraně přírody a krajiny jednotlivých spolkových zemí, pokud takovými opatřeními není užívání pozemku neúnosně zatíženo. Vedou-li omezení vlastnictví v konkrétním případě k neúnosnému zatížení a nápravu nelze zjednat jiným způsobem, zejména udělením výjimek, má být dle § 68 BNatSchG poskytnuto přiměřené odškodnění v penězích. Je možná také naturální restituce. Podrobnosti mají upravit právní úpravy jednotlivých spolkových zemí.

Právní úprava spolkové země Sasko

Ve spolkové zemi Sasko jsou takové náhrady škod řešeny v § 38 saského zákona o ochraně přírody a krajiny, *Sächsisches Naturschutzgesetz*¹⁵⁵ (dále jen „SächsNatSchG“) nazvaném Odškodnění a vyrovnání případů tvrdosti zákona (*Entschädigung und Härtefallausgleich*). Saská právní úprava rozlišuje mezi odškodněním a vyrovnáním případů tvrdosti zákona a vyrovnáním škody způsobené určitými chráněnými živočichy.

¹⁵⁴ STÖCKEL, Heinz; MÜLLER, Markus. *Ausgleich von Nutzungsbeschränkungen in der Land- und Fortwirtschaft*. In Erbs/Kohlhaas, *Strafrechtliche Nebengesetze*, Beck'sche Kurzkomentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2012-7-31]. Dostupné z WWW:

http://beck-online.beck.de/Default.aspx?vpath=bibdata%5ckomm%5cerbskostrafnebg_188%5cbnatschg%5ccont%5cerbskostrafnebg.bnatschg.p5.htm

¹⁵⁵ SächsGVBl. S. 321. V současné době je připravována jeho novelizace s ohledem na nový BNatSchG: <http://www.umwelt.sachsen.de/umwelt/28380.htm>

SächsNatSchG již v § 38 odst. 1 však upozorňuje, že omezení vlastnických oprávnění vyplývajících z předpisů o ochraně přírody a krajiny je třeba strpět z důvodu koncepce vlastnictví jako sociální funkce¹⁵⁶.

Překročí-li však dle § 38 odst. 2 SächsNatSchG omezení uvedenou míru a je-li tak značně omezeno využití pozemku, má dotčená osoba (*der Betroffene*) nárok na odškodnění. Odškodnění zásadně poskytuje spolková země Sasko, v určitých případech odškodnění poskytují i obce. Odškodnění je poskytováno zásadně v penězích, není však vyloučena ani naturální restituce. Zajímavé je, že pokud nelze po vlastníkově s ohledem na vzniklá omezení spravedlivě požadovat, aby si pozemek ponechal, může požadovat částečné nebo plné převzetí tohoto pozemku spolkovou zemí.

Je-li podstatně ztíženo zemědělské, lesohospodářské a rybolovné užívání pozemku vlastníkem nebo oprávněným uživatelem (*Nutzungsberechtigte*) kvůli omezením vyplývajících z předpisů na ochrany přírody a krajiny a vede-li takové omezení ke zvláštní tvrdosti zákona, aniž by byla překročena míra uvedená v § 38 odst. 1 SächsNatSchG, může být dotčené osobě poskytnuto přiměřené vyrovnání v penězích, tzv. vyrovnání případů tvrdosti zákona (*Härtefallausgleich*). Podrobnější úpravu obsahuje *Verordnung des Sächsischen Staatsministeriums für Umwelt und Landesentwicklung zum Vollzug des Härtefallausgleichs auf land-, forst- oder fischereiwirtschaftlich genutzten Flächen* (dále jen „HärtefallausglVO“) ze dne 25. 12. 1995. Vyrovnání je možné dle § 2 HärtefallausglVO poskytnout, jestliže vzniklá ztráta přesahuje částku 102,26 EUR na hektar za rok, pokud jde o zemědělské hospodaření a rybolov, v případě lesního hospodaření se pak jedná o částku 51,13 EUR na hektar za rok. Vyrovnání je poskytováno zpravidla ve výši 60 % ušlého zisku, v případech zvláštního zřetele hodných lze poskytnout odškodnění ve výši až 80 % ušlého zisku. Vzniklou škodu musí dotčená osoba neprodleně ohlásit u nižších orgánů ochrany přírody (*untere Naturschutzbehörde*), takovým orgánem je například *Umweltamt der Landeshauptstadt Dresden*. Žádost o vyrovnání musí být příslušným nižším orgánům ochrany přírody podána nejpozději do 31. března následujícího kalendářního roku poté, kdy hospodářská škoda vznikla. Takto jsou například poskytovány kompenzace

¹⁵⁶ Srov. článek 14 odst. 2 GG: „Eigentum verpflichtet. Sein Gebrauch soll zugleich dem Wohle der Allgemeinheit dienen.“

za škody způsobené kormoránem velkým, vydrou říční nebo bobrem evropským.¹⁵⁷

V § 38 odst. 7 obsahuje pak SächsNatSchG úpravu blížíící se zákonu č. 115/2000 Sb., když stanoví, že jsou-li způsobeny škody na majetku vlkem, medvědem hnědým nebo rysem ostrovidem, může být dotčené osobě poskytnuto vyrovnání škod podle rozpočtových prostředků, které jsou k dispozici. Vyrovnání škod je však možné poskytnout pouze v případě, že dotčená osoba učinila všechna opatření proti vzniku škody, která po ní lze spravedlivě požadovat.

Na odškodnění má dotčená osoba právní nárok. Ovšem na vyrovnání případů tvrdosti zákona a škod způsobených vybranými chráněnými živočichy právní nárok není dán a poskytnutí vyrovnání je tak ponecháno správnímu uvážení s ohledem na výši rozpočtových prostředků, které jsou k dispozici.

Problematikou kompenzací škod dle SächsNatSchG se zabýval *Obberverwaltungsgericht Bautzen* ve svém rozsudku sp. zn. 1 B 700/06 ze dne 28. 5. 2009. V daném případě šlo o to, že dotčená osoba nárokovala náhradu škody způsobené kormoránem velkým na rybách dle § 38 odst. 2 SächsNatSchG – šlo tedy o odškodnění, na které je ze zákona právní nárok. Výše jmenovaný soud však dospěl k názoru, že v případě působení škod kormoránem velkým jde o omezení vlastnického práva ve smyslu článku 14 odst. 1 č. 2 GG, které je zapotřebí strpět.

VI. 2. 2. Škody způsobené zvěří

Německá právní úprava náhrady škody způsobené zvěří je upravena v ustanoveních § 29 - § 35 *Bundesjagdgesetz*¹⁵⁸ (dále jen „BJagdG“). Nárok na náhradu škody je považován za veřejnoprávní¹⁵⁹. Odpovědnost za škodu způsobenou zvěří je chápána jako zvláštní případ odpovědnosti za škodu způsobené zvířetem, která ovšem není spojena s pochybením člověka. Právní úprava tak reaguje na fakt, že vlastníkov

¹⁵⁷ Srov. <http://www.landwirtschaft.sachsen.de/landwirtschaft/3007.htm>

¹⁵⁸ BGBl. I S. 2849

¹⁵⁹ MOOG, Martin. Wild-Schadenersatz oder Wildschaden-Ersatz? : Besteht Anspruch auf Ersatz für verbissene Triebe? *Agrar- und Umweltrecht*. 2011, č. 8, s. 300-301.

pozemku jsou zapovězeny dostatečné možnosti obrany proti zvěři působící škodu¹⁶⁰.

Ne každá škoda způsobená divokou zvěří je však hrazena. Dle § 29 BJagdG je poskytována náhrada škody způsobené zvěří kopytnatou (tou je dle § 2 odst. 3 BJagdG například zvěř srnčí či zvěř černá), divokými králíky a bažanty. Spolkové země jsou zmocněny určit, že jsou nahrazovány škody způsobené dalšími druhy zvěře, často například bývají za takovou zvěř určeni zajíci, divocí holubi nebo lysky černé. Škoda musí být způsobena přirozeným chováním škodné zvěře. Neposkytuje se škoda na nezemědělsky využívaných polích, jejichž účelem je právě odlákat škodnou zvěř od rytí a spásání polí se zemědělskými plodinami.¹⁶¹

Škoda se nahrazuje, byla-li způsobena na pozemku, který spadá do honitby (*Jagdbezirk*). Povinným k náhradě je zásadně ten, kdo má z lovu na daném pozemku bezprostřední užitek, tedy uživatel honitby v širším smyslu [německá terminologie rozlišuje vlastníka (*Eigentümer*), uživatele (*Nutzniesser*) nebo nájemce (*Pächter*) honitby]. Jde-li o pozemek, který tvoří součást společné honitby (*gemeinschaftliches Jagdbezirk*), je k náhradě povinno myslivecké sdružení (*Jagdgenossenschaft*), které honitbu obhospodařuje. Náhrada se v takovém případě poskytuje z tzv. pokladny sdružení (*Genossenschaftskasse*). Nahrazuje se také škoda, která vznikla na nesklizených plodech pozemku.

Nárok na náhradu škody nevzniká, pokud poškozený učiní neúčinnými (*unwirksam macht*) opatření k zamezení škody učiněná uživatelem honitby. Pokud jednotlivé spolkové země neurčí jinak, nenahrazuje se škoda vzniklá například na vinicích, zahradách, ovocných sadech, stromových školkách, alejích či samostatně stojících stromech, pokud nejsou učiněna obvyklá ochranná opatření (*Schutzvorrichtungen*), která za obvyklých okolností postačují k odvrácení škody. Jednotlivé země mohou rovněž určit, která ochranná opatření budou považována za

¹⁶⁰ METZGER, Ernst. *Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung*. In Erbs/Kohlhaas, *Strafrechtliche Nebengesetze*, Beck'sche Kurzkommentare ; Beck-Online [online]. [cit. 2012-7-31]. Dostupné z WWW: http://beck-online.beck.de/Default.aspx?vpath=bibdata/komm/ErbsKoStrafRNebG_188/BJagdG/cont/ErbsKoStrafRNebG.BJagdG.p29.gII.htm

obvyklá.

Dle § 34 BJagdG nárok na náhradu škody způsobené zvěří zaniká, pokud oprávněný nenahlásí škodnou událost u příslušného úřadu spolkové země do jednoho týdne poté, co se o škodě dozvěděl nebo by se při vynaložení náležité péče býval dozvěděl. U škod na pozemcích využívaných k lesnímu hospodářství postačí, pokud je škoda nahlášena dvakrát ročně, vždy k 1. květnu a 1. říjnu. V ohlášení je zapotřebí označit rovněž osobu, od které je náhrada škody požadována.

Základní myšlenkou německé právní úpravy je tedy skutečnost, že škodná zvěř přináší subjektům oprávněným k lovu (tj. zejména mysliveckému sdružení) užitek, a proto by se měly podílet na náhradě škod jí způsobených.¹⁶²

Pro stanovení výše a způsobu náhrady škody platí obecná ustanovení BGB. Dle § 249 BGB je upřednostňována naturální reparace škody. Pokud o to však poškozený požádá, bude škoda nahrazena relativně, tedy v penězích, a to včetně případné daně z přidané hodnoty. Pro výši škody je rozhodující tržní cena, ale nahrazuje se i ušlý zisk¹⁶³.

V případných soudních sporech může samozřejmě nastat problém při prokazování vzniklé škody, jak je tomu ostatně u sporů o náhradu škody obvyklé. Tento problém je v SRN řešen za pomoci ustanovení § 287 německého občanského soudního řádu, *Zivilprozessordnung*¹⁶⁴. Dle tohoto ustanovení platí, že je-li mezi stranami sporné, zda a jak vysoká škoda vznikla, rozhodne o tom soud při zohlednění všech okolností podle svého volného přesvědčení. Zda a do jaké míry budou provedeny požadované důkazy nebo zda bude z moci úřední nařízeno posouzení znalcem, je ponecháno na uvážení soudu.

¹⁶¹ METZGER, Ernst. *Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung*. Opak. citace.

¹⁶² METZGER, Ernst. *Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung*. Opak. citace.

¹⁶³ METZGER, Ernst. *Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung*. Opak. citace.

¹⁶⁴ BGBI. I S. 3202

VI. 2. 3. Stručný exkurz do německé judikatury

Také další německé soudy projednávaly žaloby na náhradu škody způsobené volně žijícími živočichy. Například v rozsudku vydaném *Oberlandesgericht Karlsruhe* (spolková země Badensko – Württembersko) sp. zn. 12 U 11/10 ze dne 6. 4. 2010 je řečeno, že neexistuje žádná obecná povinnost státu, aby chránil své občany před ztrátou příjmů, které jsou jim způsobovány volně žijícími živočichy.

Verwaltungsgericht Cottbus (spolková země Brandenbursko) ve svém rozsudku sp. zn. 7 K 113/09 ze dne 16. 9. 2011 vyslovil názor, že škody způsobené kormoránem velkým nemohou být spolkovou zemí Brandenbursko nahrazovány. Výše zmíněný soud dospěl k závěru, že existuje-li omezení vlastnického práva vyplývajících z právních předpisů o ochraně přírody a krajiny již od počátku, nejedná se zásah do právní pozice vlastníka a nelze tak poskytnout odškodnění.

VI. 2. 4. Srovnání s českou právní úpravou

Spolková republika Německo zvolila v rámci právní úpravy náhrady škody jinou cestu než Česká republika, ne však zcela odlišnou. Zásadní rozdíl tkví v náhradě škody způsobené zvláště chráněnými živočichy. Taková škoda se dle německé právní úpravy zásadně nenahrazuje, a to z důvodu, že ochrana přírody je považována za veřejný zájem, a tak musí být takové škody strpěny.

Pokud by omezení vlastnického práva z důvodu ochrany přírody a krajiny byla pro poškozené neúnosným zatížením, je možné náhradu škody poskytnout. Bližší úprava je pak svěřena jednotlivým spolkovým zemím. Tak například ve spolkové zemi Sasko je nahrazováno jednak odškodnění neúnosných omezení vyplývajících z předpisů na ochrany přírody a krajiny, dále vyrovnání za ztížení hospodaření a podobně jako v České republice jsou nahrazovány škody způsobené na majetku dotčených osob vlkem, medvědem hnědým a rysem ostrovidem. Saská právní úprava zásadně nepoužívá v těchto případech pojem poškozený, ale dotčená osoba. I z toho je možno vyvozovat určitý myšlenkový rozdíl ve srovnávaných právních úpravách, co se týká vnímání omezení vlastnických práv či škod způsobených vybranými chráněnými živočichy.

Právní úprava škod způsobených zvěří, kterou lze obhospodařovat lovem, je v obou zemích řešena podobně. Německá právní úprava však neumožňuje domáhat se

náhrady škody způsobené zvěří, kterou nelze lovit, na státu.

VI. 3. Shrnutí

Německá právní úprava ochrany přírody je obsažena ve spolkovém zákoně o ochraně krajiny a přírody, tzv. BNatSchG, který ve svých ustanoveních často odkazuje na úpravu evropskou. Ve Spolkové republice Německou existují z pohledu ochrany dvě, resp. tři skupiny volně žijících živočichů. Jednak je poskytována ochrana každému volně žijícímu druhu, a dále existují speciální ustanovení týkající se zvláště chráněných živočichů, jejichž podskupinu pak tvoří přísně chráněné živočichové. Druhy živočichů jsou definovány (měly by být definovány) jak německým právním řádem, tak právem evropským. Porušení zákazů týkající se zvláště chráněných druhů živočichů jsou německou právní úpravou sankcionovány přísněji než v České republice.

Německá právní úprava vychází z názoru, že ochrana přírody je veřejným zájmem, který je třeba respektovat a případné škody strpět. Pokud by však omezení vlastnického práva v jednotlivých případech bylo neúnosné, je možné škodu nahradit. Právní úprava takové náhrady škody je pak svěřena jednotlivým spolkovým zemím, které ji neřeší jednotně. Například ve spolkové zemi Sasko jsou poskytována tzv. vyrovnání za škody způsobené vlkem, medvědem hnědým nebo rysem ostrovidem, na poskytnutí vyrovnání však není právní nárok.

Náhrada škody způsobené volně žijícími živočichy je ve Spolkové republice Německo nahrazována zásadně v případě, že jde o škody způsobené zvěří podle mysliveckých předpisů. Úpravu náhrady škody upravuje německý spolkový zákon o myslivosti, *Bundesjagdgesetz*. Nahrazuje se škoda způsobená pouze určitými druhy zvěře, ne tedy všemi druhy, které lze obhospodařovat lovem.

Závěr

Právní úpravu náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy je třeba vnímat jako jeden z nástrojů ochrany životního prostředí. Právní normy, tedy obecně závazná pravidla chování, jejichž dodržování je zabezpečováno státem, se obecně jeví jako jeden z nejúčinnějších nástrojů ochrany životního prostředí. Ochrana biodiverzity, tedy biologické rozmanitosti, je věnována velká pozornost v právu mezinárodním, v právu evropském a také v právu národním. Je však třeba mít na paměti, že nezastupitelnou úlohu v ochraně životního prostředí hraje osvěta.

V právních předpisech se můžeme setkat s různými pojmy označujícími živočichy, jakými jsou například „zvíře“, „zvěř“ či „volně žijící živočich“ a dalšími, které jsou však často používány velmi nesourodě, což vede k nekoncepčnosti právní úpravy.

Pojetí zvířete jako věci vychází z římského práva, které za věci považovalo určitý hmotný celek, který má samostatnou existenci, ať už je živý (zvíře, otrok) nebo neživý (ostatní věci). V současné době je zejména zastáván názor, že na zvíře je třeba přiměřeně použít ustanovení o věcech, neodporuje-li to povaze zvířete jako živého tvora a ustanovením zvláštních zákonů vydaných k jeho ochraně.

Nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. pak následuje evropský trend *dereifikace* zvířat, když v § 494 stanoví, že „Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“ Platná právní úprava pak za věc považuje pouze zvíře mrtvé. I přes teoretické neshody, do jaké míry platná právní úprava pozitivně či negativně ovlivní právní postavení zvířete, je třeba poukázat na její značný etický a hodnotový význam. Nový občanský zákoník tak bezesporu uznává postavení zvířete jako tvora, který je schopen vnímat pocity a bolest, tedy vjemy, které je schopen vnímat jako člověk, a vytváří tak pro zvíře jakýsi mezistupeň mezi věcmi a lidmi.

Volně žijící živočichové pak tvoří širší skupinu organismů, kterým je v rámci ZOPAK poskytována určitá ochrana. Z pohledu právní teorie i praxe se jeví velmi zajímavou otázkou jejich právního postavení zejména ve vztahu k nabytí vlastnického

práva k takovým živočichům. Teorií ani praxí není jednotně řešena otázka existence institutu *res nullius* v českém právu a tedy ani otázka, zda lze volně žijící živočichy za věci ničí pokládat.

Podskupinu volně žijících živočichů z hlediska míry poskytované právní ochrany pak představují jednak zvláště chráněné druhy živočichů a dále volně žijící evropská ptáci. Vlastnictvím k těmto živočichům je pojmově omezeno, neboť prvotním záměrem je udržet tyto druhy ve volné přírodě, nicméně nelze je zcela vyloučit.

Obecně lze říci, že člověku vždy určité druhy živočichů sloužily a jiné, konfliktní druhy, mu působily škody. V současném, člověkem ne příliš pozitivně ovlivněném, stavu biologické rozmanitosti je určitým konfliktním druhům živočichů poskytována zvýšená právní ochrana, například jejich zařazením do seznamu zvláště chráněných druhů živočichů. Nicméně ochranu konfliktních druhů zvláště chráněných živočichů je možné posílit nad rámec administrativně-právních nástrojů ochrany životního prostředí také nástroji ekonomickými. Zákon č. 115/2000 Sb. byl do českého právního řádu zaveden jako nástroj kompenzace omezení vlastnického práva z důvodu veřejného zájmu na ochraně přírody a krajiny. Za dobu své účinnosti byl celkem čtyřikrát novelizován.

Zákon č. 115/2000 Sb. řadí mezi tzv. vybrané zvláště chráněné druhy živočichů sedm konfliktních druhů, kterými jsou bobr evropský, vydra říční, kormorán velký, los evropský, medvěd hnědý, rys ostrovid a vlk. Škodu lze nahradit pouze tehdy, byla-li způsobena některým z vybraných druhů zvláště chráněných živočichů na zákonem vymezených předmětech náhrady škody za splnění dalších zákonných podmínek. Subsidiárně se na vztahy neupravené zákonem č. 115/2000 Sb. použije občanský zákoník.

Je třeba si uvědomit, že primárním cílem zákona není nahrazovat veškerou vzniklou škodu způsobenou vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů, ale škodu vzniklou hospodařícím subjektům, tedy subjektům, které jsou na svém hospodaření ekonomicky závislé, a škody způsobené konfliktními druhy jim působí velké ekonomické ztráty. Jde tedy zejména o škodu způsobenou na vymezených domestikovaných zvířatech a jiném majetku. Dle zákona č. 115/2000 Sb. je možné nahradit též škody na lidském životě nebo na zdraví, k takové náhradě škody za dobu účinnosti zákona č. 115/2000 Sb. však zatím nedošlo.

Kontroverzní novelou provedenou zákonem č. 130/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, byla rozšířena definice ryb v zákoně č. 115/2000 Sb. o ryby v rybářských revírech. To však zamýšlený důsledek, kterým bylo nahrazovat škody způsobené kormoránem velkým a vydrou říční na rybách v tekoucích vodách, nepřineslo. Ryby ve volně tekoucích vodách jsou považovány za ničí a nejsou tedy majetkem. Není tedy splněna jedna z podmínek přiznání nároku na náhradu škody podle zákona č. 115/2000 Sb., neboť škoda musí být způsobena na majetku poškozeného. V současné době však probíhá odvolací řízení u Krajského soudu v Českých Budějovicích proti rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 34 C 58/2012 ze dne 17. 5. 2012, kde žalobce (subjekt oprávněný k výkonu rybářského práva) nárokuje náhradu škody způsobené vydrou říční na rybách v rybářských revírech na základě zákona č. 115/2000 Sb. Je tedy možné, že se v dohledné době dočkáme prvního pravomocného soudního rozhodnutí, které by mohlo objasnit nejasné ustanovení týkající se ryb v rybářských revírech.

Nahrazované škody dosahují v posledních letech desítek miliónů korun českých. Největší zátěží státního rozpočtu je poskytování náhrady škody způsobené kormoránem velkým, například v roce 2011 byla vyplacena částka téměř 41 milionů Kč, která představovala dvě třetiny celkové vyplacené náhrady. Dále jsou vypláceny vysoké částky za škody způsobené vydrou říční a bobrem evropským. Naopak nejnižší částky zatím byly vyplaceny za škody způsobené medvědem hnědým, losem evropským a rysem ostrovidem. Je však třeba poukázat na to, že o náhradu žádá jen malá skupina poškozených. Nahrazovány jsou veškeré způsobené škody prokázané za zákonných podmínek, minimální výše způsobené škody pro vznik nároku na náhradu není stanovena. Stálo by tedy za zvážení, zda by nebylo vhodné takovou minimální hranici zavést.

Alternativních řešení škod působených vybranými zvláště chráněnými živočichy dle zákona č. 115/2000 Sb. existuje několik. Možnou alternativou je například udělení výjimky ze zákazů uvedených v § 50 ZOPAK. Takové výjimky mohou být uděleny konkrétní osobě formou individuálního správního aktu či neurčité skupině osob formou opatření obecné povahy. Individuální výjimky jsou udělovány vcelku hojně. K udělení

výjimky formou opatření obecné povahy přikročil doposud pouze Krajský úřad Jihomoravského kraje, jedná se o výjimku týkající se kormorána velkého a bobra evropského. Je však třeba poznamenat, že náhrada škody podle zákona č. 115/2000 Sb. je i v případě udělení výjimky dle § 50 ZOPAK nadále proplácena, což by mělo být zváženo, neboť v daném případě jsou škody *de facto* řešeny dvojím způsobem - jednak odlovem, tedy zasažením do přirozeného vývoje kormorána velkého, a jednak proplácením škod dle zákona č. 115/2000 Sb.

Možnou alternativou řešení škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy je dále náhrada újmy za ztížení hospodaření dle § 58 ZOPAK. V daném případě je však třeba poukázat na restriktivní výklad ministerstva životního prostředí. Podle něj totiž v těchto případech újma vzniká v důsledku samotné skutečnosti výskytu jedince některého z druhů zvláště chráněných živočichů tím, že vlastník či nájemce pozemku, na kterém se jedinec nachází, nemůže svou hospodářskou činnost vykonávat v plném rozsahu. Pokud tedy byla škoda způsobena jiným než vybraným zvláště chráněným druhem živočicha, než je vyjmenován v zákoně č. 115/2000 Sb., nebo sice vybraným zvláště chráněným živočichem, avšak na jiném chráněném zájmu, než je vyjmenován v tomto zákoně, náhradu škody nelze poskytnout. V daném případě náhrada podle ministerstva životního prostředí nepřísluší ani z titulu ustanovení § 58 ZOPAK. V současné době je však připravována změna tohoto výkladu.

Alternativním řešením náhrady škody dle zákona č. 115/2000 Sb. je dle mého názoru též ustanovení § 54 odst. 3 zákona o myslivosti, a to i přesto, že toto ustanovení odkazuje v poznámce pod čarou na zákon č. 115/2000 Sb. Poznámka pod čarou však nemá normativní charakter, je spíše interpretační pomůckou. K podpoře takového výkladu lze poukázat také na ustanovení § 11 zákona č. 115/2000 Sb., které zní: „Byla-li poskytnuta náhrada škody podle tohoto zákona, nelze poskytnout náhradu škody podle právních předpisů o myslivosti a naopak.“ Je třeba také zohlednit, že na základě ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb. Nejvyšší soud také dospěl k názoru, že je možné za určitých podmínek hradit ušlý zisk ve formě očekávaného hospodářského výnosu nebo skutečnou škodu ve formě vyšších nákladů na zarybnění subjektům vykonávajícím rybářské právo na rybářských revírech. V současné době však subjekty oprávněné k výkonu rybářského práva škodu na základě zákona o myslivosti nežadají.

Nejvhodnějším řešením předcházení vzniku škod způsobených kormoránem

velkým na vodních tocích se jeví „zpřírodnění“ vodních toků, na rybnících pak změna doby vysazování ryb, snížení hustoty rybí obsádky, vysazování větších ryb nebo nasazování cenných ryb do nádrží v místech se zvýšenou lidskou aktivitou. V případě vydry říční se jako poměrně efektivní způsob předcházení vzniku škod jeví užití elektrického ohradníku, všeobecně jsou však doporučována opatření, která by zlepšila rybí obsádku mimo rybníky, například revitalizace tůní, prevence znečištění, úpravy ke zlepšení migrace a přirozeného rozmnožování ryb.

Za dvanáct let účinnosti zákona č. 115/2000 Sb. je možné zhodnotit, jaké změny je vhodné zvážit, aby právní úprava více odpovídala potřebám praktického života. Jde například o změny lhůt v případě dlouhotrvajících škod na rybách způsobených vydrou říční nebo implementace stanovení výpočtu výše škody způsobené na rybách do prováděcí vyhlášky č. 360/2000 Sb. Vzhledem k tomu, že ochrana krajiny a přírody je veřejným zájmem, bylo by vhodné stanovit určitou hranici výše škody, od které budou škody nahrazovány, aby skutečně byly propláceny škody značné, případně škody, které by mohly mít skutečně velký negativní ekonomický dopad na hospodařící subjekty.

V současné době je velmi aktuálním tématem vynětí kormorána velkého z režimu zvláště chráněných druhů živočichů, tedy z vyhlášky č. 395/1992 Sb. Dokazuje i to značná medializace tohoto problému.¹⁶⁵ Dá se předpokládat, že tato změna výrazně nezasáhne do ochrany kormorána velkého, neboť ten bude stále spadat pod režim § 5a a § 5b ZOPAK. Kormorána velkého tedy nebude možné ani po vyjmutí z režimu vyhlášky č. 395/1992 Sb. svévolně střílet, i nadále budou muset být k takovým jednáním udělovány výjimky (odchylný postup), k jejichž udělování však budou příslušné obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Zásadní změnou však bude nemožnost proplácení škody způsobené na rybách dle zákona č. 115/2000 Sb., neboť jednou z podmínek náhrady škody je též požadavek příslušnosti vybraného živočicha ke zvláště chráněnému druhu.

¹⁶⁵ Viz např.

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/180239-rybari-prijdou-o-penize-za-skody-zpusobene-kormorany/?mobileRedirect=off>
http://ekonomika.idnes.cz/bobri-a-kormorani-delaji-skody-za-miliony-fl-i-/ekonomika.aspx?c=A120608_195300_domaci_brm

Ve Spolkové republice Německo nejsou škody způsobené vybranými zvláště chráněnými druhy živočichů zásadně hrazeny. Jednotlivé spolkové země však mohou náhradu škody upravit vlastními právními předpisy. Tak je tomu například ve spolkové zemi Sasko, jejíž právní úprava takové kompenzace škod za určitých podmínek umožňuje. Nehradí se však celá výše způsobené škody, nýbrž pouze její část.

Závěrem je třeba podotknout, že náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy se setkává spíše s pozitivními ohlasy. Jistě jde o určité zlepšení ochrany vybraných druhů živočichů. Je však třeba si uvědomit, že argumenty, které poukazují na zabraňování usmrcování nebo zraňování vybraných zvláště chráněných živočichů, jsou nevhodné. Taková chování jsou totiž právním řádem sankcionována, a to nejen správními tresty, ale také trestním právem, tedy prostředky *ultima ratio*. Zákon č. 115/2000 Sb. tedy jistě nemá vést k odvrácení takových zakázaných jednání, ale spíše ke kompenzaci vzniklých škod, je tedy skutečně spíše ekonomickým nástrojem. Je důležité si uvědomit, že mnohé z působených škod jsou zapříčiněny primárně činností člověka. Necitlivými zásahy do přírody vznikly nepřirozené podmínky pro život mnohých živočišných druhů. A tak spíše než prostředky ofenzivní jako usmrcování či rušení chráněných konfliktních druhů, by měly být zvažovány prostředky, které by pomohly navrátit stav přírody do ztracené rovnováhy.

Seznam použitých zkratek

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
BGB	<i>Bürgerliches Gesetzbuch</i> , občanský zákoník Spolkové republiky Německo
BJagdG	<i>Bundesjagdgesetz</i> , zákon o myslivosti Spolkové republiky Německo
BNatSchG	<i>Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege</i> , zákon o ochraně přírody a krajiny Spolkové republiky Německo
GG	<i>Grundgesetz</i> , Ústava Spolkové republiky Německo
HärtefallausglVO	<i>Verordnung des Sächsischen Staatsministeriums für Umwelt und Landesentwicklung zum Vollzug des Härtefallausgleichs auf land-, forst- oder fischereiwirtschaftlich genutzten Flächen</i> ze dne 25. 12. 1995
IUCN	<i>International Union for Conservation of Nature</i> , Světový svaz ochrany přírody
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
MPOOP	místně příslušný orgán ochrany přírody dle § 8 zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
SächsNatSchG	<i>Sächsisches Naturschutzgesetz</i> , zákon o ochraně krajiny a přírody spolkové země Sasko
ZOPAK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Seznam použité literatury a judikatury

Seznam použité literatury

Česká literatura

Monografie

- BOGUSZAK, Jiří; ČAPEK Jiří; GERLOCH Aleš. *Teorie práva*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-85963-38-8x.
- ČECHURA, Vladimír; NOVÁK, Rudolf; VANĚK, Jiří. *Komentář k zákonu o myslivosti*. 1. vyd. Praha: Vega, 2002. ISBN 80-990754-9-5.
- ČECHURA, Vladimír; NOVÁK, Rudolf; VESELÝ, Zdeněk. *Myslivost a právo : Zákon o myslivosti s komentářem. Související daňové, ekonomické a další informace, obrazová dokumentace, adresář*. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. ISBN 80-86199-12-6.
- DAMOHORSKÝ, Milan. Vlastnické právo a ochrana životního prostředí. In *Pocta Martě Knappové k 80. narozeninám*. Praha: ASPI Publishing, 2005, s. 31-38. ISSN 8073571331.
- DAMOHORSKÝ, Milan; DROBNÍK, Jaroslav; SMOLEK, Martin; SOBOTKA, Michal; STEJSKAL, Vojtěch. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-338-7.
- DAMOHORSKÝ, Milan; PÁLENSKÁ, Drahomíra; PRŮCHOVÁ, Ivana; PEKÁREK, Milan. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy související: komentované znění*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-210-2376-7.
- DAMOHORSKÝ, Milan; SMOLEK, Martin. *Zemědělské právo: učební pomůcka*. Vyd. 1. Praha: IFEC, 2001. ISBN 80-86412-11-3.

- ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník : velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4. 2008*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-687-7.
- HEMELÍK, Tomáš. *Rybářství a právo : Zákon o rybářství s komentářem. Související daňové, ekonomické a další informace, obrazová dokumentace, adresář*. 1. vyd. Praha: Orac, 2000. ISBN 80-86199-14-2.
- HENDRYCH, Dušan; BĚLINA, Miroslav; FIALA, Josef; ŠÁMAL, Pavel; ŠTENGLOVÁ, Ivana; ŠTURMA Pavel. *Právníký slovník*. 3. podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HENDRYCH, Dušan et al. *Správní právo: obecná část*. 7. vyd. Praha: Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-049-2.
- CHARVÁT, Antonín; MIKULKA, Jan. *Uplatňování náhrad škod způsobených zvěří : Metodická příručka*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012. ISBN 978-80-7434-018-5.
- KINDL, Milan; DAVID, Ondřej. *Úvod do práva životního prostředí: soukromoprávní aspekty ochrany životního prostředí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-11-3.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: Beck/SEVT, 1995. ISBN 80-7179-028-1.
- KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2005. ISBN 80-7357-127-7.
- LANGROVÁ, Veronika. *Přehled judikatury z oblasti životního prostředí*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2007. ISBN 978-80-7357-252-5.
- MAZANCOVÁ, Eva. Aktuální změny v právní úpravě volně žijících živočichů. In STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN, Martin. *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.

- MIKO, Ladislav; BOROVIČKOVÁ, Hana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. 2. vyd. Praha: Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-585-8.
- NOVOTNÝ, Oto; DOLENSKÝ, Adolf; GŘIVNA, Tomáš; HERCZEG, Jiří; HOŘÁK, Jaromír; RIZMAN, Stanislav; ŠÁMAL, Pavel; VANDUCHOVÁ, Marie; VOKOUN, Rudolf. *Trestní právo hmotné*. 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-509-0.
- PACOVSKÁ, Marie; KADLEČÍKOVÁ, Zuzana; KORTAN, David; KAMENÍKOVÁ, Marie; ŠIMEK, Matouš. *Rybožraví predátoři*. Třeboň: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s Českým nadačním fondem pro vydru, 2010. ISBN 978-80-87051-98-6.
- PETR, Bohuslav. *Nabývání vlastnictví originárním způsobem*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-332-5.
- PEKÁREK, Milan. Vlastnictví a životní prostředí. In DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí: tématické okruhy: Vlastnické právo a ochrana životního prostředí, trestní právo a ochrana životního prostředí : sborník z konference - Rýchory, KRNAP, 22. až 25. září 2000*. Praha: Ediční středisko PF UK, 2000. ISBN 80-85889-37-4.
- POKORNÁ, Lucie. Právní úprava vypouštění zvláště chráněných živočichů odchovaných v lidské péči do přírody podle novelizovaného ustanovení § 54 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. In STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN, Martin. *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.
- POUPĚ, Jaroslav. *Právo rybářské v praxi : kapesní příručka*. 1. vyd. Praha: Orac, 2004. ISBN 80-86199-80-0.
- PRCHALOVÁ, Jana. Obecná ochrana zvířat z hlediska různých zákonů. In STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN, Martin. *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?:*

aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.

- PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000: úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy.* 2. aktualiz. a rozšíř. vyd. k 1. 3. 2010. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-806-2.
- PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-559-5.
- RANDA, Antonín. *Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém.* 5., opr. vyd. Praha: nákl. knihkupectví Fr. Řivnáče, 1900.
- ŘEHÁK, Libor; STANĚK, Jiří, KRÍŽ, Pavel. *Zákon o myslivosti s komentářem.* Vyd. 1. Praha: Venator, 2002. ISBN 80-902-849-3-0.
- SMOLEK, Martin; TICHÁ, Tereza. *Prameny práva životního prostředí: výběr aktuálních znění zákonů s úvodními komentáři. Díl 2, Zvláštní část I.* 1. vyd. Praha: IFEC, 2002. ISBN 80-86412-21-0.
- SMOLEK, Martin; TICHÁ, Tereza. *Prameny práva životního prostředí: výběr aktuálních znění zákonů s úvodními komentáři. Díl 3, Zvláštní část II.* 1. vyd. Praha: IFEC, 2003. ISBN 80-86412-22-9.
- STEJSKAL, Vojtěch. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost.* Praha: Linde, 2006. ISBN 80-7201-609-1.
- STEJSKAL, Vojtěch. *Recentní úprava nakládání se zvířaty v rámci lidské péče.* In STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN, Martin. *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.
- STEJSKAL, Vojtěch; VERMOUZEK, Zdeněk. *Ptáci & zákon, aneb, Právní příručka nejen pro ornitologa.* 1. vyd. Praha: Česká společnost ornitologická, 2004. ISBN 80-902216-9-6.

- ŠVESTKA, Jiří; SPÁČIL, Jiří; ŠKÁROVÁ, Marta; HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník: komentář. Díl I: Část první – Část šestá, § 1 – 459*. 2. vyd. Praha: Beck, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-7400-108-6.
- ŠŤASTNÝ, Karel; BEJČEK, Vladimír; HUDEC, Karel. *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Ptačí oblasti České republiky*. 2. vyd. Praha: Aventinum, 2010. ISBN 978-80-86858-88-3.
- URFUS, Valentin; SKŘEJPEK, Michal; KINCL, Jaromír. *Římské právo*. 2. dopl. a přeprac. vyd., 1. v nakl. Beck. Praha: Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1.
- WEINBERGER, Ota. *Norma a instituce: úvod do teorie práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1123-8.

Časopisecké články

- BERAN, Václav; HLAVÁČ, Václav; POLEDNÍK, Lukáš; POLEDNÍKOVÁ, Kateřina; VĚTROVCOVÁ, Jitka. Databáze údajů o uhynulých jedincích vydry říční v ČR. *Ochrana přírody*. 2011, č. 4, s. 15-19.
- DAMOHORSKÝ, Milan. Náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy a její právní úprava. *Veronica*. 2005, č. 2, s. 1-4.
- DAMOHORSKÝ, Milan. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířaty a její právní úprava v České republice. *Ekologie a právo*. 2005, č. 4, s. 2-4.
- ELIÁŠ, Karel. K článku JUDr. Stanislava Křečka „Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku“. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 9, s. 22-25.
- ELIÁŠ, Karel. Objekt vlastnického práva a návrh občanského zákoníku (Také o abstrakci v juristickém myšlení). *Právní rozhledy*. 2011, č. 11, s. 410-412.
- HAVELKOVÁ, Svatava. „Veřejný zájem“ : aplikace pojmu v ochraně přírody. *Ochrana přírody*. 2008, č. 3, s. 11-12.

- HORODYSKÁ, Eliška; NEUWIRTHOVÁ, Helena; TOMÁŠKOVÁ, Lenka. K aktualizaci seznamu zvláště chráněných druhů. *Ochrana přírody*. 2011, č. 1, str. 14-17.
- KINDL, Milan; ŠÍMA, Alexander. Několik poznámek o rybách, zvířatech a náhradě škody na nich (opožděná pocta dr. Milošovi Tomsovi). *Právník*. 2007, č. 1, s. 98-106.
- KNOTEK, Jaroslav. "Zlaté rybičky" aneb jde platit náhradu škody za res nullius?. *Časopis pro právní vědu a praxi*, Brno, Masarykova univerzita. Právnická fakulta. 2006, č. 3, s. 293-296.
- KOCOUREK, Tomáš. Omezení vlastnického práva z důvodu ochrany životního prostředí. *Právní rozhledy*. 2010, č. 6, s. 195-204.
- KOMÁREK, Stanislav. Němé tváře : Ochrana podle stupně podobnosti s člověkem. *Vesmír*. 2003, roč. 82, č. 2, s. 89-93.
- KOSTKAN, Vlastimil; VÁCLAVÍKOVÁ, Markéta. Vnímání škod působených vydrou říční a účinnost zákona č. 115/2000 Sb. *Ochrana přírody*. 2009, č. 6, s. 13-17.
- KOUBOVÁ, Martina; NEUWIRTHOVÁ, Helena. Návrh metodického pokynu ke sjednocení procesu při stanovení odchylného postupu pro volavku popelavou. *Ochrana přírody*. 2011, č. 5, s. 10-12.
- KOZUBKOVÁ, Jitka. Ohlédnutí za rokem biodiverzity. *Ochrana přírody*. 2011, č. 1, s. 24-25.
- Kormorán velký lovnou zvěří? *Svět myslivosti*. 2012, č. 8, s. 12-13.
- KRESTOVÁ, Michaela. Kroužkování ptáků a současná legislativa. *Ochrana přírody*. 2009, č. 3, str. 17-18.
- KŘEČEK, Stanislav. Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 9, s. 19-21.

- KUSÁK, Martin. Omezení vlastnického práva z důvodů ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů. *České právo životního prostředí*. 2005, č. 1, s. 9-80.
- LANDOVÁ, Barbora. K opatřením obecné povahy. *Ochrana přírody*. 2011, č. 5, s. 17-19.
- LANDOVÁ, Barbora; HAVELKOVÁ, Svatava. K novele zákona o ochraně přírody a krajiny. *Ochrana přírody*. 2009, č. 6, s. 18-19.
- MOOG, Martin. Wild-Schadenersatz oder Wildschaden-Ersatz? : Besteht Anspruch auf Ersatz für verbissene Triebe? *Agrar- und Umweltrecht*. 2011, č. 8, s. 300-301.
- PEJŠEK, Vít. Součásti a příslušenství nemovitosti. *Právní rádce*. 2007, č. 8, s. 16-18.
- PEKÁREK, Milan. Právní režim porostů. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1998, ročník 6, č. 2, s. 201-218.
- PEŠOUT, Pavel; HŮLKOVÁ, Jana. Současný stav vyplácení újmy za ztížení hospodaření. *Ochrana přírody*. 2011, č. 5, s. 13-16.
- PEŠOUT, Pavel; ŠOLTYSOVÁ, Lenka; LICEK, Tomáš. Dům přírody : nový program AOPK ČR. *Ochrana přírody*. 2009, č. 2, s. 26-28.
- RYDVAL, Tomáš. Co je (živé) zvíře?. *Právník*. 2009, č. 3, s. 331-338.
- Stanovisko k otázce vlastnictví volně žijících zvířat (ÚSP ČAV). *Právník*. 1994, č. 1, s. 81-83.
- STUNA, Stanislav; ŠVESTKA, Jiří. K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku. *Právní rozhledy.*, 2011, č. 10, s. 366-373.
- SVOBODA, Vlastimil. Vlastnické právo k volně pobíhající zvěři. *Socialistická zákonnost*. 1954, s. 106-110.

- TICHÁ, Tereza. Deliktní odpovědnost v ochraně přírody a krajiny. *Právo a podnikání*. 2004, č. 12, s. 7 – 12.
- TOMÁŠKOVÁ, Lenka. Zákon č. 115/2000 Sb. - nástroj k odstraňování konfliktů mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty. *Ochrana přírody*. 2009, č. 6, s. 11-12.
- TOMSA, Miloš. Právní problematika náhrady škody rybářským organizacím vypouštěním závadných odpadů. *Hospodářské právo*. 1984, č. 10, str. 766-772.
- UHLÍKOVÁ, Jitka; MINÁRIKOVÁ, Tereza; ČERVENÝ, Jaroslav. Rys ostrovid v České republice. *Ochrana přírody*. 2008, č. 2, str. 21-23.

Elektronické dokumenty

- ČIHÁK, Kamil. *MŽP chce vyřadit kormorána ze seznamu zvláště chráněných druhů*. [online]. [cit. 2012-07-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.birdlife.cz/index.php?ID=2348>
- Důvodová zpráva k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 445. [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=445&ct1=0>
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 476/2001 Sb., změna zákona o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 868.
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Poslanecká sněmovna (6. volební období od 2010). Tisk č. 362. Obecná část. [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>

- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). Tisk č. 788. [online]. [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=788&ct1=0>

- Důvodová zpráva k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů v souvislosti s omezením ochrany kormorána velkého. [cit. 2012-06-30]. Dostupné z WWW:

<http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>

- DVOŘÁKOVÁ, Kateřina. *Náhrada škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy*. Praha, 2011. Studentská vědecká odborná činnost. Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra práva životního prostředí. Konzultant: JUDr. Karolina Žáková, Ph.D. Oponent: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D. [cit. 2011-11-21] Dostupné z WWW:

<http://svoc.prf.cuni.cz/sources/4/5/49.pdf>

- HORÁČEK, Miroslav. *Problém jménem kormorán* [online]. [cit. 2012-04-22]. Dostupné z WWW:

<http://www.chytej.cz/clanky/1004/problem-jmenem-kormoran/>

- Legislativní pravidla vlády schválená usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, [online]. [cit. 2012-02-22]. Dostupné z WWW:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/legislativn_pravidla_vl_dy.pdf

- MAČÁT, Zdeněk. *Alces alces - los evropský*. [online]. [cit. 2012-07-31]. Dostupné z WWW:

<http://www.naturabohemica.cz/alces-alces/>

- Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených kormoránem velkým zpracovaná AOPK ČR. [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW:

<http://old.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=4872>

- Metodika stanovení výše náhrad škod způsobených vydrou říční zpracovaná AOPK ČR. [online]. [cit. 2012-04-30]. Dostupné z WWW:

<http://old.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=page&id=4872>

- MÜLLEROVÁ, Hana. Ochrana zvířat a rekodifikace českého občanského práva. In *Sborník příspěvků 17. Odborné konference s mezinárodní účastí „Ochrana zvířat a welfare“* [online]. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita ČR, 2010 [cit. 2012-03-31]. Dostupný z WWW:

<http://vfu-www.vfu.cz/oz/welfare/Proceedings2010.pdf>

- MÜLLEROVÁ, Hana. Zvíře jako objekt právních vztahů. In *Dny práva 2010* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 1. vydání, 2010 [cit. 2012-03-31]. Dostupný z WWW:

[http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_\(4342\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_(4342).pdf)

- Návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů v souvislosti s omezením ochrany kormorána velkého. [cit. 2012-06-30]. Dostupný z WWW:

<http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>

- Opatření č. 2/12 Ministerstva životního prostředí České republiky o vydání úplného znění zřizovací listiny organizační složky státu Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, ze dne 19. 1. 2012 [online]. [cit. 2012-06-19]. Dostupné z WWW:

http://www.ochranaprirody.cz/wps/wcm/connect/5f6c36004af05f179615de013badf393/opatreni+MZP+2-12_uplna+nova+zrizovacka.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=5f6c36004af05f179615de013badf393

- Opatření obecné povahy týkající se výjimky ze zákazů u bobra evropského vydané Krajským úřadem Jihomoravského kraje pod č. j. JMK 111674/2011 ze dne 16. 12. 2011 [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=168480&TypeID=1>

- Opatření obecné povahy týkající se výjimky ze zákazů u kormorána velkého vydané Krajským úřadem Jihomoravského kraje pod č. j. JMK 77333/2011 ze dne 20. 7. 2011 [online]. [cit. 2012-04-19]. Dostupné z WWW:

<http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=168480&TypeID=1>

- POKORNÁ, Lucie. Náhrada škod způsobených vybranými druhy zvláště chráněných živočichů, aktuální otázky. In *Dny práva 2010* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 1. vydání, 2010 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z WWW:

[http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Pokorna_Lucie_\(1819\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Pokorna_Lucie_(1819).pdf)

- PRCHALOVÁ, Jana. Důsledky návrhu občanského zákoníku pohledem právníka. Tisková konference „Zvíře není věc“. Praha, 27. Červenec 2011 [online]. [cit. 2012-02-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.ochranazvirat.cz/275/862/cz/file/>

- Situační a výhledová zpráva ryby. Ministerstvo životního prostředí, listopad 2011. ISBN 978-80-7084-978-1 [online]. [cit. 2012-06-21]. Dostupné z WWW:

<http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy-ryby/ryby-11-2011.html>

- Sdělení č. 4/2006 sekretariátu rozkladové komise o výkladech právních předpisů, přijatých výkladovou komisí ministerstva životního prostředí. Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky. Částka 5, 2006. [online]. [cit. 2012-07-19]. Dostupné z WWW:

[http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/6087CB6C79DD0A10C125710D0037C24C/\\$file/vestnik05_final.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/6087CB6C79DD0A10C125710D0037C24C/$file/vestnik05_final.pdf)

- Sdělení č. 20 odboru legislativního Ministerstva životního prostředí k pojmu “místně příslušný orgán ochrany přírody” v § 8 odst. 1 a § 10 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky. Částka 9, 2000. [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

[http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/DCBBA0C5734F5943C1256FC80039C82A/\\$file/01.html](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/DCBBA0C5734F5943C1256FC80039C82A/$file/01.html)

- Sdělení č. 22 odboru legislativního Ministerstva životního prostředí k problematice poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy za škody způsobené na rybách v rybářských revírech, Věstník Ministerstva životního prostředí České republiky, částka 9, září 2006. [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

[http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/69CC2774E944CC91C125710D0037D437/\\$file/vestnik09_web.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/69CC2774E944CC91C125710D0037D437/$file/vestnik09_web.pdf)

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro biologickou rozmanitost na období do roku 2020 [online]. [cit. 2012-5-31]. Dostupné z WWW:

http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/1_EN_ACT_part1_v7%5B1%5D.pdf

- Stenoprotokol z 1. čtení k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna

(volební období 1998 až 2002). 19. schůze. 3. 12. 1999 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/019schuz/s019177.htm>

- Stenoprotokol z 2. čtení k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 22. schůze. 1. 3. 2000 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/s022246.htm#r10>

- Stenoprotokol z 3. čtení k návrhu zákona o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 22. schůze. 9. 3. 2000 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/022schuz/s022446.htm>

- Stenoprotokol z 1. čtení k senátnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 115/2000 Sb. Poslanecká sněmovna (volební období 1998 až 2002). 36. schůze. 16. 5. 2001 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/036schuz/s036073.htm#r6>

- Stenoprotokol z 2. čtení k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb. a zákon č. 634/2004 Sb. Poslanecká sněmovna (volební období 2002 až 2006). 51. schůze. 2. 12. 2005 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051238.htm#r6>

- Stenoprotokol z 3. čtení k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 154/2000 Sb. a zákon č. 634/2004 Sb. Poslanecká sněmovna (volební období 2002 až 2006). 51. schůze. 14. 12. 2005 [online]. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z WWW:

<http://www.psp.cz/cgi-bin/ascii/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051455.htm#r6>

Zahraniční literatura

Monografie

- BAMBERGER, Heinz Georg; ROTH, Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*. 3. Aufl. München: C.H. Beck, 2012, 3 sv. ISBN 978-3-406-60931-21.
- KOCH, Hans-Joachim. *Umweltrecht*. 3., zcela přepracované vydání. München: Vahlen, 2010. ISBN 978-3-8006-4068-3.
- LANDMANN, Robert von; ROHMER, Gustav; BECKMANN, Martin; HANSMANN, Klaus. *Umweltrecht : Kommentar*. 63. rozšířené vydání. München: C.H.BECK, 2011. ISBN 978-3-406-63344-7.
- PALANDT, Otto; BASSENGE, Peter; BRUDERMÜLLER, Gerd; DIEDERICHSEN Uwe; EDENHOFER, Wolfgang; ELLENBERGER, Jürgen; GRÜNEBERG, Christian; SPRAU, Hartwig; THORN, Karsten; WEIDENKAFF, Walter. *Bürgerliches Gesetzbuch / mit Nebengesetzen, insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschließlich Rom I- und Rom II-Verordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), BGB- Informationspflichten-Verordnung, Unterlassungsklagengesetz, Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz, Gewaltschutzgesetz*. 70., nově zprac. vyd. München: Beck, 2011. ISBN 9783406610004.
- STAUDINGER, J. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen: Einführungsgesetz zum Bürgerlichen*

Gesetzbuch, Art 38 nF (Unerlaubte Handlungen). 12. neubearb. Aufl. Bonn: Sellier, 1992, 466 s. ISBN 3-8059-0800-8.

Časopisecké články

- KRINGS, Petra. Neues Naturschutzrecht in Schleswig-Holstein, Niedersachsen und Mecklenburg-Vorpommern. *Zeitschrift für Öffentliches Recht in Norddeutschland*. 2010, č. 5, s. 180-191.
- FALTER, Hildegard; RIETZLER, Andrea. Übernahmeansprüche im Naturschutz- und Fachplanungsrecht als Ausprägung ausgleichspflichtiger Inhalts- und Schrankenbestimmungen. *Die Öffentliche Verwaltung*. 2012, č. 8, s. 308-315.

Elektronické dokumenty

- Das neue Bundesnaturschutzgesetz : Einheitlich und bürgernah. Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit. Květen 2010 [online]. [cit. 2012-7-31]. Dostupné z WWW:

http://www.bmu.de/files/pdfs/allgemein/application/pdf/broschuere_bnatschg_bf.pdf

- MEIXNER, Kurt. *Das Jagdrecht*. In *Praxis der Kommunalverwaltung*, 2011. Beck-Online [online]. [cit. 2012-7-31]. Dostupné z WWW:

http://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm_pdk/PdK-He-D7He/BJagdG/cont/PdK-He-D7He.BJagdG.gl14%2Ehtm

- METZGER, Ernst. *Ausgleichsanspruch für bestimmte Schäden, abschließende Regelung*. In Erbs/Kohlhaas, *Strafrechtliche Nebengesetze*, Beck'sche Kurzkommentare; Beck-Online [online]. [cit. 2012-7-31]. Dostupné z WWW:

http://beck-online.beck.de/Default.aspx?vpath=bibdata/komm/ErbsKoStrafRNebG_188/BJagdG/cont/ErbsKoStrafRNebG.BJagdG.p29.gII.htm

- STÖCKEL, Heinz; MÜLLER, Markus. *Ausgleich von Nutzungsbeschränkungen in der Land- und Fortwirtschaft*. In Erbs/Kohlhaas, Strafrechtliche Nebengesetze, Beck'sche Kurzkommentare; Beck-Online [online]. [cit. 2012-7-31]. Dostupné z WWW:

http://beck-online.beck.de/Default.aspx?vpath=bibdata%5ckomm%5cerbskostrafnebg_188%5cbnatschg%5ccont%5cerbskostrafnebg.bnatschg.p5.htm

Uvedené internetové odkazy

www.biomonitoring.cz

www.birdlife.cz

www.bundestag.de

www.ceskatelevize.cz

www.ekonomika.idnes.cz

www.gesetze-im-internet.de

www.landwirtschaft.sachsen.de

www.naturforo.cz

www.umwelt.sachsen.de

www.vydry.org

Seznam judikatury

Česká soudní rozhodnutí

- rozsudek Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. 4 Cz 68/75 ze dne 10. 10. 1975 (publikovaný pod č. 56/1977 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek)
- rozsudek Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. 2 Tz 6/77 ze dne 11. 7. 1977 (publikované pod č. 9/1978 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, trestněprávní část)
- rozsudek Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. 1 Tz 27/79 ze dne 6. 5. 1979 (publikovaný pod č. 28/1980 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, trestněprávní část)
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cz 3/1990 ze dne 31. 1. 1990 (publikovaný pod č. 4/1992 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek)
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2246/98 ze dne 3. 11. 1999
- nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 485/98 ze dne 30. 11. 1999
- nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 22/99 ze dne 2. 2. 2000
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 24 Cdo 1525/2000 ze dne 26. 9. 2000
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1753/2002 ze dne 29. 10. 2002
- nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 671/02 ze dne 16. 1. 2003
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1094/2001 ze dne 28. 1. 2003
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 972/2003 ze dne 14. 4. 2004

- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 540/2003 ze dne 29. 4. 2004 (publikovaný pod č. 6 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2006)
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1307/2003 ze dne 29. 4. 2004
- rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 7 A 139/2001 ze dne 29. 7. 2004 (publikovaný pod č. 379 ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu, ročník 2004)
- rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 17Co 155/2005 ze dne 18. 7. 2005
- usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 21 Co 382/2006 ze dne 7. 8. 2006
- rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 Aps 5/2007 ze dne 15. 11. 2007
- rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 3 Aps 1/2007 ze dne 23. 1. 2008
- rozsudek Nejvyššího správního sp. zn. 2 As 74/2007 ze dne 7. 5. 2008
- nález Ústavního soudu Pl. ÚS 34/03 ze dne 16. 7. 2008
- rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ads 107/2007 ze dne 29. 9. 2008
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 234/2007 ze dne 19. 2. 2009
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3563/2008 ze dne 11. 3. 2009
- rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 8 As 5/2008 ze dne 25. 5. 2009 (publikovaný pod č. 1876 ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu, ročník 2009)

- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3206/2007 ze dne 26. 8. 2009
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 3961/2009 ze dne 21. 10. 2009
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4526/2007 ze dne 26. 1. 2010
- rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 41/2011 ze dne 22. 6. 2011
- rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 86/2011 ze dne 27. 7. 2011 (publikovaný pod č. 2417 ve Sbírce rozhodnutí nejvyššího správního soudu, ročník 2011)
- rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 2654/2010 ze dne 17. 1. 2012
- rozsudek Okresního soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 34 C 58/2012 ze dne 17. 5. 2012

Zahraniční soudní rozhodnutí

- rozsudek *Oberverwaltungsgericht Bautzen* sp. zn. 1 B 700/06 ze dne 28. 5. 2009
- rozsudek *Oberlandesgericht Karlsruhe* sp. zn. 12 U 11/10 ze dne 6. 4. 2010
- rozsudek *Verwaltungsgericht Cottbus* sp. zn. 7 K 113/09 ze dne 16. 9. 2011

Přílohy

Příloha I

-

citovaná stanoviska Ministerstva životního prostředí ČR

návrh odpovědi

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY**
Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice

Okresní úřad Znojmo
referát životního prostředí
Znojmo
669 00

Č. j. : 410/2965/00

Vyřizuje: JUDr. Švecová

V Praze dne

2000

Věc: Stanovisko k ust. § 8 odst. 1, § 10 odst. 1 a 3 zákona č. 115/2000Sb.

K Vaší žádosti o výklad ustanovení zákona č. 115/2000Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy odpovídáme na jednotlivé otázky:

- **Kdy má být ohlášena škoda, jedná-li se o škodnou událost trvajicí? (§ 8 odst. 1)**

Zákon požaduje ohlášení škody do 48 hodin od jejího zjištění. To znamená, že jakmile poškozený zjistí, že došlo ke škodě, musí toto ohlásit v požadované lhůtě. Jedná-li se o škodu, která není dokonána jediným skutkem vybraného zvláště chráněného živočicha, a škodlivý zásah pokračuje v souvislém časovém úseku na témže místě, (časová kontinuita a totožnost místa) lze považovat takovou událost za jedinou trvajicí škodnou událost a z hlediska naplnění zákonné povinnosti uvedené v § 8 odst. 1 postačí jediné ohlášení škody poškozeným místně příslušnému orgánu ochrany přírody, a to do 48 hodin od okamžiku, kdy poprvé škodu zjistil. Pro splnění lhůty pro ohlášení je právně významný subjektivní prvek – to je okamžik, kdy poškozený škodu zjistí. Je zcela možné, že objektivně byla škoda způsobována již ve dnech předcházejících zjištění škody poškozeným, stejně tak jako může po zjištění škody škodná událost pokračovat.

Lhůta uvedená v ustanovení § 8 odst. 1 má vazbu na ustanovení § 10 odst. 1, kdy místně příslušný orgán ochrany přírody po ohlášení škody neprodleně provede místní šetření. Ohlášení vzniku škody v zákonné lhůtě nemá vliv na rozsah poskytnuté náhrady škody v tom smyslu, že byla-li trvajicí škodná událost ohlášena v počátku doby působení, poskytla by se škoda způsobená jen do okamžiku ohlášení, resp. šetření na místě dle ust. § 10 odst. 1 zákona.

Obě citovaná ustanovení mají za účel co nejobektivněji zjistit skutečný stav. Místně příslušný orgán ochrany přírody je odborným orgánem, který dokáže podle druhu chráněného živočicha i dle jiných okolností zhodnotit i možné trvání škodlivého zásahu.

Domníváme se, že působení místně příslušného orgánu ochrany přírody dle ust. § 10 odst. 1 může být dlouhodobější, např. ve Vámi uváděném případě může provádět místní šetření nikoli jedenkrát (po ohlášení vzniku škody poškozeným) ale opakovaně v období, kdy ke škodě dochází. Přesto se bude ve smyslu zákona č. 115/2000 Sb. jednat o jedinou vzniklou škodu (samozřejmě, jak výše uvedeno, za totožnosti škůdce, místa a při časové souvislosti). Jistě je vhodná i následná komunikace poškozeného s místně příslušným orgánem ochrany přírody po zákonném ohlášení škody, např. upozornění, že ke škodě dochází denně, že škodná událost trvá. Avšak toto nelze z právního hlediska považovat za nové ohlášení nové škody ve smyslu ust. § 8 odst. 1 zákona.

- **Který orgán je místně příslušný orgán ochrany přírody? (§ 8 odst. 1 a § 10 odst. 1)**

Místně příslušným orgánem ochrany přírody dle ust. § 8 odst. 1 a § 10 odst. 1 zákona je okresní úřad a na území národních parků, chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem správ národních parků a chráněných krajinných oblastí, v jejichž územní působnosti ke škodě došlo.

Legislativní odbor publikoval k otázce příslušnosti orgánu ochrany přírody své stanovisko ve Věstníku MŽP – částka 9 ročník 2000 (Sdělení č. 20), kde je též podrobné odůvodnění.

- **Může být neohlášení vzniklé škody v zákonem požadované lhůtě v ust. § 8 odst. 1 důvodem zamítnutí žádosti o poskytnutí náhrady škody?**

Nesplněním povinnosti uvedené v ust. § 8 odst. 1 nezaniká poškozenému nárok na náhradu škody. Tento důsledek spojuje zákon pouze s nedodržením lhůt uvedených v odstavci 3 téhož ustanovení – viz § 8 odst. 5.

Jak výše řečeno, ust. § 8 odst. 1 má vazbu na ust. § 10 odst. 1 a je též v zájmu poškozeného, aby místně příslušný orgán ochrany přírody co nejdříve provedl zákonem požadované úkony, tak aby škoda mohla být co nejobektivněji zjištěna.

- **Může příslušný orgán výši požadované náhrady snížit?**

Dle ust. § 10 odst. 3 příslušný orgán zaplatí poškozenému náhradu škody za těchto podmínek:

- zjistí, že škodu způsobil vybraný zvláště chráněný živočich,
- jsou-li splněny podmínky stanovené zákonem,
- nejsou-li pochybnosti o vzniku škody a o výši jím (poškozeným) požadované náhrady škody.

Zákon dále praví, že není-li škoda nebo její výše prokázána, příslušný orgán náhradu škody nezaplatí. Zde však již mluví obecně o výši náhrady škody, nikoli jen o výši náhrady určené poškozeným. Nicméně neexistence pochybností o výši náhrady škody požadované poškozeným je zákonnou podmínkou poskytnutí náhrady. To znamená, že má-li příslušný

orgán za prokázanou jinou výši náhrady škody, než je požadovaná výše náhrady poškozeným, nelze náhradu škody poskytnout. Poškozený je tak s celým nárokem odkázán na soud (§ 10 odst. 4).

Toto však neznamená, že v případě, kdy by poškozený souhlasil s jinou výší než původně požadoval, by nebylo možné příslušným orgánem náhradu škody poskytnout. Došlo-li by ke shodě, bylo by nesmyslné, aby o věci znovu jednal a rozhodoval soud, jen pro skutečnost, že v žádosti je jiná výše, než má příslušný orgán za prokázanou a s níž poškozený souhlasí. V takovém případě nutně pro dodržení podmínky zákona (neexistence pochybností o výši požadované náhrady škody poškozeným) je třeba, aby poškozený právně relevantně upřesnil výši požadované náhrady, tak aby korespondovala s výší, kterou má příslušný orgán za prokázanou a s níž poškozený souhlasí.

Domníváme se, že toto lze kdykoliv v průběhu projednávání náhrady škody, a to i vzhledem ke lhůtě dané v § 9 odst. 2, která ohledně výše náhrady škody nemůže být prekluzivní, neboť prekluzivní účinky se vztahují pouze k předepsaným údajům, požadovaným dokladům a podkladům. Určení výše náhrady škody poškozeným není obsahovou náležitostí žádosti, zákon však určení tohoto požadavku poškozeným předpokládá – viz § 9 odst. 2, § 10 odst. 3.

K této otázce závěrem shrnujeme: Příslušný orgán nemůže poskytnout takovou výši náhrady škody, kterou sám uzná za vhodné, resp. ke které dospěl po zhodnocení veškerých důkazů a má ji za prokázanou, přičemž by se tato výše odlišovala od výše požadované poškozeným. Dle formulace Vašeho dotazu ji tedy nemůže snížit. Souhlasí-li však poškozený s touto jinou výší náhrady škody, je nutné, aby o takovou výši náhrady požádal právně relevantním způsobem, tj. aby ze spisu, který příslušný orgán o případu vede, bylo zřejmé, že při poskytnutí náhrady škody nebyly pochybnosti o výši požadované náhrady škody.

- **K požadavku náhrady škody i za období, kdy zákon č. 115/2000Sb. nebyl v účinnosti sdělujeme:**

Příslušný orgán za toto období nemůže náhradu poskytnout. Zákon ve svém ust. § 12 stanoví, že náhradu škody je možné poskytnout za škodu vzniklou po dni nabytí jeho účinnosti. Proto poskytnutí náhrady škody správním orgánem by bylo plněním bez právního titulu a jednalo by se o bezdůvodné obohacení na straně poškozeného.

Jedná-li se o škodnou událost trvající, časově spadající jak před den počátku účinnosti zákona, tak již v čase účinnosti zákona, tj. škodu dílčí z celkové škody způsobené škodnou událostí trvající, domníváme se, že je možné poskytnout náhradu škody. Náhrada škody se však poskytne jen za škodu způsobenou za účinnosti zákona. Tato skutečnost však musí být prokazatelná, tj. musí být zřejmé, že škoda určitého rozsahu byla způsobena v jistém konkrétním čase – čase účinnosti zákona.

Zněla-li žádost poškozeného na výši náhrady škody za celou škodu tj. způsobenou i za období před účinností zákona, je pro poskytnutí náhrady škody nutný výše zmíněný konsens poškozeného a příslušného orgánu ohledně výše náhrady škody, a tedy úprava požadované výše náhrady škody poškozeným jen za období po nabytí účinnosti zákona. Příslušný orgán tedy poškozeného poučí a vyzve jej k opravě požadavku na výši náhrady škody.

- Nakolik je příslušný orgán vázán znaleckým posudkem?

Znalecký posudek či odborný posudek je obligatorním důkazním prostředkem k prokázání škody, jedná-li se o škodu na rybách (§ 7 odst. 4). V jiných případech si může příslušný orgán vyžádat v případě pochybností poškozeného o předložení odborného či znaleckého posudku (§ 9 odst. 3). Neznamená to však, že příslušný orgán nemůže mít i přes existenci znaleckého posudku pochybnosti o rozsahu škody a o výši náhrady. V takovém případě náhradu neposkytne. Je možné zmínit i možnost zadat v pochybnostech vlastní znalecký posudek, ale zde je nutné si uvědomit finanční otázku, tj. z jakých prostředků budou hrazeny náklady na znalecký posudek objednaný příslušným orgánem. Na poškozeném této částku nelze požadovat a ze státního rozpočtu bude příslušnému orgánu refundována pouze suma vyplacená jako náhrada škody.

Mgr. Petr Petržilek
ředitel odboru legislativního

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ
REPUBLIKY**

Vršovická 65, 100 10 Praha 10 - Vršovice

77. V. 100
000/3705/01
HM

Okresní úřad České Budějovice
referát životního prostředí
Mánesova 3
371 03 ČESKÉ BUDĚJOVICE

Č.J.: 410/1267/01

VYŘIZUJE: Mgr. Mazancová

V PRAZE DNE: 3.5.2001

VĚC: Stanovisko k možnosti poskytnutí náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy v případě, že žádost o poskytnutí náhrady neobsahuje zákonem předepsané náležitosti

K Vaší žádosti o stanovisko zn. 3437/01-246-Do ze dne 12.4.2001 sdělujeme:

Nesplněním ohlašovací povinnosti podle § 8 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy (dále jen „zákon“), nezaniká nárok na náhradu škody podle tohoto zákona. Nepřipojil-li příslušný orgán k žádosti o poskytnutí náhrady protokol a další důkazní materiál (příloha bod 3. k zákonu), neboť místně příslušný orgán ochrany přírody neprovedl v důsledku neohlášení škody poškozeným místní šetření (§ 8 odst. 1, § 10 odst. 1 zákona), poskytne se poškozenému náhrada škody pouze v případě, že příslušný orgán i bez chybějících podkladů bezpečně zjistí všechny skutečnosti rozhodné pro zaplacení náhrady škody (§ 10 odst. 3 zákona).

Odůvodnění:

Povinností poškozeného je podle § 8 odst. 1 zákona ohlásit vzniklou škodu do 48 hodin od jejího zjištění místně příslušnému orgánu ochrany přírody, a to podle místa, kde ke škodě došlo. S nesplněním této povinnosti nespojuje zákon zánik nároku na náhradu škody (ten podle § 8 odst. 5 zákona zaniká až v případě, kdy není žádost poškozeného o poskytnutí náhrady škody předložena příslušnému orgánu v zákonem stanovených lhůtách).

67121111

FAX

67310308

S ohlášením škody poškozeným je spojena povinnost místně příslušného orgánu ochrany přírody provést neprodleně místní šetření, sepsat protokol a zajistit vhodným způsobem důkazy a předat tyto podklady neprodleně příslušnému orgánu. S tím koresponduje povinnost příslušného orgánu připojit k žádosti poškozeného protokol a další důkazní materiál z místního šetření provedeného jím nebo orgánem ochrany přírody nebo přizvaným znalcem (příloha bod 3. k zákonu).

Pokud v důsledku neohlášení škody nebylo provedeno místně příslušným orgánem ochrany přírody místní šetření (případně bylo-li místní šetření provedeno dodatečně s tím, že v důsledku prodlení nemohly být zajištěny potřebné důkazy), obvykle se tím výrazně snižuje možnost prokázání škody a příslušný orgán může zaplatit poškozenému náhradu škody pouze v případě, že i přes absenci (některých) důkazů zjistí, že škodu způsobil vybraný živočich, že jsou splněny podmínky stanovené zákonem a že nejsou pochybnosti o vzniku škody poškozenému a o výši jím požadované náhrady škody (§ 10 odst. 3 zákona).

JUDr. Jana PRCHALOVÁ
ředitelka odboru legislativního

Na vědomí: odbor ochrany přírody

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ
REPUBLIKY

Vršovická 65, 100 10 Praha 10 - Vršovice

KUJIP00CODQD

Krajský úřad Kraj Vysočina	
Hledáno dne:	3-02-2005
Č. j.	KRA

Ministerstvo financí
odbor 12 - financování územních
rozpočtů
Letenská 15
118 10 PRAHA 1

Č.J.: 410/70/05

VYŘIZUJE: Mgr. Mazancová

V PRAZE DNE: 28.1.2005

VĚC: Výklad k otázce počítání lhůt pro podání žádosti o náhradu škody na rybách způsobené vydrou říční nebo kormoránem velkým (k § 8 odst. 3 písm. c) zákona č. 115/2000 Sb.)

Na základě opakovaných dotazů ze strany krajských úřadů zasiláme stanovisko k otázce počítání lhůt pro podání žádosti o náhradu škody na rybách způsobené vydrou říční nebo kormoránem velkým podle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).

Lhůta stanovená v ustanovení § 8 odst. 3 písm. c) zákona se vztahuje k podání žádosti ve smyslu § 9 zákona, nejedná se o ohlášení škody podle § 8 odst. 1 zákona. Zatímco nedodržení lhůty pro ohlášení škody stanovené v § 8 odst. 1 zákona nemá žádné právní následky, zmeškání lhůty stanovené v § 8 odst. 3 zákona způsobuje na základě § 8 odst. 5 zákona zánik nároku na náhradu škody.

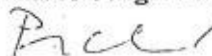
Slova „kdy se poškozený o škodě dozvěděl“ v § 8 odst. 3 písm. c) zákona je třeba chápat tak, že se poškozený dozvěděl nejen o tom, že škoda vznikla, ale i o její konečné výši. Konečnou výši škody na rybách podle tohoto ustanovení zákona poškozený zjistí až na základě znaleckého nebo odborného posudku, který je povinnou přílohou žádosti o náhradu škody na rybách [příloha k zákonu, bod 2 písm. d)]. Desetidenní lhůtu pro podání žádosti o náhradu škody podle § 8 odst. 3 písm. c) zákona je proto třeba počítat ode dne, kdy poškozený obdržel znalecký nebo odborný posudek.

V praxi to znamená, že poškozený si musí nechat zpracovat znalecký posudek pro období kratší než 6 měsíců (šestiměsíční lhůta stanovená v § 8 odst. 3 písm. c) zákona se počítá od počátku období, za které je škoda vyčíslena). Délka tohoto období bude záviset na době, po kterou se znalecký posudek zpracovává.

Příklad:

Škoda působená kormoránem vzniká od 1.1.2005 do 30.8.2005. Aby byla dodržena šestiměsíční lhůta podle § 8 odst. 3 písm. c) zákona, musí být žádost podána nejpozději do 1.7.2005. Přitom je třeba dodržet desetidenní lhůtu od obdržení znaleckého posudku. Znalecký posudek tedy musí obdržet dříve než 1.7.2005. Bude-li zpracování posudku trvat jeden měsíc, nebude zřejmě moci zahrnout škodu způsobenou v průběhu června 2005.

JUDr. Jana PRCHALOVÁ
ředitelka odboru legislativního

Na vědomí: 1) odbor zvláště chráněných částí přírody
2) Mgr. Hana Borovičková, právnička Sekce ochrany přírody a krajiny
3) krajské úřady

☎
267121111

FAX
267310308

Příloha II

-

Přehled náhrad škod vyplacených kraji v letech 2000 - 2011

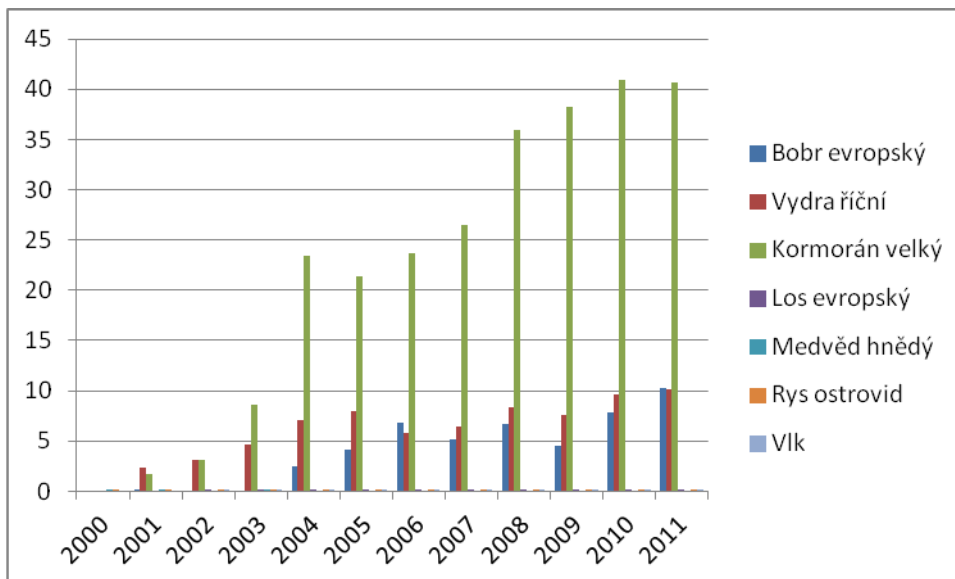
Tabulka č. 1: Přehled vyplacených částek pro jednotlivé druhy v letech 2000 – 2011 (v mil. Kč) ¹⁶⁶

	Bobr	Vydra	Kormorán	Los	Medvěd	Rys	Vlk
2000	0	0	0	0	0,193	0,005	0
2001	0,009	2,35	1,71	0	0,044	0,005	0
2002	0	3,15	3,13	0,016	0	0,006	0,009
2003	0	4,6	8,66	0,002	0,005	0,093	0,048
2004	2,429	7,05	23,46	0,063	0	0,049	0,203
2005	4,187	7,93	21,33	0,064	0	0,047	0,045
2006	6,865	5,81	23,63	0,006	0	0,012	0,015
2007	5,104	6,42	26,49	0,052	0	0,068	0,035
2008	6,672	8,35	35,96	0,054	0	0,023	0,063
2009	4,522	7,528	38,308	0,011	0	0,038	0,038
2010	7,876	9,653	40,989	0,056	0	0,011	0,009
2011	10,26	10,087	40,653	0,129	0	0,059	0,066
CELKEM	47,924	72,928	264,32	0,453	0,242	0,416	0,531

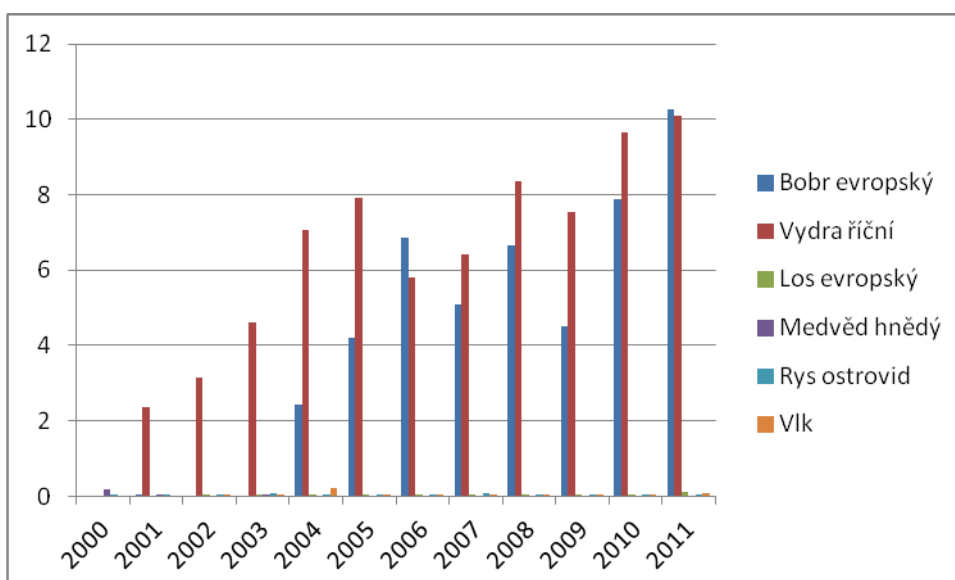
¹⁶⁶ Údaje byly poskytnuty Ministerstvem financí České republiky.

Grafické znázornění k tabulce č. 1

Přehled vyplacených škod v letech 2000 – 2011 (v mil. Kč)

Přehled vyplacených škod v letech 2000 – 2011 (v mil. Kč) bez hodnot týkajících se kormorána velkého

Tabulka č. 2: Přehled vyplacených částek pro jednotlivé druhy v jednotlivých krajích v roce 2010 (v Kč)¹⁶⁷

	Bobr	Vydra	Kormorán	Los	Medvěd	Rys	Vlk
Hl. m. Praha	0	0	0	0	0	0	0
Středočeský kraj	0	238 688	850 810	0	0	0	0
Jihočeský kraj	0	7 634 563	14 568 886	55 633	0	2 000	0
Plzeňský kraj	0	0	1 039 583	0	0	0	0
Karlovarský kraj	0	0	3 911 497	0	0	0	0
Ústecký kraj	0	0	269 691	0	0	0	0
Liberecký kraj	0	0	186 790,50	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	0	0	956 519	0	0	0	0
Pardubický kraj	169 409	510 835,30	953 858,32	0	0	0	0
Kraj Vysočina	0	749 251	1 707 437,50	0	0	0	0
Jihomoravský kraj	6 798 000	0	6 043 000	0	0	0	0
Zlínský kraj	16 800	0	615 805	0	0	0	3 000
Moravskoslezský kraj	0	250 961	3 690 152	0	0	0	0
Olomoucký kraj	302 464	25 366	4 880 849	0	0	0	0

¹⁶⁷ Údaje byly poskytnuty krajskými úřady a Magistrátem hlavního města Prahy.

Tabulka č. 3: Přehled vyplacených částek pro jednotlivé druhy v jednotlivých krajích v roce 2011 (v Kč) ¹⁶⁸

	Bobr	Vydra	Kormorán	Los	Medvěd	Rys	Vlk
Hl. m. Praha	0	0	0	0	0	0	0
Středočeský kraj	0	149 312	1 080 857	0	0	0	0
Jihočeský kraj	0	7 673 131	16 261 770	129 416	0	54 380	0
Plzeňský kraj	109 948	0	2 434 312	0	0	4 300	0
Karlovarský kraj	0	0	5 043 835	0	0	0	0
Ústecký kraj	0	0	65 779	0	0	0	0
Liberecký kraj	0	9 072	0	0	0	0	0
Královéhradecký kraj	0	35 233	381 613	0	0	0	0
Pardubický kraj	71 600	1 009 952	302 567	0	0	0	0
Kraj Vysočina	64 400	1 548 717	1 336 003	0	0	0	0
Jihomoravský kraj	0	3 999 000	10 334 000	0	0	0	0
Zlínský kraj	19 600	0	1 100 888	0	0	0	70 795
Moravskoslezský kraj	0	82 745	1 937 871	0	0	0	0
Olomoucký kraj	256 495	7 088	5 990 907	0	0	0	0

¹⁶⁸ Údaje byly poskytnuty krajskými úřady a Magistrátem hlavního města Prahy.

Summary

This thesis deals with the issue of the legal regulation of compensation for damages caused by selected, specially-protected animals. Currently, this issue is regulated by Act No 115/2000 Coll., which includes amongst the selected, specially-protected animals the following so-called conflicting species: the European Beaver, River Otter, Great Cormorant, European Elk, Brown Bear, Northern Lynx and the Wolf.

The thesis is divided into six chapters. The first chapter, entitled Legally Protecting Biodiversity, contains the most important legal sources relating to the protection of biodiversity in international, European and Czech law. The legal standards, thanks to their nature of generally binding rules of conduct, whose observance is ensured by the state, appears to be one of the best and most effective tools for protecting biodiversity in general.

The second chapter, entitled The Legal Status of Animals, focuses on the legal theory and practice of a very interesting issue. The introduction of the chapter points out the plurality of terms relating to living organisms, with the exception of humans. Concepts such as “animal”, “beast” and “wild animal” are often used very disparately in legal regulations. Attention is further devoted to the legal status of the animal in current legislation, taking into account future legislation in the new Civil Code, No. 89/2012 Coll., within which there will be a so-called *de-reification* of animals. Henceforth, no live animals shall be deemed things. It can therefore be concluded that animals, as living creatures which are able to feel pain and have emotions, shall be the subject of the *sui genesis* law. Another part of the chapter is devoted to the legal status of wildlife. This section is devoted to the legal theory and legal practice of a very controversial issue, i.e. the existence of the *res nullius* institute in the Czech legal order. This issue also deals with the question of the legal status of specially-protected animals and wild birds.

The third chapter, entitled Act No. 115/2000 Coll., is the actual core of the thesis. The first part of the chapter is devoted to the development of legislation for compensation for damages caused by selected, specially-protected animals, including the legislative process of the aforementioned Act and its amendments. Attention is

further devoted to the concept of damage and the conditions of its compensation set out by Act No. 115/2000 Coll. The next part of this chapter deals with the subject and the extent of the compensation of damages. Significant attention is paid to the most problematic part of the Act, which is the compensation of damages regarding fish. The conclusion of the chapter deals with the application of compensation for damages pursuant to Act No. 115/2000 Coll., as well as the economic impact of compensating damages on the state budget of the Czech Republic.

The fourth chapter focuses on alternative solutions for compensating damages. Precedence is firstly given to the possibility of granting exemptions from prohibitions for specially-protected animals pursuant to Section 56, Act No. 114/1992 Coll., on the protection of landscape and nature (hereinafter “ZOPAK”) by the relevant authorities. Such exceptions may be granted both in the form of an individual administrative act, as well as in the form of a general measure. Only the South Moravian Regional Authority has thus far approached the last measure, specifically in the case of the European Beaver and the Great Cormorant. Another possible alternative solution is to substitute compensation for damages arisen due to hindering farming pursuant to Section 58, ZOPAK. Attention is also devoted to the possible overlapping of claims to compensation pursuant to Section 58, ZOPAK, eligible by virtue of Act No. 115/2000 Coll. Another possible alternative is the compensation of damages of the Game Management Act No. 449/2001 Coll. This view is based not only on the settled case law of the Supreme Court, but also on the interpretation of Act No. 115/2000 Coll. The conclusion of the chapter is devoted mainly to the proposed technical measures that could prevent the occurrence of damages caused by conflicting animal species.

The fifth chapter, entitled Legal Regulation *de lege ferenda*, is devoted to possible future legislation on this issue. Significant attention is paid to a very current topic, which is the exclusion of the Great Cormorant from Decree No. 395/1992 Coll., by which certain provisions of the act on the protection of nature and landscape are carried out. This part of the chapter deals with both the reasons for the exclusion, and the process by which the Great Cormorant should be removed from the regime of the aforementioned Decree, and finally, the impacts that this change will bring. The next part of the chapter is devoted to a possible modification of compensation for damages caused by other conflicting species of wild animals with emphasis on the Grey Heron.

The conclusion of the chapter is devoted to the proposed amendments to Act No. 115/2000 Coll.

The final, sixth chapter, is devoted to a brief comparison of Czech legislation with the legislation of the Federal Republic of Germany. The chapter contains a brief description of a relatively new German law on the protection of nature and landscape, the so-called *Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege*. Furthermore, this chapter deals with a different way of compensating damages in the Federal Republic of Germany, where the damage caused by specially-protected animals is not compensated as a matter of principle. Adversely, damage caused by certain species of animals is compensated, but not from the state budget; they are in fact compensated by the individual using the hunting grounds.

Compensation of damages caused by selected, specially-protected animals is a very interesting issue that goes beyond the theoretical. Given the present results, it would be advisable to consider the amendments to Act No. 115/2000 Coll., which could better meet the needs of real life, or to consider the need to provide compensation for selected, specially-protected animals in general.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá právní úpravou náhrady škody způsobené vybranými ohroženými druhy živočichů. Pozornost je věnována též právním normám věnujícím se ochraně biodiverzity, zaměřuje se také na v teorii i právní praxi velmi zajímavé téma – právní postavení živočichů. Obsahuje také alternativy náhrady škody, navrhované změny současné právní úpravy a stručnou komparaci s právní úpravou Spolkové republiky Německo.

Abstract

The thesis deals with the issue of legal regulation of compensation for damage caused by protected species of animals. It analyzes the most important legal sources relating to the protection of biodiversity and focuses on legal theory and practice of a highly interesting issue of legal status of animals. The thesis also clarifies alternative solutions for compensation for damages, including possible future legislation on this issue, and a brief comparison of the Czech legislation with the legislation of the Federal Republic of Germany.

Legal regulation of compensation for damage caused by protected species of animals

Klíčová slova: ochrana přírody, biodiverzita, náhrada škody

Key words: nature protection, biodiversity, compensation for damage